

e-ISSN: 2822-4493

TAM | A K A D E M İ D E R G İ S İ

JOURNAL OF TAM ACADEMY

Yıl/Year: **Mayıs/May 2022**

Cilt/Volume: **1**

Sayı/Issue: **1**

Meltem ÖZEL

Finlandiya'da Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitiminde Ulusal Politikalar

Umut BEKCAN

Neoliberalizm, Futbolun Dönüşümü ve Şampiyonlar Ligi

Ferhat GÜCÜYETER

Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleğinin Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Kamuoyuna Tanıtılması: Bursa İli Özelinde Bir Araştırma

Ekrem ÇANKIRLI

Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi

Male Aichetou MAKWEN

Journalism in Cameroon; A Brief History and Phases

www.tamde.org

www.tamuskon.org

www.toplumsalarastirmalarmerkezi.org

TAM | TOPLUMSAL
ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ

Editör Kurulu – Editorial Board

Baş Editör	Editor-in-Chief
Prof. Dr. Mustafa YILMAZ Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Mustafa YILMAZ Kocaeli University, Faculty of Communication – Turkey
Editör	Editor
Öğr. Gör. Dr. Mustafa GÖKMEN Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lecturer Mustafa GÖKMEN (Ph.D.) Isparta University of Applied Sciences, Technical Sciences Vocational School – Turkey
Alan Editörleri	Field Editors
Arş. Gör. Dr. Deniz Keba EKİNCİ Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Research Assistant Deniz Keba EKİNCİ (Ph.D.) Kocaeli University, Faculty of Communication – Turkey
Dr. Onur KARAKAŞ -	P.h.D. Onur KARAKAŞ -
Öğr. Gör. Ali PARİM (M.A.) Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu	Lecturer Ali PARİM (M.A.) Iğdır University, Tuzluca Vocational School - Turkey
Selim KAYA (M.A.) -	Selim KAYA (M.A.) -
Mustafa COKYASAR (M.A.) -	Mustafa COKYASAR (M.A.) -
Yabancı Dil Editörleri	Foreign Language Editors
Öğr. Gör. Adnan SERT (M.A.) Kocaeli Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu	Lecturer Adnan SERT (M.A.) Kocaeli University, Academy of Foreign Languages - Turkey
Arş. Gör. Umut YAVUZ (M.A.) Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Research Assistant Umut YAVUZ (M.A.) Selçuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences - Turkey
Redaktör	Redactor
Öğr. Gör. Ali PARİM (M.A.) Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu	Lecturer Ali PARİM (M.A.) Iğdır University, Tuzluca Vocational School - Turkey
Görsel Yönetmen	Visual Director
Mustafa COKYASAR (M.A.) -	Mustafa COKYASAR (M.A.) -

Yayın Kurulu – Publication Board

Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL – Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL – Kocaeli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU – Trakya Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi	Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU – Trakya University, Faculty of Fine Arts – Turkey
Prof. Dr. Ali Poyraz GÜRSON – Okan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Ali Poyraz GÜRSON – Okan University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Prof. Dr. Bayram KESKİN – Kocaeli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi	Prof. Dr. Bayram KESKİN – Kocaeli University, Faculty of Law – Turkey
Prof. Dr. Bünyamin AYHAN – Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Bünyamin AYHAN – Selcuk University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Füsun ALVER – İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Füsun ALVER – İstanbul Commerce University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK – Anadolu Üniversitesi, Uzaktan Öğretim Bölümü	Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK – Anadolu University, Department of Distance Education – Turkey
Prof. Dr. Güven Necati BÜYÜKBAYKAL – İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Güven Necati BÜYÜKBAYKAL – İstanbul University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi	Prof. Dr. Hale ŞIVGIN – Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters – Turkey
Prof. Dr. Hüseyin Emre BAĞCE – Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Hüseyin Emre BAĞCE – Marmara University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Muhsin HALİS – Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Muhsin HALİS – Kocaeli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Prof. Dr. Mustafa EMİR – Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Mustafa EMİR – Karadeniz Technical University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Prof. Dr. Mustafa YILMAZ – Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Mustafa YILMAZ – Kocaeli University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Özgür ÇENGEL – İstanbul Galata Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Özgür ÇENGEL – İstanbul Galata University, Faculty of Arts and Social Sciences – Turkey
Doç. Dr. Hale YILMAZ – Southern Illinois Üniversitesi, Tarih Bölümü – ABD	Assoc. Prof. Hale YILMAZ – Southern Illinois Üniversitesi, Department of History – USA

Danışma Kurulu – Scientific Advisory Board

Prof. Dr. Aslı YURDİGÜL – Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Aslı YURDİGÜL – Ataturk University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Emine KOYUNCU – Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Emine KOYUNCU – Marmara University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Faruk TURHAN – Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi	Prof. Dr. Faruk TURHAN – Süleyman Demirel University, Faculty of Law – Turkey
Prof. Dr. Fikret ÇANKAYA – Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Prof. Dr. Fikret ÇANKAYA – Karadeniz Technical University, Faculty of Economics and Administrative Sciences Law – Turkey
Prof. Dr. İsmail Latif HACİNEBİOĞLU – İstanbul Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri	Prof. Dr. İsmail Latif HACİNEBİOĞLU – İstanbul University, Philosophy and Religious Studies – Turkey
Prof. Dr. Mehmet Cem PEKMAN – Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Mehmet Cem PEKMAN – Kocaeli University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Selami ÖZSOY – Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Selami ÖZSOY – Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Communication – Turkey
Prof. Dr. Süleyman Hakan YILMAZ – Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Prof. Dr. Süleyman Hakan YILMAZ – Selcuk University, Faculty of Communication – Turkey
Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPEK – Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Assoc. Prof. Doğa Başar SARIİPEK – Kocaeli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Doç. Dr. Levent ELDENİZ – Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Assoc. Prof. Levent ELDENİZ – Marmara University, Faculty of Communication – Turkey
Doç. Dr. Mine HALİS – Kocaeli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Assoc. Prof. Mine HALİS – Kocaeli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences – Turkey
Doç. Dr. Nedret Çağlar – Süleyman Demirel Üniversitesi, İletişim Fakültesi	Assoc. Prof. Nedret Çağlar – Süleyman Demirel University, Faculty of Communication – Turkey

Uluslararası Danışma Kurulu – International Advisory Board

Prof. Dr. Sitnikov Catalina SORIANA – University of Craiova, Faculty of Economics Business And Management – Romania	Assoc. Prof. Mirsaitov Rakhymzhan GARİPZHANOVİCH – M.Kh.Dulaty Taraz Regional University, Faculty of Economics And Law – Kyrgyzstan
Prof. Dr. Irfan MORINA – University of Prishtina, Filoloji – Kosovo	Assoc. Prof. Lyubkina Olena VIKTORIVNA – Taras Shevchenko National University Of Kyiv, Faculty of Economics – Ukraine
Assoc. Prof. Ergin JABLE – University of Prishtina, Filoloji – Kosovo	Assoc. Prof. Roslina Binti Abdul Latif - Taylor's University, Faculty of Social Sciences & Leisure Management – Malaysia
Assoc. Prof. Fariz AHMADOV – Azerbaijan State Economic University, – Azerbaijan	Assist. Prof. Funda GÜVEN – Nazarbayev University, School of Humanities and Social Sciences – Kazakhstan
Assoc. Prof. Hale YILMAZ – Southern Illinois University, Department of History – USA	

Editörden,

TAM Akademi dergisinin ilk sayısıyla siz değerli okurlarımızı buluşturmaktan büyük bir kıvanç duyuyoruz. 2022 yılının başında sosyal bilimler alanındaki meseleleri anlamak, anlatmak ve tartışmak için kurduğumuz Toplumsal Araştırmalar Merkezi (TAM) adlı düşünce kuruluşumuzun çatısı altında çıkarmaya karar verdiğimiz dergimiz, Türkçenin yeniden bilim dili olması için bir başlangıç yaratma iddiasıyla yayın hayatına başlıyor. *TAM Akademi*, uluslararası hakemli bir sosyal bilimler dergisi olarak ilk sayısında dördü Türkçe biri İngilizce olmak üzere beş makaleyle bilim dünyasının karşısına çıkıyor. Birbirinden ilginç bu akademik çalışmaların ilki Meltem Özel'e ait; Rusya-Ukrayna savaşının yarattığı gerilim ortamında NATO üyeliği başvurusu çerçevesinde sıkça gündeme gelen Finlandiya'yı, Özel bu kez medya ve bilgi okur yazarlığı eğitiminde uyguladığı ulusal politikalar kapsamında ele alıyor. İkinci makalede ise Umut Bekcan, Şampiyonlar Ligi örneğinden hareketle neoliberal politikaların futbolu nasıl bir endüstriyel olgu haline getirdiğini tartışıyor. Üçüncü makalede Ferhat Gücüyeter, son zamanlarda çeşitli vesilelerle sıkça gündeme gelen mahalle bekçilerinin medyadaki sunumunu ve imajını halkla ilişkiler açısından analiz ediyor. Dördüncü makalede Ekrem Çankırlı, geçtiğimiz iki yıl boyunca gündemden düşmeyen, başta sağlık olmak üzere her alanda büyük zorluklara yol açan pandemi sürecini eğitim sahasındaki etkileri bağlamında inceliyor. Çankırlı, pandemi döneminde çok daha fazla önem kazanan uzaktan eğitim uygulamalarını eleştirdiği yazısında konuyla ilgili standartların oluşmasının önemine vurgu yapıyor. Beşinci ve son makale ise Kamerun'dan. Male Aichetou Makwen, İngilizce makalesinde Kamerun'da gazeteciliğin gelişim aşamalarını ve bugününü ele alıyor. Mayıs ve Kasım aylarında yılda iki kez yayınlanacak dergimize ait ayrıntılı bilgiye tamde.org adresinden ulaşabilirsiniz. Düşünce kuruluşumuz Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin çalışmalarını toplumsalarastirmalarmerkezi.org adresinden takip edebilir, TAM Yayınları'nın ürünlerine buradan da ulaşabilirsiniz. *TAM Akademi'nin* de bünyesinde yer aldığı Toplumsal Araştırmalar Merkezi, uluslararası sosyal bilimler kongreleriyle de bilim insanlarını bir araya getirmeye devam ediyor. İlkini Antalya'nın Kaş ilçesinde düzenlediğimiz TAM 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'ne ilişkin tüm sunumlara ve ayrıntılı bilgiye tamuskon.org ve YouTube kanalımızdan erişebilirsiniz. TAM anlamıyla akademik, TAM anlamıyla bilimsel, TAM anlamıyla evrensel bir düşünce kuruluşu olmak iddiasıyla yola çıkan Merkezimiz siz değerli bilim insanlarının katkılarıyla büyüyüp gelişecek ve insanlığa hizmet edecek. *TAM Akademi* dergisinin ilk sayısıyla bilim dünyasıyla buluşmaktan büyük onur duyuyor ve herkes için faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Mustafa Yılmaz
Baş Editör

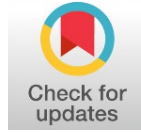
From the Editor,

We are very proud to present the first issue of *TAM Academy* journal with you, our readers. Our journal, which we decided to publish under the umbrella of the Center for Social Research (TAM), which we established at the beginning of 2022 to understand, explain, and discuss the issues in the field of social sciences, begins its publication life with the claim of creating a prelude to Turkish being the language of science again. *TAM Academy*, as an international peer-reviewed social sciences journal, appears to the scientific world with five articles, four in Turkish and one in English, in its first issue. The first of these remarkable academic studies belongs to Meltem Özel; In the tension created by the Russia-Ukraine war, Finland, which is frequently on the agenda within the framework of its application for NATO membership, this time, Özel deals with Finland within the scope of national policies implemented in media and information literacy education. In the second article, Umut Bekcan discusses how neoliberal policies have turned football into an industrial phenomenon, based on the example of the Champions League. In the third article, Ferhat Gücüyeter analyzes the media presentation and image of the neighbourhood watchmen, who have been on the agenda on various occasions, in terms of public relations. In the fourth article, Ekrem Çankırlı examines the pandemic process, which has remained on the agenda for the past two years and caused great difficulties in every field, especially health, in the context of its effects in the field of education. Çankırlı emphasizes the importance of establishing standards on the subject in his article where he criticizes the distance education practices, which have gained much more importance during the pandemic period. The fifth and final article is from Cameroon. In her English article, Male Aichetou Makwen discusses the evolution and present day of journalism in Cameroon. You can find detailed information about our journal, which will be published twice a year in May and November, at tamde.org. You can follow the work of our think tank Center for Social Research at toplumsalarastirmalarmerkezi.org, and you can find the products of TAM Publications here. Center for Social Research, which includes *TAM Academy*, continues to bring scientists together with international social science congresses. You can access all the presentations and detailed information about the TAM 1st International Social Sciences Congress, which we organized for the first time in Antalya's Kaş district, on tamuskon.org and our YouTube channel. Our Center, which has set out with the claim of being a fully academic, fully scientific, and fully universal think tank, will grow and develop and serve humanity with the contributions of you, valuable scientists. We are honored to meet the scientific world with the first issue of *TAM Academy* journal and hope it will be beneficial for everyone.

Prof. Dr. Mustafa Yılmaz
Editor-in-Chief

TAM Akademi Dergisi'nde yayınlanan makalelerde belirtilen görüşler ve fikirler sadece yazar(lar)ın görüşüdür. Yayınlanan içeriklerle ilgili bütün sorumluluklar yazar(lar)a aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

The opinions and ideas stated in the articles published in the journal of TAM Academy are only the opinion of the author (s). All responsibilities regarding the published content belong to the author (s). The published contents in the articles cannot be used without being cited.

Tüm makaleler DOI ve Crossmark ile kayıt altına alınmaktadır.
All articles are registered with DOI and Crossmark.

Tüm makaleler [Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş 4.0 Uluslararası \(CC BY-NC-SA 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) ile lisanslanmıştır.
All articles are licensed with [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International \(CC BY-NC-SA 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

TAM TOPLUMSAL
ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ

toplumsalarastirmalarmerkezi.org

tamuskon.org

TAM | AKADEMİ
DERGİSİ
JOURNAL OF TAM ACADEMY

tamde.org

İçindekiler Contents

7 – 21

Araştırma Makalesi
Research Article

Finlandiya'da Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitiminde Ulusal Politikalar
Meltem ÖZEL
10.58239/tamde.2022.01.001.x

22 – 31

Araştırma Makalesi
Research Article

Neoliberalizm, Futbolun Dönüşümü ve Şampiyonlar Ligi
Umut BEKCAN
10.58239/tamde.2022.01.002.x

32 – 57

Araştırma Makalesi
Research Article

**Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleğinin Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak
Kamuoyuna Tanıtılması: Bursa İli Özelinde Bir Araştırma**
Ferhat GÜCÜYETER
10.58239/tamde.2022.01.003.x

58 – 70

Araştırma Makalesi
Research Article

Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi
Ekrem ÇANKIRLI
10.58239/tamde.2022.01.004.x

71 – 85

Derleme Makale
Review Article

Journalism in Cameroon: A Brief History and Phases
Male Aichetou MAKWEN
10.58239/tamde.2022.01.005.x

Finlandiya'da Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitiminde Ulusal Politikalar *

National Policies in Media and Information Literacy Education in Finland

Meltem ÖZEL ¹

Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş tarihi/Received:
22.05.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
30.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
30.05.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Özel, M. (2022). Finlandiya'da
Medya ve Bilgi Okuryazarlığı
Eğitiminde Ulusal Politikalar. *TAM
Akademi Dergisi*, 1(1), 7–21.
[https://doi.org/10.58239/
tamde.2022.01.001.x](https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.001.x)

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.001.x

ÖZ

Günümüzde çoğu bilgimizi, iç içe geçmiş bir medya teknolojileri sistemi aracılığıyla alıyoruz. Birçok medya türünü okuma becerisi, özellikle 21. yüzyılda daha da gerekli bir beceri haline gelmiştir. Medya ve bilgi okuryazarı genç ve yetişkinlerin, televizyon, radyo, internet, gazeteler, dergiler, kitaplar, reklam panoları, video oyunları, müzik ve diğer tüm medya türlerinden alınan karmaşık mesajları daha iyi anlayabilmeleri mümkündür. Medya ve bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme becerilerini farklı medya türlerine uygulayabilmeyi olanaklı kılmaktadır. Bu nedenle tüm devletlerin, medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini eğitim standartlarına dâhil etmeleri ve medya ve bilgi okuryazarlığı eğitim politikası geliştirmeleri gerekmektedir.

Medya ve bilgi okuryazarlığı eğitimini anlayabilmek için makalede öncelikle medya ve bilgi okuryazarlığı alanı ele alınmıştır. Medya ve bilgi okuryazarlığının ne olduğu ve önemi açıklanmış, medya ve bilgi okuryazarlığı eğitiminin ve eğitim müfredatının gelişimine zemin hazırlayan gelişmeler irdelenmiş, medya ve bilgi okuryazarlığı eğitimi müfredatı konusunda iyi uygulama örnekleri sunulmuştur. Bu bağlamda UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi ile Finlandiya Medya ve Okuryazarlığı Politikası irdelenmiştir. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi, öğretmen eğitim yapılarına, medya ve bilgi okuryazarı öğretmenleri yetiştirmek için bir program oluşturmaya yönelik bir çerçeve sağlamayı amaçlamakta ve öğrencilerin medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Finlandiya'da medya okuryazarlığı, yüksek kaliteli, sistematik ve kapsamlı medya eğitimi yardımıyla teşvik edilir ve desteklenir. Çok yönlü medya eğitimi, çeşitli farklı aktörler arasında geniş tabanlı bir işbirliği içinde planlanmakta, uygulanmakta ve geliştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya Okuryazarlığı, Bilgi Okuryazarlığı, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitimi, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı

* *Toplumsal Araştırmalar Merkezi tarafından 20-22 Mayıs 2022 tarihleri arasında düzenlenen 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan "Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitimi ve İyi Bir Uygulama Örneği Olarak Finlandiya" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.*

¹ *İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Dr. Öğr. Üyesi meltemozel@esenyurt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4037-7393*

ABSTARCT

Nowadays, we receive most of our information through an interconnected system of media technologies. The ability to read many types of media has become an even more necessary skill, especially in the 21st century. It is possible for media and information literate youth and adults to better understand the complex messages received from television, radio, the internet, newspapers, magazines, books, billboards, video games, music and all other types of media. Media and information literacy makes it possible to apply critical thinking skills to different types of media. Therefore, all states are required to include media and information literacy skills in educational standards and develop a media and information literacy education policy.

In order to understand media and information literacy education, first of all, the field of media and information literacy is discussed in the article. What is media and information literacy and its importance are explained, developments that pave the way for the development of media and information literacy education and education curriculum are examined, and examples of good practice in media and information literacy education curriculum are presented. In this context, UNESCO Media and Information Literacy Curriculum and Competency Framework and Finland Media and Literacy Policy were examined. The UNESCO Media and Information Literacy Curriculum and Competency Framework aims to provide teacher education structures with a framework for creating a program to train media and information literate teachers and aims to develop students' media and information literacy skills. Media literacy in Finland is promoted and supported with the help of high quality, systematic and comprehensive media education. Versatile media education is planned, implemented and developed in broad-based collaboration among a variety of different actors.

Keywords: Media Literacy, Information Literacy, Media and Information Literacy, Media and Information Literacy Education, Media and Information Literacy Curriculum

EXTENDED ABSTRACT

According to UNESCO's most used definition, Media Literacy, Information Literacy (MIL) is defined as "a set of competencies that empowers citizens to access, retrieve, understand, evaluate and use, to create as well as share information and media content in all formats, using various tools, in a critical, ethical and effective way, in order to participate and engage in personal, professional and societal activities". Media and information literacy is recognized as a set of competencies and skills that are close to the concepts of online and offline media, critical thinking, media use, knowledge and resource awareness, digital citizenship and active participation. Instructors should promote five areas of "access, analysis, creation, reflection and action" while supporting students' media and information literacy skills. While analyzing the media messages they encounter at school and in daily life, students should also be encouraged to ask five key questions "author, form, audience, content, purpose". Applying the five fundamental questions will deepen understanding of media and media messages, particularly how and why they are created. In this way, students will learn to make informed choices about accepting or rejecting explicit and implicit media messages.

The Media and Information Literacy Curriculum and Competency Framework for Teachers, founded by UNESCO in 2008 and published in 2011, aims to provide a framework for teacher education structures in developed and developing countries to create a program to train media and information literate teachers. The various components of the UNESCO Media and Information Literacy Curriculum are grouped under three thematic areas: knowledge and social participation for media knowledge and understanding and democratic discourses, evaluation of media texts and information sources,

production and use of media and information, and six core areas: policy and vision, curriculum and assessment, pedagogy, media and information, organization and management, professional teacher development". The media and information literacy curriculum includes print and audio-visual media, including newspapers, books, broadcast media such as radio and television, and online news media and other information providers. The main target group of the curriculum includes teachers at secondary and higher education levels.

Media literacy has been taught and developed in Finland for many years. The diversity of media education is also seen as a government job and is handled broadly by various branches of government, ministries and agencies. Strengthening democracy, promoting equality among people and ensuring national security are associated with media literacy. It has policies at the national level on media education. Media education policies are prepared in cooperation with different actors from the sector. Practical media education is goal-oriented, ethical and sustainable. In 2013, a book on media literacy education for children and young people was published by the Finnish Ministry of Education and Culture. However, media education policies were updated in 2019 and included media literacy of adults as well. The National Audiovisual Institute is the institution responsible for coordinating and monitoring the implementation of Media Literacy policy in Finland. The Audio-Visual Media Department (MEKU) of the Institute is responsible for the promotion and coordination of media education at the national level, and the supervision of the provision of audio-visual programs and video sharing platforms for the protection of children. In Finland, all education stages have their own core curriculum. Media literacy is integrated into the education system. Media literacy education consists of seven transversal/multidisciplinary competences "learning to think and learn; cultural competence, interaction and expression; looking after oneself and others, managing daily activities, safety; multiple literacy; ICT competence; competence for business, entrepreneurship; participation and impact, building a sustainable future".

It is thought that it would be beneficial to establish Media and Information Literacy Education, which aims to improve the abilities of young people and children in the use of media and digital skills, and to increase the quality of education, based on the UNESCO Media and Information Literacy Curriculum and Competency Framework. Considering Finland's global position in education performance, Finland's media literacy and media education policy is an exemplary guide for representatives of other countries and educators.

Giriş

UNESCO'nun Medya ve Bilgi Okuryazarlığı (MIL) olarak kavramsallaştırdığı alan, çevrimiçi ve çevrimdışı medya ile ilgili kavramlar, eleştirel düşünme, medya kullanımı, bilgi ve kaynak farkındalığı, dijital vatandaşlık ve aktif katılım kavramlarıyla ilgili bir dizi yeterlilik ve beceriyi kapsamaktadır. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki öğretmen eğitim yapılarına, medya ve bilgi okuryazarı öğretmenleri yetiştirmek için bir program oluşturmaya yönelik bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır.

Ülkemizde iki farklı alanı temsil eden şemsiye kavram "medya ve bilgi okuryazarlığı" henüz kullanılmamakta; "medya ve bilgi okuryazarlığı eğitimi", Türkiye'deki kaynaklarda "medya okuryazarlığı eğitimi" olarak sınırlı sayıda yer almakta ve eğitim müfredat önerisi sunulmamaktadır. Yalnızca Bilici (2014) tarafından yazılan "Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi" isimli eserde, çeşitli medya okuryazarlığı eğitim metotlarına ve medya okuryazarlığı dersleri için önerilere yer verildiği görülmektedir. Medya ve bilgi okuryazarlığı eğitiminin nasıl uygulanması gerektiği konusunda, ülkemizde yeterli kaynak bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014 tarihinde hazırlanarak 2018 yılında güncellenen "Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Materyali" ise, medya okuryazarlığını dar kapsamıyla

ele almakta, yalnızca ortaöğretim düzeyini kapsamakta ve uygulamalı öğretme örneklerini içermemektedir.

Finlandiya'nın Medya Okuryazarlığı Politikası'nın dünya genelinde incelendiği sınırlı sayıda çalışma bulunmakta ve bu çalışmalarda daha çok erken çocukluk dönemine odaklanılmaktadır (Kotilainen & Kupiainen, 2014; Kupiainen, 2010; Leena, 2011; Tanrıverdi & Apak, 2010). Finlandiya 2019 Medya Okuryazarlığı Politikası'nın incelendiği bir çalışma henüz yapılmamıştır.

Medya ve bilgi okuryazarlığı eğitiminin sağladığı faydaları keşfetme amacı taşıyan bu çalışma, okuyuculara medya ve bilgi okuryazarlığı becerileri kazandırmayı hedeflemektedir. Medya ve bilgi okuryazarlığı eğitim politikası ve eğitim müfredatı çalışmalarına ışık tutacak olan bu araştırma, alana önemli bir katkıda bulunacaktır.

1. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı

Tarih boyunca insanlık, çevresindeki dünyayı anlamasını ve yönetmesini sağlayan, kendisine bir kültür ve kimlik kazandıran dilleri, entelektüel kapasiteleri ve iletişim becerilerini yavaş yavaş edinmiştir. Bu dillerin ve becerilerin çoğu, kullanılan kod türlerine ve ürettikleri işaret sistemlerine bağlı olmuştur. Bunların en yaygın olanı, bir alfabenin harflerini kullanarak konuşulan kelimeleri yazılı metne etkili bir şekilde dönüştürebilmektir. İletişimi kolaylaştıran ve teşvik eden her türlü yazılı kodu özümseme ve kullanma sürecine okuryazarlık denir. Bu bağlamda medya okuryazarlığı, çağdaş medya sistemine dâhil olan kodları özümseme ve kullanma süreci ile bu kodların dayandığı teknolojik sistemleri uygun şekilde kullanmak için gereken işlemsel beceriler anlamına gelmektedir (Torneró & Varis, 2010, s. 29).

Okuryazarlık, okuma ve yazma yeterliliğidir. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı ise farklı medya türlerini güvenilir, akıllıca ve sorumlu bir şekilde kullanma yeteneğidir. Okuryazarlık yeterliliğindeki gelişim, tarihsel dönem içerisindeki gelişmelere paralel olarak gerçekleşmiştir. Tarihsel süreç içerisinde farklı medya türleri ortaya çıkmış, buna bağlı olarak da bireylerin yeterlilikleri gelişmiş ve çeşitlenmiş ve sosyo-kültürel yansımaları olmuştur. Tarihsel süreç içerisindeki bu değişim Tablo 1'de ayrıntılı bir şekilde görülmektedir. Medya okuryazarlığı hareketlerinde öne çıkan en belirgin değerler, eleştirel düşünme, ücretsiz inceleme ve bilgi edinme hakkına dayalı bireysel özerkliğin savunulmasıdır. İkinci olarak öne çıkan değer ise açık, katılımcı diyalogun yapıcı değerinin vurgulanmasıdır. Üçüncü olarak, sağlıklı iletişim alanıyla uyumlu unsurlar olarak kişisel ve kolektif yaratıcılığa ve hayal gücüne odaklanmaktadır. Dördüncü olarak, siyasi demokrasiyi teşvik etmesi gereken aktif, iletişimsel bir demokrasi idealini desteklemektedir. Son olarak, yeni medya okuryazarlığı hareketleri, kültürel çeşitliliğe ve kültürler arası diyaloga saygı duymanın ve anlamanın değerini vurgulamaktadır (Torneró & Varis, 2010, s. 33-44).

Tablo 1: Okuryazarlık Yeterlilik Gelişim Süreci

Tarihi Dönem	Ana Medya	Yeterlilikler	Sosyo-kültürel sonuçlar
Klasik Antik Çağ ve Orta Çağ	Sözlü ve jestsel iletişim Yazılı alfabenin gelişimi	SÖZLÜ YETERLİLİK Sözlü ve jestsel dile hakimiyet OKURYAZARLIK YETERLİLİĞİ Okuryazarlık yeterlilikleri (okuma ve yazma)	Toplum kendini belgeler ve yazılı metinler etrafında düzenlemeye başlar. Sözlü gelenek yoluyla bilginin sistemleştirilmesi ve korunması
Rönesans-Aydınlanma Birinci Sanayi Devrimi	Basım endüstrisinin gelişimi: matbaa, kitaplar vb.	OKURYAZARLIK YETERLİLİĞİ Okuryazarlığın büyümesi ve genişlemesi	Ampirik bilimler ve filolojideki gelişmeler
İkinci Sanayi Devrimi	Elektronik medyanın ortaya çıkışı: telefon, film, radyo ve televizyon	GÖRSEL-İŞİTSEL YETERLİLİK Görsel-ışitsel okuryazarlık	Kitlesel ve yönlendirilmiş tüketim toplumlarının ortaya çıkışı
Bilgi Toplumu Üçüncü Sanayi Toplumu	Dijital Medya ve İnternet	DİJİTAL YETERLİLİK MEDYA YETERLİLİĞİ Medya okuryazarlığı (medya yakınsaması bağlamında)	Toplumun örgütlenmesinde teknolojinin hakimiyeti Küreselleşme Bilgi patlaması

Hobbs (1998)'a göre medya okuryazarlığı, “farklı formlardaki medya içeriklerine erişim, bu metinlerin analizi ve medya araçları aracılığıyla kişinin kendi mesajlarını üretmesi” olarak tanımlanmaktadır. Potter (2011) ise medya okuryazarlığını, “karşılaştığımız mesajların anlamını yorumlamak için kendimizi kitle iletişim araçlarına maruz bıraktığımız bir dizi bakış açısı” olarak tanımlamaktadır. Bilgi okuryazarlığı, 2005 İskenderiye Bildirgesinde, bireylerin kişisel, sosyal, mesleki ve eğitimsel hedeflere ulaşması için gereklilik olarak tanımlanmıştır. Bilgi okuryazarlığı becerileri, insanların yaşam boyu etkili öğrenenler olmaları ve bilgi toplumlarına katkıda bulunmaları için gereklidir (Catts & Lau, 2008: 9).

UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat ve Yeterlilik Çerçevesi, medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı olan iki farklı alanı tek bir şemsiye kavram altında “medya ve bilgi okuryazarlığı” birleştirmektedir. Bu terminoloji, hem medya okuryazarlığı hem de bilgi okuryazarlığının unsurlarını bünyesinde barındırarak, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı'nın amaç ve hedeflerini aktaran birleşik bir kavramdır. Bilgi okuryazarlığı, bilgiye erişimin ve bu bilgilerin değerlendirilmesinin ve etik kullanımının önemini vurgularken, medya okuryazarlığı ise medya işlevlerini anlama, bu işlevlerin nasıl gerçekleştirildiğini değerlendirme ve kendini ifade etmek için medyayla rasyonel olarak ilişki kurma becerisini vurgulamaktadır (Wilson, vd., 2011, s. 18). Medya okuryazarlığı daha çok medya ve yurttaşlık ile ilişkilendirilirken, bilgi okuryazarlığı kütüphane ve bilgi birikiminden kaynaklanmaktadır.

Medya ve bilgi okuryazarlığı, günümüzde son derece önemlidir, çünkü eleştirel düşünmeyi mümkün kılmaktadır. Medya ve bilgi okuryazarı olan bir birey, güvenilir bilgi kaynakları arasında ayırım

yapabilir, medyanın kültürdeki rolünü belirleyebilir ve farklı medya platformları arasında geçiş yaparken kitle iletişiminin etkisini anlama konusunda sorumlu olabilir. Medya ve bilgi okuryazarlığı, çevrimiçi ve çevrimdışı medya ile ilgili kavramlar, eleştirel düşünme, medya kullanımı, bilgi ve kaynak farkındalığı, dijital vatandaşlık ve aktif katılım kavramlarına yakın olan bir dizi yeterlilik ve beceri olarak kabul edilmektedir. Özellikle medya ve bilgi okuryazarlığı becerileri, mis enformasyon ve dezenformasyon, ekstremizm, siber zorbalık ve çevrimiçi nefret söylemi, çeşitli siber suçlar (şantaj, veri hırsızlığı, insan hakları ihlali vb.) gibi sosyal zorluklarla mücadele etmek için teşvik edilen becerilerdir (Salto, participationpool.eu).

Medya ve bilgi okuryazarlığı, bir kişinin medyaya erişmesini, medya içeriğini analiz etmesini, yeni medya mesajları oluşturmasını, mevcut medya içeriğini yansıtmalarını ve medya ile harekete geçmesini sağlayan bir dizi yeterliliklerdir. Medya ve bilgi okuryazarı olan kişiler, gazetelerden, kitaplardan, radyodan, televizyondan, reklam panolarından, web sitelerinden, sosyal medyadan ve diğer tüm medya türlerinden gelen karmaşık medya mesajlarını daha iyi anlayabilirler. Dezenformasyonu daha iyi tanıyabilir, bilgiyi nasıl doğrulayacaklarını bilir ve medya mesajlarını kendileri üretebilirler. Medya ve bilgi okuryazarlığı, insanların farklı medya formları ve toplum ve bireyler üzerindeki etkisini daha iyi anlamalarını sağlar. İnsanların kendi kültürleri, değerleri ve bilgi ve iletişimin önemi konusundaki farkındalığını artırır. Medya sistemleri, toplumlar ve bireysel insanlar karmaşık ve çok yönlüdür. Bu nedenle medya okuryazarı insanlar hızlı, basit kararlar vermekten kaçınırlar. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı'nın bir diğer amacı, medyaya daha fazla erişim sağlamak ve insanların kendi içeriklerini oluşturmalarını kolaylaştırmaktır. Bu, özne olarak değil vatandaş olarak görülen gelişmiş toplumlarda, medya erişimi, yapısı ve kontrolüne ilişkin yeni vizyonlara yol açabilir. Günümüz teknolojileri, insanların metin, fotoğraf veya video gibi çeşitli medya formatlarında mesajlar oluşturmalarına ve analiz etmesine olanak tanır. Ancak bunu yapmak için gereken becerilerin öğrenilmesi, uygulanması ve sık sık güncellenmesi gerekmektedir. Bu, medya okuryazarı kalmanın yaşam boyu öğrenmeyi içerdiği anlamına gelir. Özellikle gençlerin, sosyal medya ve mesajlaşma platformları gibi daha yeni teknolojilerin yanı sıra kitle iletişim araçlarıyla deneyimlerini anlamlandırabilmeleri için eğitimcilerle ilişki kurmaya ihtiyaçları vardır (Braesel & Karg, 2021, s. 9).

1.1. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Becerileri

İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin 19. Maddesine göre herkesin, düşünme ve anlatım özgürlüğü vardır. Buna göre kimse özgür düşüncelerinden dolayı rahatsız edilemez ve birey ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve düşüncelerini her türlü yoldan araştırma, elde etme ve yayma hakkına sahiptir. Bilgiye erişim de, bilginin serbest dolaşımını sağlayan ve insan haklarının geliştirilmesini ve korunmasını ilerleten vazgeçilmez bir unsurdur. UNESCO'nun 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamındaki Hedef 16, kamu kurumları tarafından tutulan bilgilere erişimi ve halkın katılımını içermektedir. "Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik etme, herkes için adalete erişim sağlama ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar inşa etme" Hedef 16'nın kapsamında yer almaktadır.

Eğitmenler, öğrencilere medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeleri için yardım ederken, beş alanı teşvik ederler (Braesel & Karg, 2021, s. 9): Erişim, Analiz, Oluşturma, Yansıma ve Harekete Geçme.

Erişim

Erişim, medya ve bilgi okuryazarlığının ilk adımıdır. Medya mesajlarının nasıl bulunacağını ve anlaşılacağını ve medya teknolojisinin nasıl kullanılacağını öğrenmeyi içerir. Bu adımda, insanlar uygun ve yüksek kaliteli bilgileri bulma ve paylaşma hakkında bilgi edinirler. Örneğin kitabı doğru şekilde

tutma, başından sonuna doğru okuma, kod çözme, kelimelerin anlamını anlama ve kelimelerle resimler arasındaki ilişkiyi öğrenme önemli erişim becerisidir. Bu örnek diğer tüm medya türleri için de genellenebilmektedir. Farklı medya araçlarını kullanmak farklı beceriler gerektirir. Mesela çevirim içi bir bilgi bulmak için teknolojiyi kullanma becerisine sahip olmak gerekmektedir. Aranılan doğru sonuca ulaşabilmek için arama motoruna doğru anahtar kelimelerin girilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu sonuçlar arasında nasıl gezinileceğini de bilmek gerekmektedir. Sosyal ağları kullanmak, fiziksel olarak yalnız olduğunda bile ağdaki diğer kişilerle etkileşim kurma yeteneğini gerektirmektedir. Hangi içeriğin paylaşılacağına hangisinin de paylaşılmayacağına karar verebilmek gerekmektedir.

Analiz

Medya ve bilgi okuryazarlığının ikinci adımı bilgiyi analiz edebilmektir. Kitaplar ve gazeteler gibi yazılı medyayı; video ve fotoğraf gibi görsel medyayı; radyo ve müzik gibi sesli medyayı; ve video oyunları, web siteleri ve sosyal medya gibi dijital medyayı yorumlamak, değerlendirmek ve analiz etmek için stratejiler geliştirmeleri konusunda öğrencilere rehberlik edilmelidir.

Analitik becerilere sahip kişiler, ortamın ve mesajın yazarını, amacını ve bakış açısını dikkate almaları gerektiğini bilirler. Bu, mesajların hangi varsayımlar üzerine inşa edildiğini ve nasıl oluşturulduğunu anlamının anahtarıdır. Öğrenciler, bir mesajın hedef kitlesini, kalitesini, özgünlüğünü ve güvenilirliğini de dikkate almanın ne kadar önemli olduğunu öğrenmelidir. Ayrıca mesajın potansiyel etkilerini veya sonuçlarını anlamalıdır.

Oluşturma

Oluşturma, öğrencilerin kendi mesajlarını oluşturmayı öğrenmeyi de içeren medya ve bilgi okuryazarlığının üçüncü adımıdır. Oluşturulan mesaj bir metin, çizim veya kolajdan sosyal medya gönderilerine, fotoğraflara, videolara veya multimedya ürünlerine kadar her şey olabilir. Oluşturulan mesajların türü, öğrencilerin belirli medya teknolojilerine erişimlerine ve üretim becerilerine bağlıdır.

Sadece kalem ve kâğıt kullanarak medya mesajları oluşturulabilmektedir. Günümüzde, öğrenciler metinler, sesler, müzik, videolar, radyo programları, podcast'ler, resimler, bloglar, web siteleri, çizgi filmler ve bilgisayar oyunları üretmek için bilgisayarlar veya akıllı telefonlar gibi dijital cihazları kullanmayı öğrenebilirler. Duygularını ifade etmek, bir noktayı yakalamak, kamuya açık bir tartışmaya katılmak veya bilgi ve deneyimlerini paylaşmak için mesajlar oluşturabilirler. Ancak öğrencilerin fikirlerini ve yaratıcılıklarını ifade edebilmeleri ve çevrimiçi ürettiklerini dijital olarak paylaşabilmeleri için becerilere ihtiyaçları vardır. Öğrenciler gerçek izleyiciler için anlamlı mesajlar oluşturabilmelidir. Kendi oluşturdukları içerikleri paylaşmak, kendilerini ifade etme konusunda kendilerine olan güvenlerini de artıracaktır.

Yansıtma

Yansıtma, medya ve bilgi okuryazarlığındaki dördüncü adımdır ve erişim, analiz ve oluşturma becerileri üzerine kuruludur. Bu önemli beceriyi geliştirmek eleştirel düşünce, medya bilgisi ve kişinin günlük medya deneyiminin bir değerlendirmesini gerektirmektedir. Yansıtığımızda, medya mesajlarının ve medya teknolojilerinin birey ve toplum üzerindeki etkisini düşünmüş oluyoruz. Bireysel düzeyde, medyayı iletişim kurmak, eğlenmek veya bilgi almak için kullanabiliriz. Toplum düzeyinde, medya mesajları kamusal tartışmaları ve algıları etkiler. Ayrıca, paylaşılan medya deneyimleri, bir neslin veya bir toplumun kimliğini şekillendirmeye yardımcı olur. Akıllı telefonların piyasaya çıkmasından bu yana hayatımızı ve birbirimizle etkileşim kurma biçimimizi nasıl değiştiğini düşündüğümüzde, medya teknolojilerinin bireyleri ve içinde yaşadıkları toplumları nasıl değiştirdiğini anlamak mümkün olmaktadır.

Örneğin, dijital medyanın hızı ve geçici doğası, ani davranışları teşvik edebilir. Öğrenciler kendi sosyal medya ve mesajlaşma deneyimlerini inceleyebilir, kendi ve akranlarının alışkanlıklarını yansıtabilir. Sosyal medya aracılığıyla iletişimin (sosyal medya mesajlarını paylaşma, yorum yapma veya eleştirme) sosyal statüyü, hiyerarşileri, saygı duygusunu ve hatta gücü nasıl etkileyebileceğini inceleyebilirler. Öğrenciler, yayınladıkları herhangi bir şeyin etik sonuçlarının, nasıl arzu edilen veya istenmeyen etkilere sahip olacağı konusunda daha bilinçli hale gelebilirler.

Harekete Geçme

Harekete geçme, medya ve bilgi okuryazarlığı eğitimindeki beşinci ve son adımdır ve önceki tüm yetkinlikler üzerine kuruludur. Harekete geçmenin arkasındaki fikir, öğrencilerin medyayı belirli hedeflere ulaşmak için kullanmalarınıdır. Örneğin, çevre koruma konusunda farkındalığı artırmak için bir sosyal medya kampanyası oluşturabilirler.

Aktif olma kavramı, medya ve okuryazarlığı eğitiminin bir parçasıdır. Çünkü öğrencilerin sınıfta öğrendiklerini topluma etki edebilecekleri dünyaya taşımaları önemlidir. İdeal olarak eğitim, sınıfı, öğrencilerin önemseydiği yerel, ulusal veya küresel sosyal ve politik konulara bağlamalıdır. Toplumun üyesi olarak öğrenciler, seslerini, yeni edindikleri bilgi ve becerileri, hem bireysel düzeyde hem de başkalarıyla birlikte çalışarak, daha geniş bir ölçekte duyurmak için kullanabilirler. Bunu yaparak hem ailelerinin hem de memleketlerinin, okullarının, üniversitelerinin, topluluklarının ve dünyanın yaşamlarını iyileştirebilirler.

1.2. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı'nın 5 Temel Kavramı

Medya, medya yapımcılarının değerleri, ideolojileri ve niyetleri tarafından şekillendirilen mesajları iletmektedir. İzleyici, bu temel değer sistemlerini, motivasyonları ve ideolojileri tanımlamak için özel analitik becerilere ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle eğitimciler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye odaklanmalıdır. Öğrenciler medya mesajları hakkında rutin olarak kritik sorular sormaya teşvik edilmelidir. Medya Okuryazarlığı Merkezi, herhangi bir medyanın ya da mesajının analizi için, başlangıç noktası olarak beş anahtar soru geliştirmiştir (2005):

- Mesajı kim oluşturdu? (Yazar)
- Dikkatimi çekmek için hangi yaratıcı teknikler kullanıldı? (Biçim)
- Farklı insanlar bu mesajı benden farklı olarak nasıl anlayabilirler? (İzleyici)
- Bu mesajda hangi yaşam tarzı, değerleri ve bakış açısı temsil edilmektedir? (İçerik)
- Bu mesaj neden gönderildi? (Amaç)

Beş temel soruyu uygulamak, medya ve medya mesajlarının, özellikle nasıl ve neden oluşturulduklarına ilişkin anlayışı derinleştirecektir. Öğrenciler, açık ve örtük medya mesajlarını kabul etme veya reddetme konusunda bilinçli seçimler yapmayı öğreneceklerdir.

Medyanın beş temel kavramı, beş anahtar soruyla doğrudan bağlantılıdır (Braesel & Karg, 2021, s. 17):

1. Yazar: Tüm medya mesajları "inşa edilmiştir".
2. Biçim: Medya mesajları, kendi kuralları olan bir dil kullanılarak oluşturulur.
3. İzleyici: Farklı insanlar aynı medya mesajını farklı deneyimler.
4. İçerik: Medyanın yerleşik değerleri ve bakış açıları vardır.

5. Amaç: Çoğu medya kar ve/veya güç elde etmek için organize edilmiştir.

Bu kavramlar ilk başta çok soyut geldiğinden, öğrencilerin onları anlamak için zamana ihtiyacı olacaktır. Bu nedenle beş anahtar soruyla başlamak daha uygun olabilir. Sorulara verilen her yanıt, öğrencileri temel kavramları anlamaya ve medya hakkında eleştirel düşünmeye daha da yaklaştıracaktır.

2. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitimi

Medya ve bilgi okuryazarlığı'nda temel amaç gençler ile çocukların medya kullanımı ve dijital beceriler konusundaki yeteneklerini geliştirmek ve eğitimin kalitesini artırmaktır.

Medya metinleri genellikle birkaç "dil"i veya iletişim biçimlerini (görsel görüntüler (hareketsiz veya hareketli), ses (ses, müzik veya konuşma) ve yazılı dil) birleştirir. Medya eğitimi, yalnızca "basılı" medyayla ilgili olarak değil, aynı zamanda diğer sembolik görüntü ve ses sistemlerinde de geniş tabanlı bir yetkinlik geliştirmeyi amaçlar. Medya eğitimi, medya hakkında öğretme ve öğrenme sürecidir ve medya okuryazarlığı, öğrenenlerin edindiği bilgi ve becerilerin sonucudur. Medya eğitimi, gençlerin eleştirel ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmekle ilgilidir (Meigs, 2006: 20).

2.1. Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitim Müfredatı

Medya ve bilgi okuryazarlığı eğitim müfredatına dünya genelinde duyulan ihtiyaç sonrası UNESCO, 2008 yılında medya ve bilgi okuryazarlığı konusunda küresel bir öğretmen eğitimi müfredatı geliştirme fikrini başlattı. Ve üç yıllık sıkı çalışmanın ardından, UNESCO öğretmen eğitimi müfredatının tam metni, birçok uluslararası uzmanın katılımıyla 2011 yılında yayınladı (Torner & Tayie, 2012, s. 10).

UNESCO ve Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı ile dünyanın dört bir yanından sekiz üniversite arasında akademik araştırma ve geliştirme için "UNITWIN Medya ve Bilgi Okuryazarlığı ve Kültürlerarası Diyalog İşbirliği Programı" platformu oluşturuldu. Bu platform, kültürlerarası diyalogu geliştirme ve müfredatın gelişimini teşvik etme misyonunu UNESCO ile birleştirmektedir (Torner & Tayie, 2012, s. 11).

Medya ve bilgi okuryazarlığı'nda, dünya çapında çeşitli aktörler tarafından kullanılan farklı terminolojiler bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, ifade ve bilgi özgürlüğü, okuryazarlık, kütüphane okuryazarlığı, haber okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, sinema okuryazarlığı, oyun okuryazarlığı, televizyon okuryazarlığı, reklam okuryazarlığı olarak da kullanılan terimlerden bazıları UNESCO'nun Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı'nda yer almakta ve öğretmenlerin konu hakkında bilgi sahibi olmaları hedeflenmektedir. UNESCO, farklı kavramları uyumlu hale getirmeyi amaçlayarak medya ve bilgi okuryazarlığı terimini kullanmaktadır. Öğretmenler için UNESCO modeli Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat ve Yeterlilik çerçevesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki öğretmen eğitim yapılarına, medya ve bilgi okuryazarı öğretmenleri yetiştirmek için bir program oluşturmaya yönelik bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı müfredatının çeşitli bileşenleri üç temel tematik alan altında toplanmıştır: 1. Medya bilgisi ve anlayışı ve demokratik söylemler için bilgi ve sosyal katılım; 2. Medya metinlerinin ve bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi; 3. Medya ve bilgi üretimi ve kullanımı. Bu üç tematik alan, ilerici ilişkilerini tasvir etmek ve UNESCO Öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat Çerçevesi oluşturmak için genel eğitim ve öğretmen gelişiminin altı temel alanıyla Tablo 2'de belirtildiği şekilde ilişkilendirilmiştir (Wilson, vd., 2011, s. 23).

Tablo 2: Öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredat Çerçevesi

Temel müfredat alanları	Demokratik söylem için medya ve bilgi okuryazarlığı söylemi	Medya ve bilgilerin değerlendirilmesi	Medya ve bilgi üretimi ve kullanımı
Politika ve vizyon	Medya ve bilgi hazırlama - okuryazar öğretmenler	Medya ve bilgi hazırlama - okuryazar öğrenciler	Medya ve bilginin desteklenmesi - okuryazar toplumlar
	→	→	→
Müfredat ve değerlendirme	Medya, kütüphaneler, arşivler ve diğer bilgi sağlayıcılar, bunların işlevleri, ve bunları gerçekleştirmek için gereken koşullar hakkında bilgi	Medya metinlerini ve bilgi kaynaklarını değerlendirme kriterlerinin anlaşılması	Bilgi ve medya metinlerinin nasıl üretildiği, bilgi ve medya üretiminin sosyal ve kültürel bağlamını keşfetme; vatandaşlar tarafından ne amaçla kullanıldığı gibi beceriler
	→	→	→
Pedagoji	Sınıf söyleminde medya ve bilginin entegrasyonu	Medya ve diğer bilgi sağlayıcıların içeriğinin değerlendirilmesi için problem çözme	Kullanıcı tarafından oluşturulan içerik ve bunun öğretim ve öğrenim için kullanım
	→	→	→
Medya ve bilgi	Basılı medya – gazeteler ve dergiler; bilgi sağlayıcılar – kütüphaneler, arşivler, müzeler, kitaplar, dergiler vb.	Yayın medyası - radyo ve televizyon	Yeni medya – İnternet, sosyal ağlar, dağıtım platformu (bilgisayarlar, cep telefonları vb.)
	→	→	→
Organizasyon ve Yönetim	Sınıf organizasyonu bilgisi	Medya ve bilgi okuryazarlığı yoluyla işbirliği	Medya ve bilgi okuryazarlığını yaşam boyu öğrenmeye uygulamak
	→	→	→
Mesleki öğretmen gelişimi	Yurttaşlık eğitimi, profesyonel topluluğa katılım ve toplumlarının yönetimi için medya ve bilgi okuryazarlığı bilgisi	Mesleki öğrenim için medya ve bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi ve yönetimi	Liderlik ve örnek vatandaş; öğretmen ve öğrenci gelişimi için medya ve bilgi okuryazarlığının tanıtımını ve kullanımını desteklemek

UNESCO, Medya ve Bilgi Okuryazarlığı konusunda öğretmenlerin, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 19. Maddesinde özetlenen temel özgürlükleri vurgulayan unsurları mutlaka içermesi gerektiğini düşünmektedir. Medya ve bilgi okuryazarlığı müfredatına gazeteler, kitaplar, radyo ve televizyon gibi yayın araçları ve çevrimiçi haber medyası ve diğer bilgi sağlayıcıları dâhil olmak üzere basılı ve görsel-ışitsel ortamlar dâhildir. Müfredatın ana hedef grubu ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerindeki öğretmenleri içermektedir (Wilson, vd., 2011, s. 22-51).

2.2. Finlandiya'nın Ulusal Medya Okuryazarlığı Eğitim Politikası

Finlandiya, ortaokul öğrencilerinin akademik performansında, son on yıldır sahip olduğu bir konumla dünya liderlerinden birisi konumundadır. Tüm dünyaca bilinen ve eğitim alanındaki en önemli ölçme ve değerlendirme göstergelerinden biri olan PISA gibi sınavlarda Finli çocukların elde ettikleri başarılar Finlandiya'nın lider konumunun somut göstergeleri arasında sayılabilir.

Ulusal medya eğitimi politikası, Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü (KAVI) ile Eğitim ve Kültür Bakanlığı işbirliğiyle hazırlanan ve Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından 2019 yılında yayınlanan ulusal politika belgesi ile sunulmaktadır. Ulusal medya eğitimi belgesinde, 2013 yılında yayınlanan medya okuryazarlığına yönelik kültür politikası yönergelerinin güncelleştirilmiş ve genişletilmiş hali yer almaktadır.

Finlandiya'da herkesin medya okuryazarlığını geliştirme fırsatları iyileştirilmiştir. İyi ve anlamlı yaşamı teşvik eden medya okuryazarlığı, yurttaşlık yeterliliğinin önemli bir unsurudur. Medya okuryazarlığı, yüksek kaliteli, sistematik ve kapsamlı medya eğitimi yardımıyla teşvik edilir ve desteklenir. Tutarlı ve sistematik kaynak sağlama, yetkinlik ve bilgi birikimini, eylemlerin geliştirilmesini ve medya eğitiminin kurulmasını desteklemektedir. Pratik medya eğitimi hedef odaklı, etik ve sürdürülebilirdir. Çok yönlü medya eğitimi, çeşitli farklı aktörler arasında geniş tabanlı bir işbirliği içinde planlanır, uygulanır ve geliştirilir (Salomaa & Palsa 2019).

Finlandiya'da medya okuryazarlığı çok uzun yıllardır öğretilmekte ve gelişmektedir. 1970'li yıllarda Finlandiya'daki okullar kitle iletişim eğitimini önermiştir. Bugünkü medya okuryazarlığı ise çok zengin ve çeşitli bir şekilde farklı iş alanlarında ve toplumun çeşitli alanlarında yer almaktadır. Medya eğitiminin çeşitliliği devlet işi olarak da görülmekte ve çeşitli yönetim kolları, bakanlıklar ve ajanslar tarafından geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Demokrasiyi güçlendirmek, insanlar arasında eşitliği teşvik etmek ve milli güvenliği sağlamak, medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmektedir. Finlandiya'da medya eğitimi konusunda ulusal düzeyde politikalar vardır. Sektörden farklı aktörlerle işbirliği içerisinde medya eğitimi politikaları hazırlanmaktadır. 2013 yılında Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından, çocukların ve gençlerin medya okuryazarlığı eğitimini kapsayan bir kitap yayınlanmıştır. Fakat medya eğitimi politikaları 2019 yılında güncellenmiş ve yetişkinlerin de medya okuryazarlığını kapsamıştır (Salomaa & Palsa 2019). Finlandiya'da medya okuryazarlığı ve medya eğitim politikası, "Asiaa mediakasvatuksesta" adlı YouTube kanalında yer alan videolar ile de özetlenmektedir.

2.3. Finlandiya Eğitim Politikası'nın Uygulanması

Finlandiya'da medya eğitimi ve medya okuryazarlığı ile ilgili faaliyetlerde bulunan toplumun farklı kesimlerinden tüm kuruluşlar, politikanın uygulanmasına katılmaya teşvik edilir. Buradaki fikir, tüm aktörlerin hedefleri ve eylem önerilerini görevleri açısından gözden geçirmeleri ve uygun buldukları önlemlere katkıda bulunmalarıdır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı, çocukların ve ergenlerin okulda ve boş zamanlarında programlama, medya okuryazarlığı ve BİT becerilerini geliştiren önlemleri başlatmalı ve çapraz yeterliliklerin öğretimini desteklemelidir. Temel eğitim, çocuk ve ergenlere hayatta ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri kazandırmalıdır. Bunlar, okul ve iş hayatında gerekli olan medya okuryazarlığı ve bilgi ve iletişim teknolojisi becerilerini içerir. Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı

ve Finlandiya Ulaştırma ve İletişim Ajansı da, politikanın uygulanmasını desteklemektedir. Finlandiya Ulaştırma ve İletişim Ajansı, Medya Okuryazarlığı Haftası'na katılır ve internetin güvenli kullanımı konusundaki uzmanlığıyla medya eğitimi çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Adalet Bakanlığı ise, seçmenlerin uygunsuz şekilde etkilenmesini azaltmak ve siyasi dezenformasyonu tespit etmek için çalışmaktadır. Bakanlık, demokratik karar alma süreçlerine olan güveni aşındıran türden bir etkiyle hedef alınmaya karşı özellikle savunmasız olan gruplar veya bireyler açısından medya okuryazarlığının önemini kabul etmektedir. Bakanlık, yetkililerin, siyasi partilerin, medyanın ve vatandaşların seçmenleri uygunsuz şekilde etkilemesi ve tespit etmesi konusunda farkındalığını artırmayı amaçlamaktadır. Bakanlık, dezenformasyona müdahale yollarını ve siyasi faaliyetin ön koşullarına müdahaleyi araştırmaktadır. Başbakanlık, yetkililerin bilgi etkileme ile ilgili faaliyetlerini koordine eder. 2014 yılından bu yana, faaliyetler toplumda bilgi etkileme bilincini artırmaya odaklanmıştır. Başbakanlık, yetkili makamların toplumu etkileyen bilgiyle ilgili faaliyetlerini koordine eder. 2014 yılından bu yana, faaliyetler bilginin tesiri konusundaki bilinci artırmaya odaklanmıştır. Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı, erken çocukluk eğitimi, okul öncesi ve temel eğitim, lise eğitimi, mesleki eğitim ve liberal yetişkin eğitimi sağlayanlara medya eğitimini teşvik etmek için sürekli bilgi rehberliği sağlamaktadır. Finlandiya Tüketici ve Rekabet Kurumu, eğitim ve öğretimi desteklemek için medya becerilerinin yaşam boyu öğrenilmesiyle ilgili materyaller üretmektedir. Finlandiya Tüketici ve Rekabet Kurumu'nun kvk.fi web sitesi ve sosyal medya kanalları için tüketici hakları ve sorumlulukları, reklam biçimleri ve yeni fenomenlerle ilgili materyaller üretilmektedir. Dijital ve Nüfus Veri Hizmetleri Ajansı'nın dijital destek hizmetleri, dijital destek için devlet yardımı alan bölge konseyleri (14 bölge konseyi) ile medya eğitim sektörü arasında bir bağlantı işlevi görmektedir. Finlandiya Miras Ajansı, kendi sektöründe ve kamu faaliyetleri aracılığıyla bilgi ileterek ve yayarak medya eğitimi politikasını uygulamaktadır. Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü, Finlandiya'da Medya Okuryazarlığı politikasının uygulanmasını koordine etmekten ve izlemekten sorumlu kurumdur (Salmaa & Palsa 2019, s. 48-54).

2.3.1. Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü (National Audiovisual Institute - KAVI)

Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü (National Audiovisual Institute - KAVI), Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı bir devlet kuruluşudur. Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü, Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı merkezi bir hükümet kurumudur. Görevleri, filmlerin, televizyon ve radyo programlarının korunmasının yanı sıra bunlarla ilgili araştırmaları ve görsel-ışitsel kültürün tanıtımını içermektedir. KAVI Medya Eğitimi ve Görsel-İşitsel Medya Departmanı (MEKU), medya eğitiminin ulusal düzeyde tanıtımı ve koordinasyonundan, görsel-ışitsel programların ve video paylaşım platformlarının sağlanmasının çocukların korunması açısından denetlenmesinden sorumludur (KAVI, kavi.fi).

Medya eğitimi, medya okuryazarlığını teşvik etme ve medya eğitimini geliştirme amacıyla enstitünün bir parçasıdır. Hem resmi hem de gayri resmi sektörlerdeki medya eğitimcilerinin alanını koordine etmektedir. Enstitü, Finlandiya'da herkesin medya okuryazarlığını geliştirme fırsatları iyileştirme vizyonuna sahiptir. İyi ve anlamlı yaşamı teşvik eden medya okuryazarlığı, yurttaşlık yeterliliğinin önemli bir unsurudur ve yüksek kaliteli, sistematik ve kapsamlı medya eğitimi yardımıyla teşvik edilir ve desteklenir (Alajärvi, 2022).

Finlandiya'da erken çocukluk eğitimi ve bakımına katılım oranı yaklaşık %80 ve okul öncesi eğitim 6 yaşından itibaren zorunludur. İlköğretim 9 sınıftan oluşmakta ve sonrasında genel liseler ve meslek enstitülerinde hazırlık eğitim ve öğretimi yer alır. Erken çocukluk eğitimi ve bakımı öğretmenleri lisans mezunlarında oluşmaktadır ve ilköğretim ve ortaokul öğretmenleri yüksek lisans derecesine sahiptir. Finlandiya'da öğretmenler yüksek eğitimlidir ve öğretmenlik mesleği değerlidir. Öğretmenlerin çalışmaları özerktir; sistem güvene dayalıdır (denetim veya ulusal düzeyde testler yoktur); üniversiteler öğretmen eğitimini düzenlerken bağımsızdır; hizmet içi eğitim birden fazla paydaş tarafından sunulur

ve devlet tarafından finanse edilir; öğretmenlerin özerkliği güncel kalma ve eğitimlere katılma ihtiyacı gibi birçok sorumluluğu beraberinde getirmektedir. Finlandiya'da tüm eğitim aşamalarının kendi çekirdek müfredatı bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitim sistemine entegre edilmiştir. Özellikle ana dili ve edebiyatı, sosyal bilgiler ve görsel sanatlar eğitimi gibi konularda medya okuryazarlığı eğitimi ortaya çıkar. İfadeler her zaman açık ve net bulunmaz. Konular arasındaki diyalogları artırmak için yedi çapraz/çok disiplinli yeterlilik vardır. Bunlar (Alajärvi, 2022);

- Düşünmeyi ve öğrenmeyi öğrenmek,
- Kültürel yeterlilik, etkileşim ve ifade
- Kendine ve başkalarını gözetme, günlük aktiviteleri yönetme, güvenlik
- Çoklu okuryazarlık
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) yetkinliği
- İş dünyası için yeterlilik, girişimcilik
- Katılım ve etki, sürdürülebilir geleceği inşa etmek

Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü tarafından 2017 yılında öğretmenlik öğrencilerine, ilköğretim çekirdek müfredatının yenilenmesinden sonra tüm üniversitelerde öğretmen yetiştirme müfredatının gözden geçirilmesi adına, bir anket uygulanmıştır. Anket sonucu bulgularına göre (Alajärvi, 2022):

- Medya eğitiminin rolü üniversiteler arasında büyük farklılıklar görülmektedir.
- Medya eğitimi ağırlıklı olarak BİT çalışmalarına entegre edilmiştir.
- Öğrencilerin %70'i çok az medya eğitimine sahiptir ve uygun eğitim olmadan nasıl öğretileceği konusunda endişe duymaktadır.

Hem bireylerin hem de toplulukların BİT kullanım düzeyini ve yeterliliklerini ölçmek amacıyla öğretmen ve öğrenciler üzerine Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü tarafından yürütülen üç farklı (OPEKA, OPPIKA ve ROPEKA) araştırma devam etmektedir. Öğretmen anketi verileri herkes için uygundur ve bazı sorular medya okuryazarlığını kapsamaktadır. Devam eden araştırma (OPEKA ve OPPIKA) verilerine dayanarak, BİT becerilerinin ve medya okuryazarlığının daha iyi uygulanmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Eğitimcileri desteklemek için, medya okuryazarlığı ve eğitim kaynaklarına erişim sağlanan "Medya Okuryazarlığı Okulu web portalı" isimli ulusal bir merkez bulunmaktadır. Yeni kaynaklar oluşturulmakta ve güncel konular hakkında eğitim sunulmaktadır. Müfredat yenileme çalışmalarına öğretmenlerin katılımı sağlanmakta ve geliştirme projeleri ve girişimleri yürütülmektedir (Alajärvi, 2022).

2020-2022 Yeni Okuryazarlıklar programı ise, çocukların medya ve dijital becerilerini geliştirmek ve eğitimde eşitliği sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Öğretmenlerin, günümüzün aracılı kültüründe ihtiyaç duyulan daha iyi yetkinlikleri ve onlara öğretmek için en iyi uygulamaları kazanmalarına müfredata dayalı yardımcı olma ve öğretmenler için farklı şekillerde çeşitli rehberler ve eğitimler sunma gibi hedefler söz konusudur (Uudet Llukutaidot, 2020).

Sonuç

UNESCO, medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı olan iki farklı alanı, "medya ve bilgi okuryazarlığı" olarak tek bir şemsiye kavram altında birleştirmektedir. Medya ve bilgi okuryazarlığı, çevrimiçi ve çevrimdışı medya ile ilgili kavramlar, eleştirel düşünme, medya kullanımı, bilgi ve kaynak

farkındalığı, dijital vatandaşlık ve aktif katılım kavramlarına yakın olan bir dizi yeterlilik ve beceri olarak kabul edilmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini desteklerken, “erişim, analiz, oluşturma, yansıtma ve harekete geçme” olmak üzere beş alanı teşvik etmelidir. Öğrenciler okulda ve günlük hayatta karşılaştıkları medya mesajlarını da analiz ederken beş anahtar soru “yazar, biçim, izleyici, içerik, amaç” sorma konusunda da teşvik edilmelidir. Beş temel soruyu uygulamak, medya ve medya mesajlarının, özellikle nasıl ve neden oluşturulduklarına ilişkin anlayışı derinleştirecektir. Öğrenciler bu sayede, açık ve örtük medya mesajlarını kabul etme veya reddetme konusunda bilinçli seçimler yapmayı öğreneceklerdir.

Öğretmenler için UNESCO tarafından 2008 yılında temelleri atılıp 2011 yılında yayınlanan Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı ve Yeterlilik Çerçevesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki öğretmen eğitim yapılarına, medya ve bilgi okuryazarı öğretmenleri yetiştirmek için bir program oluşturmaya yönelik bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı müfredatının çeşitli bileşenleri üç temel tematik alan “medya bilgisi ve anlayışı ve demokratik söylemler için bilgi ve sosyal katılım, medya metinlerinin ve bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi, medya ve bilgi üretimi ve kullanımı” altında toplanmakta ve altı temel alan “politika ve vizyon, müfredat ve değerlendirme, pedagoji, medya ve bilgi, organizasyon ve yönetim, mesleki öğretmen gelişimi” ile ilişkilendirilmektedir. Medya ve bilgi okuryazarlığı müfredatına gazeteler, kitaplar, radyo ve televizyon gibi yayın araçları ve çevrimiçi haber medyası ve diğer bilgi sağlayıcıları dâhil olmak üzere basılı ve görsel-ışitsel ortamlar dâhildir. Müfredatın ana hedef grubu ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerindeki öğretmenleri içermektedir.

Finlandiya’da medya okuryazarlığı çok uzun yıllardır öğretilmekte ve gelişmektedir. Medya eğitiminin çeşitliliği devlet işi olarak da görülmekte ve çeşitli yönetim kolları, bakanlıklar ve ajanslar tarafından geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Demokrasiyi güçlendirmek, insanlar arasında eşitliği teşvik etmek ve milli güvenliği sağlamak, medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmektedir. Medya eğitimi konusunda ulusal düzeyde politikaları vardır. Sektörden farklı aktörlerle işbirliği içerisinde medya eğitimi politikaları hazırlanmaktadır. Pratik medya eğitimi hedef odaklı, etik ve sürdürülebilirdir. 2013 yılında Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından, çocukların ve gençlerin medya okuryazarlığı eğitimini kapsayan bir kitap yayınlanmıştır. Fakat medya eğitimi politikaları 2019 yılında güncellenmiş ve yetişkinlerin de medya okuryazarlığını kapsamıştır. Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü, Finlandiya’da Medya Okuryazarlığı politikasının uygulanmasını koordine etmekten ve izlemekten sorumlu kurumdur. Enstitü’ye bağlı Görsel-İşitsel Medya Departmanı (MEKU) ise, medya eğitiminin ulusal düzeyde tanıtımı ve koordinasyonundan, görsel-ışitsel programların ve video paylaşım platformlarının sağlanmasının çocukların korunması açısından denetlenmesinden sorumludur. Finlandiya’da tüm eğitim aşamalarının kendi çekirdek müfredatı bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı eğitim sistemine entegre edilmiştir. Medya okuryazarlığı eğitimi yedi çapraz/çok disiplinli yeterliliği “düşünmeyi ve öğrenmeyi öğrenmek; kültürel yeterlilik, etkileşim ve ifade; kendine ve başkalarını gözetme, günlük aktiviteleri yönetme, güvenlik; çoklu okuryazarlık; BİT yetkinliği; iş dünyası için yeterlilik, girişimcilik; katılım ve etki, sürdürülebilir geleceği inşa etmek” kapsamaktadır.

Gençler ile çocukların medya kullanımı ve dijital beceriler konusundaki yeteneklerini geliştirmek ve eğitimin kalitesini artırmayı amaçlayan Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Eğitiminin, UNESCO Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Müfredatı ve Yeterlilik Çerçevesi temel alınarak oluşturulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Finlandiya’nın, eğitim performansında dünya genelinde sahip olduğu konum göz önünde bulundurularak, Finlandiya’nın sahip olduğu medya okuryazarlığı ve medya eğitim politikası diğer ülke temsilcileri ve öğretmenler için de örnek bir rehber niteliği taşımaktadır. Çalışma, eğitimin her kademesinden öğrenci ve öğretmenler için aydınlatıcı, politika yapıcılar için ise yön gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

- Bilici, İ. E. (2014). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Ankara: Nobel
- Braesel, S. & Karg, T. (2021). *Media and information literacy A practical guidebook for trainers*. DW Akademie
- Catts, R. & Lau, J. (2008). *Towards Information Literacy Indicators*. UNESCO
- Center for Media Literacy (2005). https://www.medialit.org/sites/default/files/5KQ%20ClassroomGuide_1.pdf (Erişim tarihi: 27.04.2022).
- Hobbs, R. (1998). Media education in Massachusetts. In A. Hart (Ed.), *Teaching the media worldwide* (pp. 127-144). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Julia Alajärvi (2022). Media Literacy Framework in Finnish Education System. Teacher Education in *Digital & Media Literacy – Frameworks and strategies at National and European level semineri'* nde sunulmuştur.
- KAVI. <https://kavi.fi/en/publications-in-english/> (Erişim tarihi: 27.04.2022).
- Kotilainen, S. & Kupiainen, R. (2014). Media and Information Literacy Policies in Finland (2013). <https://www.researchgate.net/publication/262991801> (Erişim tarihi: 30.04.2022).
- Kupiainen, R. (2010). Finnish media literacy policies and research tendencies within a European Union context. *International Journal of Media and Cultural Politics* 6 (3). s. 335-341.
- Leena, R. (2011). Finnish Media Literacy Education Policies and Best Practices in Early Childhood Education and Care since 2004. *Journal of Media Literacy Education*, 3 (2). s. 123-133
- Meigs, D. F. (2006). *Media Education. A Kit for Teachers, Students, Parents and Professionals*. UNESCO
- Potter, W. J. (2011). *Media Literacy*. Sage
- Salomaa, S. & Palsa, L. (2019). Media Literacy in Finland. National media education policy. Finlandiya: Publications of the Ministry of Education and Culture
- Salto. <https://participationpool.eu/resource-category/media-information-literacy/> (Erişim tarihi: 27.04.2022).
- Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K. & Cheung, C. (2011). *Media and information literacy curriculum for teachers*. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Tanrıverdi, B. & Apak, O. (2010). Analysis of Primary School Curriculum of Turkey, Finland, and Ireland in Terms of Media Literacy Education. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10 (2), s. 1187-1213
- Tornero, J. M. P. & Tayie, S. (2012). Teacher Training in Media Education: Curriculum and International Experiences, *Comunicar*, 20, s. 10-14.
- Tornero, J. M. P. & Varis, T. (2010). *Media Literacy and New Humanism*. UNESCO
- Uudet Lukutaidot. (2020). <https://uudetlukutaidot.fi/medialukutaito/> (Erişim tarihi: 27.04.2022).

Neoliberalizm, Futbolun Dönüşümü ve Şampiyonlar Ligi

Neoliberalism, Transformation of Football and Champions League

Umut BEKCAN ¹

Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş tarihi/Received:
15.04.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
30.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
31.05.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Bekcan, U. (2022). Neoliberalizm,
Futbolun Dönüşümü ve
Şampiyonlar Ligi. *TAM Akademi
Dergisi*, 1(1), 22–31. [https://
doi.org/10.58239/
tamde.2022.01.002.x](https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.002.x)

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.002.x

ÖZ

Günümüzde futbol ekonomisi devasa bir boyuta ulaşmış ve futbolun sadece futbol olmadığı gözle görülür bir noktaya gelmiştir. Bu çalışma ile, dünyada 1970’lerde yaşanan neoliberal dönüşümün, futbolu ticari ve endüstriyel bir olgu haline getirdiği iddialarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Futbolun dönüşümü de Şampiyonlar Ligi gibi ticari/endüstriyel yönü ağır basan bir organizasyonun düzenlenmesine zemin hazırlamıştır. Gelineen noktada, futbolda büyük sponsorların ve reklamverenlerin varlığıyla birlikte, günümüz futbolunda özellikle Şampiyonlar Ligi gibi büyük organizasyonlarda eşit ve adil bir sportif rekabetin kendine yeterli bir yer bulamadığına yönelik eleştiriler de yükselmektedir. Araştırma konusu tarihsel bir perspektiften ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle neoliberalizmden ve futbolu nasıl dönüştürdüğünden söz edilmiştir. Ardından, futboldaki dönüşümde başı çeken ülke olarak İngiltere örneği incelenmiş ve son olarak neoliberal endüstriyel futbolun sembolü Şampiyonlar Ligi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Neoliberalizm, Futbol, İngiltere, Thatcher, Şampiyonlar Ligi

¹ Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Doç. Dr., ubekcan@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6016-5021

ABSTARCT

Today, the football economy has reached a gigantic size. And it has come to a visible point that football is not just football. In this study, it is aimed to evaluate the claims that the neoliberal transformation in the world in the 1970s made football a commercial and industrial phenomenon. The transformation of football has also laid the groundwork for the organization whose commercial/industrial aspect predominates, such as the Champions League. At this point, along with the existence of big sponsors and advertisers in football, there are also criticisms that an equal and fair sportive competition cannot find a sufficient place for big organizations such as the Champions League in today's football. The research subject has been discussed from a historical perspective. In the study, first, neoliberalism and how it transformed football were mentioned. Then, the example of England as the leading country in the transformation in football was examined and finally the Champions League, the symbol of neoliberal industrial football, was emphasized.

Keywords: Neoliberalism, Football, England, Thatcher, Champions League

EXTENDED ABSTRACT

Today, the football economy has reached a gigantic size. It has come to a visible point that football is not just football. Capitalism and its culture have surrounded football from all sides. It was unthinkable that the commodification in every field would be tangential to football. All values and judgments about football have been transformed. Football clubs (though not all of them yet) started to turn into companies, to be traded in the stock market, and to be branded as a material and moral return of their success. Income, profitability and popularity have become more important than the place and importance of a club in historical or social life, its colors and legendary football players (Talimciler, 2016, p.174; Gökaçtı, 2008, p.302). Team ownerships have changed, transfer opportunities and earnings of players have increased a lot. In order to sell more, the colors and designs of the jerseys started to change every season, leaving the jersey advertisements, club crest and/or football player names in the shade (Talimciler, 2016, p.175).

So, how did this situation come about in football? This study focused on this question. In this context, in this study, it is aimed to evaluate the claims that the neoliberal transformation in the world in the 1970s made football a commercial and industrial phenomenon. The transformation of football has also laid the groundwork for the organization whose commercial/industrial aspect predominates, such as the Champions League. At this point, along with the existence of big sponsors and advertisers in football, there are also criticisms that an equal and fair sportive competition cannot find a sufficient place for big organizations such as the Champions League in today's football. The research subject has been discussed from a historical perspective. In the study, first of all, neoliberalism and how it transformed football were mentioned. Then, the example of England as the leading country in the transformation in football was examined and finally the Champions League, the symbol of neoliberal industrial football, was emphasized.

Neoliberalism is an order/system based on the domination of money, deepening inequalities and aiming to eliminate all material and spiritual achievements of humankind with the Enlightenment and even to leave humanity behind in order to maintain this. Football has more than taken its share from this order. Football can be added to the gains usurped from the workers in the neoliberal order. Football is now a capitalist product that has lost its soul, is cut off from the public, and is commodified, played by sponsors, media/broadcasting companies, betting companies and business people with

close or organic ties to them, played in stadiums that have been turned into arenas and shopping malls, under the control of managers.

Football began to be commercialized in the 1970s in line with the neoliberal transformation process in the world. In the 1990s, it became a fully neoliberal industrial product with the Premier League, the Champions League and the Bosman Decision. Famous historian, author EH Carr (2015) expresses the international policy of the period as the Twenty Years' Crisis in his well-known study examining the interwar period (1919-1939), which resulted in a new world war. In international football, on the other hand, if the milestone (Champions League) is accepted as 1992 (keeping in mind the changes/transformations that took place beforehand as mentioned above), there is a "Thirty Years' Crisis" and unfortunately it seems to continue. Football regaining what it lost, that is, the end of the crisis, will only be possible with the overthrow of the neoliberal order.

GİRİŞ

Günümüzde futbol ekonomisi daha önceki öngörülerin de ötesinde büyük bir finansal boyuta ulaşmıştır. Bu gelişmelerin getirdiği dinamikler içinde de, "futbolun sadece futbol olmadığı" daha fazla tartışılır olmaya başlamıştır. Örneğin, Mayıs 2021'de UEFA, düzenlediği bir numaralı futbol organizasyonu olan Şampiyonlar Ligi'nde dağıtılacak para ödülleri açıklamıştır. Buna göre, gruplara kalacak her takımın 15 milyon euro, grupta ilk iki sırada yer alıp üst tura çıkacak takımların 9,6 milyon euro, çeyrek finale kalanların 10,6 milyon, yarı finale kalanların 12,5 milyon, kupayı kazanan takımın 20 milyon, finalist takımın 15,5 milyon euro kazanması planlanmıştır (NTVSpur, 2021). Bu, sadece kulüplerin bu organizasyonun televizyonda yayımlanmasından sağladığı geliri oluşturmaktadır. Futbol kulüplerinin gelirlerinin büyük bir kısmını maç günü elde ettiği yıllara göre futbolun kapsadığı alanın epey genişlediği açıkça görülmektedir. Kapitalizm ve kültürü, futbolu her yandan sarmış durumdadır. Her alanda yaşanan metalaşmanın futbolu teğet geçmesi düşünülemezdi. Futbola ilgili bütün değer ve yargılar dönüşüm geçirmiştir. Futbol kulüpleri (tabii ki henüz hepsi olmasa da) şirketlere dönüşmeye, borsada işlem görmeye, kazandıkları başarılarının maddi ve manevi bir getirisi olarak markalaşmaya başlamıştır. Gelir, kârlılık ve popülerite, bir kulübün tarihsel veya toplumsal hayattaki yeri ve öneminden, renklerinden, efsane futbolcularından daha önemli hale gelmiştir (Talimciler, 2016, s.174; Gökaçtı, 2008, s.302). Takım sahiplikleri değişmiş, futbolcuların transfer imkânları ve kazançları çok artmıştır. Daha fazla satabilmek için forma renk ve tasarımları her sezon değişmeye, forma reklamları, kulüp armasını ve/veya futbolcu isimlerini gölgede bırakmaya başlamıştır (Talimciler, 2016, s.175).

Bütün bu gelişmelerin ışığında, bu çalışma ile futbolda bu duruma nasıl gelindiği sorusuna cevap aranması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma dünyada 1970'lerde yaşanan neoliberal dönüşümün, futbolu ticari ve endüstriyel bir olgu haline getirdiğini iddia etmektedir. Futbolun dönüşümü de Şampiyonlar Ligi gibi ticari/endüstriyel yönü ağır basan bir organizasyonun düzenlenmesine zemin hazırlamıştır. Gelinek noktada paranın sözünün geçtiği günümüz futbolu ve Şampiyonlar Ligi eşit, adil bir sportif rekabet anlayışından son derece uzaktır. Araştırma konusu tarihsel bir perspektiften ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle neoliberalizmden ve futbolu nasıl dönüştürdüğünden söz edilmiştir. Ardından, futboldaki dönüşümde başı çeken ülke olarak İngiltere örneği incelenmiş ve son olarak neoliberal endüstriyel futbolun sembolü Şampiyonlar Ligi üzerinde durulmuştur.

1. Neoliberalizm Nedir?

Neoliberalizm, genel anlamıyla siyasi ve ekonomik bazı uygulamaların teorisi olarak değerlendirilmektedir. Bu temelde, neoliberalizm, serbest piyasa ve serbest ticaretin sağladığı

kurumsal çerçevede güçlü bir bireysel girişim ve özel mülkiyet haklarıyla insan refahının artırılabilceğini savunmaktadır. Devletin görevi de bu pratiklere uygun bir kurumsal ve hukuki ortamı oluşturup, korumaktır. Devletten beklenen, paranın itibarını koruması, özel mülkiyet haklarını güvence altına alması, piyasaların düzgün bir şekilde işlemesi için gerekirse emniyet, kolluk kuvvetleri ve ordunun yapısı ve işlevlerini düzenlemesidir. Hatta hangi alanların piyasası yoksa (eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, su, çevre) devlet eliyle yaratılmalıdır. Bununla birlikte, devletin piyasalara müdahalesi minimum seviyede olmalıdır. 1970'lerin ortalarından itibaren devletlerin neoliberalizme (özellikle Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku'nun çözülüşünden sonra daha hızlı bir şekilde) ciddi bir yönelişi olmuştur. Günümüzde, ulusal ve uluslararası kuruluşlarda ve eğitimde (üniversiteler) neoliberalizm destekçileri önemli bir konuma sahiptir. Özellikle düşünme tarzı üzerindeki etkileri son derece baskın olduğu için insanların dünyayı anlama, yorumlama ve yaşama şekline yön vermiştir (Harvey, 2015, s.10-11).

Neoliberalizm teorisyenleri Milton Friedman ve Friedrich August von Hayek'dir. Bu ikilin ortaya koyduğu neoliberal fikirler ilk kez, sosyalist hükümetin 1973'te ABD destekli bir darbeyle devrildiği Şili'de denenmiştir. Tabii, önce bütün toplumsal hareketler, sendikalar bastırılmış, emek piyasasını kısıtlayan düzenlemeler kaldırılmıştır. O dönemde dünyada yaşanan ekonomik krize Şili örneğinde çare aranmıştır. 1979'da İngiltere'de Margaret Thatcher'ın, 1981'de ABD'de Ronald Reagan'ın iktidara gelmesiyle neoliberalizm bir dünya politikasına dönüşmüştür (Köymen, 2014, s.49).

Yerini neoliberalizme bırakmak durumunda kalan sistem ise Keynezyen refah devleti anlayışıydı. 1929 dünya ekonomik krizinden sonra uygulanan sistem, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden yapılandırılmıştır. Devletler arası düşmanlıkları ve toplum içi huzursuzlukları ortadan kaldırmak amaçlanmıştır. Bunun için devlet, tam istihdama, ekonomik büyümeye ve yurttaşların refahına ve iktisadi dalgalanmaları azaltmaya odaklanmalı, üretim ve piyasa süreçleri içinde yer almalıydı. Sistem, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve sendikal hakları destekliyordu. Yurttaşlarına, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri sağlıyordu. Devlet eliyle planlama ve temel ihtiyaçların üretiminde devlet mülkiyeti veya tekeli bu sistemin özellikleri arasındaydı (Harvey, 2015, s.18-19). Neoliberalizm, 1970'lerin ortasında yaşanan krizin temel sebeplerinden biri olarak refah devleti anlayışını görmüşlerdir. Refah devletinin sağladığı sosyal hizmetlerin çalışma isteğini azalttığını ve işsizliği artırdığını düşünmüşlerdir. Devlet işletmelerinin verimsizliğinin kâr amaçlı olmamalarından kaynaklandığını, tam istihdamın enflasyonu yükselttiğini, yüksek vergilerin yatırımları kısıtladığını iddia etmişlerdir.¹ Doğal olarak, yaşanan ekonomik krizle birlikte, dünyada sol hareketlerin, emekçilerin taleplerinin artmasına karşı çözüm aradıklarını söylemişlerdir. Bireyi ve serbest pazarı öne çıkaran bir piyasa sistemini temel almışlardır. Sanayileşmeden vazgeçmeyi, devletin küçülmesini, piyasadan çekilmesini bir başka ifadeyle özelleştirmeyi savunmuşlar; böylece devletin rekabete kapalı ortamda pahalı ve kalitesiz ürettiği hizmetleri, özel sektörün, rekabete açık ortamda ucuz ve kaliteli bir şekilde üretebileceğini söylemişlerdir (Yücel, 2010, s.62). Neoliberal teori, kapitalizmin "sosyal frenlerinden" kurtulup gelişmesini/yayılmalarını amaçlamış ve her alanda bireyci bir bakış açısını öne çıkarmıştır. Bu noktada halkın, emekçi kitlelerin kolay ulaştıkları bir eğlence aracı veya oyunu olarak futbolun neoliberal kapitalist dönüşümün/gelişimin ağına takılması çok da zor olmayacaktı.

2. Neoliberalizmin Futbola Etkisi

Keynezyen refah devleti döneminde futbol, dönemin fordist kitle üretimi modeline benzemektedir. Halk kitlelerinin eğlencesi olarak ulusal bir kontrol ve sınırlı bir pazar içermektedir. Avrupa kulüpleri arasında rekabet ulusal federasyonlar tarafından UEFA ile işbirliği içinde

¹ Köymen, Avrupa'da demiryolu ve kömür madenciliği gibi alanlarda özel şirketler zarar ettiği için kamulaştırmanın yapıldığını, enflasyonun tam istihdamın olmadığı şartlarda yükseldiğini ve emeğin üretkenliğinin vergi düzeyinden etkilendiğine ilişkin bir kanıt olmadığını iddia etmektedir (Köymen, 2014, s.50-51).

gerçekleştiriliyordu. Uluslararası futbol transfer piyasası son derece sınırlıydı. Neoliberal küreselleşme sürecindeyse futbol ticarileşmeye başlamış ve özellikle Sovyetler Birliği (SSCB) ve Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra yani 1990'lı yıllardan itibaren genel olarak endüstriyel futbol olarak tanımlanmaya başlamıştır (Yiğit & Şişman, 2019, s.83). 1990'larda gerçekleşen dönüşüm için taşların 1974'ten itibaren örülmeye başlandığı söylenebilir. Futbol, akşamdan sabaha bir anda değişmemiştir ama o yıl Joao Havelange FIFA başkanı seçilmiş ve göreve geldikten hemen sonra "ben buraya futbol adı verilen ürünü pazarlamaya geldim" diyerek futbolu dönüştürmek istediğini açıkça beyan etmiştir. 1998'e kadar görev yapan Havelange döneminde oyun ile endüstri arasındaki ayırım belirsiz bir hale gelmiştir. Havelange, seçim sürecinde kendisini destekleyen uluslararası şirketlerin güvenini boşa çıkarmamış, 16 finalistle oynanan dünya kupasını 1982'de 24, 1998'de 32 takıma yükseltmiştir. Katılan ülke sayısının artması FIFA'nın gelirlerini de artırmıştır. Dünya Kupasına sponsor olan Coca Cola, Gillette, Adidas, Nike gibi firmalar futbola gelir kaynağı olmaya başlamışlardır (Galeano, 2014, s.172-173; Yücel, 2010, s.118-119; Koray, 2018).

Futbolun endüstrileşmesinde kritik bir öneme sahip olan olay ise Aralık 1995'te yürürlüğe giren Bosman Kararı'dır. Haziran 1990'da Belçika'nın FC Liege takımından Fransa'nın Dunkerque takımına transfer olmak isteyen Belçikalı futbolcu Jean Marc Bosman, kulübü FC Liege yüksek bonservis bedeli istediği için transfer gerçekleşmemiş, Bosman da Lüksemburg Yüksek Mahkemesi'nde dava açmıştı. Mahkeme adeta devrim niteliğinde bir karar alarak kulübüyle sözleşmesi biten futbolcuların serbest kalacağını ve başka bir kulüple sözleşme imzalayabileceğine hükmetmiştir. Küresel neoliberal futbol artık işgücünün (futbolcunun) serbest dolaşımını gerektiriyordu (Gökaçtı, 2008, s.303). 1980'lerin başında Almanya, İngiltere, İspanya ve Fransa'da kulüplerin 2, İtalya'da 1 yabancı oyuncu oynatma hakkı olduğunu, bunun 1991'de 3'e çıkarıldığını, bazı şartlar sağlanırsa (futbolcunun en az beş yıl aralıksız o ülkede futbol oynaması ve en az üç yılını genç takım kadrosunda geçirmesi) 2 yabancı daha oynatabildiği hatırlandığında dönüşümün büyüklüğü daha kolay anlaşılacaktır (Yiğit & Şişman, 2019, s.87).

Neoliberal sistemde ekonomik krizler, eşitsizlikler ve tekelleşme eğilimi olağan sayılmaktadır ve aynı sıkıntılar neoliberal futbolda da görülmektedir. Yeni dönem, kulüplerin ciddi miktarda borçlanmasına, bazılarının da iflas etmesine zemin hazırlamıştır. Eşitsizlik, kulüpler ve ulusal ligler arasında hem ekonomik hem de sportif olarak çok fazla artmıştır. Sportif ve ekonomik anlamda tekelleşme örneği olarak Real Madrid, Barcelona, Bayern Münih, Manchester United gibi kulüpler gösterilebilmektedir. Bu kulüpler adeta bir uluslararası şirket gibi kendi ülkeleri dışında da bir marka haline gelmişler, taraftarlarını/tüketicilerini artırmışlardır (Yiğit & Şişman, 2019, s.85-86).

Bosman Kararı ile yoğunlaşan futbolcu transfer hareketliliği, bazı ülkeleri ihracatçı, bazılarını da ithalatçı pozisyona sokmuştur. Zengin kulüplerin sert bir transfer politikası izlemesi, düşük bütçeli kulüplerin iyi oyuncularını bedelsiz kaybetmeleri ve nihayetinde güçlünün daha güçlü olması sonucunu doğurmuştur. Zengin/büyük takımlar Şampiyonlar Ligi gibi üst düzey organizasyonlarla güçlerini ve ayrıcalıklarını pekiştirmişlerdir (Gökaçtı, 2008, 303). Ama yine de bu, onlar için yeterli olmamıştır. Kapitalizmin karakteristik niteliklerinden biri olan sürdürülemez büyüme ile karşılaştıklarında buna cevap olarak daha büyük bir ekonomiye yola devam etmek için Nisan 2021'de Avrupa Süper Ligi'ni kurma teşebbüsünde bulunmuşlardır. Teşebbüsün şimdilik başarısız olduğu söylenebilir (Aba, 2021). Bunun yanında, daha büyük bir ekonomi için, FIFA'nın Aralık 2021'de, dünya kupasının iki yılda bir yapılmasını tartışmaya açmasının altında ekstradan 3,3 milyar sterlin tutarında bir gelir elde etme planı olduğu açıkça ifade edilmiştir (Aktan, 2021).

Neoliberal endüstriyel futbol ile ilgili buraya kadar anlatılanlar arasında çok önemli bir parçanın eksik olduğunu belirtmek gerekmektedir. İngiltere, futbolun neoliberal dönüşümünde öncü

ve yönlendirici bir rol oynadığı için ayrı bir başlıkta incelenmeyi hak etmektedir. Bu eksik parçayla resim tamamlanmış olacaktır.

2.1. İngiltere’de Futbolun Dönüşümü

Mayıs 1979’da iktidara gelen Muhafazakâr Parti lideri Margaret Thatcher ekonomiyi yeniden düzenleme niyetindeydi ve Keynezyen anlayışın terk edilmesi gerektiği fikrindeydi. 1970’ler boyunca Britanya ekonomisinin temel niteliği haline gelen stagflasyonun tedavisinin monetarist politikalarla mümkün olduğunu düşünmüştür. Thatcher, II. Dünya Savaşı sonrası ekonomik olarak çöken Britanya’nın toparlanmasını sağlayan sosyal demokrat siyasete ve devlet kurumlarına son verme konusunda epey kararlıydı. Sendikaları ve rekabet esnekliğini sekteye uğratan bütün sosyal dayanışma biçimlerine karşı çıkmıştır. Kamu teşebbüsleri özelleştirilmiş, vergiler düşürülmüş, girişimci inisiyatifi teşvik edilmiştir. Thatcher “toplum diye bir şeyin var olmadığını tek tek insanların var olduğunu” savunmuştur. Ona göre, bireycilik, özel mülkiyet, kişisel sorumluluk ve aile değerleri bütün toplumsal dayanışma biçimlerinden üstündür. Sadece ekonomiyi değil ruhu yani zihniyeti de değiştirmek istemiştir. Amacına da ulaşmıştır (Harvey, 2015, s.30-31).

İngiltere’de yeni sağın ve neoliberal politikaların yükselişi futbolu da etkilemiştir. Zaten işçi sınıfının hak arama mücadelesinin karşısına bir duvar gibi dikilen ve otoriter devlet mekanizmalarını harekete geçirmekten çekinmeyen Thatcher ve lideri olduğu Muhafazakar Parti, emekçilere güç ve hedef birliği sağlayan her şeye karşıydı. Futbol da bunların arasında yer almıştır (Aktükün, 2010, s.23; McGill, 2006, s.211). 1980’li yıllardan itibaren neoliberal politikaların bir getirisi olarak işsizlik ve buna bağlı şiddet ve holiganizm İngiltere’nin futbol gündeminde önemli bir yer işgal etmiştir. 29 Mayıs 1985’te Brüksel’in Heysel Stadı’nda Liverpool ile Juventus arasında oynanan Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finali başlamadan önce İngiliz taraftarlarının İtalyan taraftarlara saldırıları sonucu 39 kişi hayatını kaybetmiştir (McGill, 2006, s.212-214). Tarihe Heysel Faciası olarak geçen bu olay, İngiliz holiganizminin uluslararası alanda tescil edilmesi manasına da gelmiştir. 15 Nisan 1989’da oynanan Liverpool-Nottingham Forest, FA Cup yarı final maçında ise Liverpool taraftarlarının bulunduğu tribünün girişinde yaşanan izdiham sonucu 96 kişi hayatını kaybetmiştir. Aslında olayın nedeni holiganizm değil sahanın aşırı kalabalık olmasıydı (McGill, 2006, s.260-261).

Başbakan Thatcher holigan sorununu futbolun bir ürünü olarak görürken, İngiltere Futbol Federasyonu (FA) Genel Sekreteri Ted Coker, holiganizmin Thatcher’ın neoliberal politikalarının bir sonucu olduğunu düşünmüştür. Ayrıca Thatcher’ın futbola karşı özel bir nefreti de vardır. Tüm futbol çevresinden ve işçi sınıfından gelen insanların bir arada olduğu her şeyden nefret etmiştir. Futbolu kriminal bir sorun olarak değerlendirmiştir. Thatcher hükümetinde bakanlık yapan David Mellor’ın da belirttiği gibi elinden gelse futbolu yasaklardı (McGill, 2006, s.271; Irak, 2013, s.94). Heysel Faciası sonrası İngiltere kulüplerinin Avrupa kupalarından men edilmesi konusundaki ısrarlı ve yönlendirici tavrı; konuya evrensel, hümanist veya objektif yaklaştığından değil, futbola olan nefretinden, İngiliz futbolu ve ilişkili her türlü olguya yönelik olumsuz bakışından kaynaklandığı yorumu yapılabilir.

Heysel Faciası sonrası Londra İtfaiyesi’nin hazırladığı Heysel Stadı’nda faciaya zemin hazırlayan inşaat hatalarının ifade edildiği raporu Thatcher hükümeti görmezden gelmiştir. Hillsborough Faciası sonrası yürütülen soruşturma sonucu yayımlanan ilk raporda (Taylor raporu) stadyum güvenliği ve emniyetin hataları belirtilmiş olsa da nihai rapor bunlardan hiç bahsetmemiş aksine yeni futbol sistemi için öneriler getirmiştir. Thatcher hükümeti de raporu, futbolu piyasa çıkarlarına göre biçimlendirmek için bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Sporda şiddet yasasıyla holiganizmle mücadele adı altında taraftar yerine yeni müşteri-seyirci tipinin altyapısı da hazırlanmıştır. Hillsborough Faciası sonrası ise, İngiltere’de stadyumlar yenilenmeye başlamıştır. Tribünlere koltuk yerleştirilerek ayakta maç izlemenin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Stadyumlarda açılan mağazalar ve restoranlarla kapasitesi

düşen koltuklu tribünlerin neden olduğu gelir kaybı kapatılmak istenmiştir. Bilet ve kombine fiyatları yüksek tutularak emekçi kesimin yerine “hali vakti iyi olan taraftarların” maça gelmesi tercih edilmiştir (Aktükün, 2010, s.23-24; Irak, 2013, s.95-96).

Bu hâl ve şartlarda, 1992’de Arsenal, Tottenham, Liverpool, Everton ve Manchester United kulüpleri Premier Lig adı verilen yeni, yüksek kazançlı bir ligin kurulmasına ön ayak olmuşlardır. Ligin yayın haklarını Avustralyalı medya patronu Murdoch’ın Sky kanalı beş yıllık anlaşmayla 300 milyon pounda satın almıştır. Daha önce BBC ve ITV tarafından uygulanan eşit gelir dağılımı ve küçük takımların sübvansiyonu uygulamaları terk edilmiştir. Yani Manchester United artık bir 4. lig kulübüyle aynı parayı almayacaktır. Büyük, başarılı ve popüler takımlar pastadan çok daha büyük pay almaya başlamışlardır. Televizyonda şifreli yayın dönemine geçilmiştir. Maçtan beş dakika önce başlayan futbol yayınının yerini, maçın öncesi ve sonrasının konuşulduğu uzun süren programlara bırakmıştır (Irak, 2013, s.96-97; DW Türkçe, 2021). Böylece, halkın/işçi sınıfının eğlence kaynağını izlemek lüks haline gelmiştir.

Bu süreç tam da SSCB ve Doğu Bloku’nun dağıldığı yeni bir küreselleşme dalgasının yaşandığı döneme tekabül etmiştir ve İngiltere’deki futbolu tam anlamıyla kapitalist bir cendereye sokan bu gelişmelerin benzeri diğer Avrupa ülkelerinde de yaşanmaya başlamıştır. Dahası, İngiltere’de Premier Lig kurulurken tüm Avrupa’da yeni ve bol kazançlı bir uluslararası lig de kurulmuştur. Şampiyonlar Ligi adı verilen bu lig, neoliberal futbolun hem zirvesi hem de sembolü sayılmıştır.

3. Neoliberal Futbolun Sembolü: Şampiyonlar Ligi

20 Mayıs 1992’de Londra’nın ünlü Wembley Stadı’nda İspanya’nın Barcelona ile İtalya’nın Sampdoria takımları arasında oynanan final maçı Şampiyon Kulüpler Kupası’nın (ŞKK) son maçı olmuştur. Böylece 1956’dan beri düzenlenmekte olan, her yıl Eylül ayında başlayıp Mayıs ayında kupanın sahibine ulaşmasıyla neticeye varan, rahat bir takvimde, sadece ülkelerinde lig şampiyonu olan takımların katıldığı, çift maçlı eleme yöntemiyle oynanan kupa tarihe karışmıştır. Son durağa ulaşan şampiyon ve finalist takım en fazla dokuz maça çıkıyordu. Eylül 1992’de UEFA, ŞKK yerine Şampiyonlar Ligi adı verilen görece ve giderek daha fazla maç trafiği içeren yeni bir organizasyona başlamıştır. ŞKK sisteminde, SSCB ve Doğu Avrupa’da yeni bağımsızlığını kazanan ülkelerin şampiyonlarının katılımıyla artacak maç sayısı, Avrupa’nın büyük kulüplerinin erken turlarda bir kazaya kurban gidip elenme riskini yükseltmiştir. Her ülkeden 1 takım katıldığı için, örneğin İtalya’dan şampiyon Milan ŞKK’ye dahil olduğunda Juventus gibi bir başka büyük takım dışarıda kalıyordu. Bu da Juventus’un olmadığı kupada, futbolda İtalya kadar iddialı olmayan bir başka ülkeden, Juventus gibi zengin ve güçlü olmayan bir takımın ŞKK’de yer almasına imkân veriyordu. Şampiyonlar Ligi’nin bu “sorunlara” çare olması amaçlanıyordu. Ayrıca iki güçlü/büyük takımın erken eşleşmesi de kupanın zayıflığı olarak değerlendiriliyordu. Örneğin, 1990-91 sezonu ŞKK’nin ilk turunda Napoli’nin Real Madrid’e elenmesi, koskoca İtalya şampiyonunun erken vedası manasına geliyor, futbolseverler Maradona’yı bir daha izleyemeyecek olmanın burukluğunu yaşıyordu. Görünür sebeplerin altında ise, Soğuk Savaş’ın kapitalizmin galibiyetiyle sona ermesi, küreselleşme olarak adlandırılan yeni siyasi/ekonomik garabet ikliminde neoliberalizmin yeşil sahalara iyice yerleşmesi, futbolun alınıp satılır bir ürün, bir ekonomik sektör haline gelmesi yatıyordu. Bir fakir eğlencesi olarak bilinen, işçi sınıfının oyunu futbol, parası olanın izleyebildiği bir metaya dönüşüyordu. UEFA, Şampiyonlar Ligi’ne, güçlü bir futbol ülkesinden birden fazla güçlü takımın kupaya katılmasını sağlayarak kupaya ilgiyi ve sponsorların ve medyanın ekonomik desteğini artırmayı amaçlıyordu.

Şampiyonlar Ligi, kendini pazarlama hakkına sahip özerk bir lig olarak organize edilmiştir. Müziği de yapılmıştır. Maçlar prime time’da, kıta Avrupası saatiyle 20:45’te başlamıştır. Televizyon yayın geliriyle kulüplere, daha önceden futbol ekonomisi içinde görülmeyen ölçüde büyük bir gelir elde etme yolu açılmıştır. 1992’de 85 bin İsviçre Frangı tutan pasta (1 İsviçre frangı hemen hemen 1 euro),

2002’de 1 milyon, 2021’de 2,5 milyara ulaşmıştır (DW Türkçe, 2021). İlk iki sezon, Şampiyonlar Ligi’ne 8 takım katılmıştır. 1996-97 sezonundan itibaren turnuva 16 takımla oynanmaya başlamıştır. 1997-98 sezonundan itibaren şampiyon olmayan takımlar da UEFA puan sıralamasına göre turnuvaya davet edilmiştir. Grup maçları 1999-2000 sezonundan itibaren 32 takımlı hale gelmiştir. Bazı takımlar UEFA sıralamasındaki puanına göre doğrudan grup aşamasında mücadeleye başlarken, bazıları 1, 2, 3 veya 4 eleme turu oynayıp başarılı olurlarsa gruplara kalmışlardır. Finale en az 13 en fazla 21 maçla ulaşmak mümkündür. Toplam maç sayısı çok artmıştır. Kuşkusuz bu, reklam ve sponsorluk ilişkileri çerçevesinde uluslararası şirketlerle futbolun içli dışlı bir hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Takımların başarılı olma özgürlüğü vardır ama yarışmaya eşit şartlarda başlamamışlardır. Kupaya doğrudan katılan büyük takımlardan geriye kalan kontenjanlar azdır ve bu kontenjanları ön eleme sonrası kapan takımlar “devler liginin” deyim yerindeyse “garnitürü” olmuşlardır. Bunun dışında, örneğin 2004’te Avrupa’nın görece daha büyük kulüplerinin elenmesi ve finali Porto ve Monaco’nun oynaması istisnai bir durum oluştursa da, bu genel görüntüyü/kuralı bozmamıştır.

Şampiyonlar Ligi’nin otuz yıllık tarihinde sadece 21 farklı takım finali görürken, ŞKK’nin son 30 sezonunda (1963-1992), 30 farklı takım finale çıkmayı başarmıştır. Bunlardan 21’i Şampiyonlar Ligi’nde final yüzü görmemiştir. ŞKK’nin genel tarihinde ise (1956-1992) finale çıkmayı başaran takım sayısı 33’dür.² Bu, şüphesiz görece daha adil, daha eşit turnuva başlangıcına, daha eşit rekabete dayalı ŞKK sisteminin bir sonucudur. ŞKK’nin bu nitelikleri Şampiyonlar Ligi’ne yansımamıştır. Görece daha az takım final yüzü görürken bunlar da zoru başarmış, ekonomik açıdan zayıf kulüpler değil, “yeni büyük/zengin kulüpler”dir.³ Şampiyonlar Ligi ile futbolun, pazarlanan bir meta/ürün, bir değişim aracı haline geldiği iyice pekişmiştir. Endüstri toplumunun fordist üretimini çağrıştıran seri halde kitlelere sunulan maçların futbola ve futbolseverlere marjinal faydası çok düşüktür. Ne de olsa, hiç kimse en sevdiği yemeği bu kadar fazla ve sık yemek istemezdi. Ama bahis, reklam ve sponsor şirketleri için her şey yolundaydı. Futbola gerçekten gönül verenlerin gözünde, 14 gün boyunca sabırsızlıkla beklenen ŞKK eşleşmesinin rövanşı daha değerliydi.

Özetle, ŞKK dönemi (neoliberal dönemin getirileri hissedilmeye başlasa da), futbola sadece sevilen veya ilgi çeken bir oyun olarak değer verildiği, daha adaletli bir yarışma anlayışına sahip, gerçek fair play’in yaşandığı bir dönemdir. Şampiyonlar Ligi’yle ise, zengin, güçlü’nün avantajlı olduğu, maç bolluğunun futbola gerçek ilgiyi ve sevgiyi azalttığı bir kriz dönemine girilmiştir. Şampiyonlar Ligi, sponsor şirketlerin, futbolun müktedirlerinin ve onu rant unsuru olarak görenlerin, Avrupa’nın dev takımlarının zirveye oynamasını ve kazanmasını istediği, sürprizleri sevmediği, reytingi düşürecek zayıf takımların bir an evvel elenmesinden memnunluk duyduğu bir ligdir. Tam da bu halinden dolayı neoliberal endüstriyel futbolun hem zirvesidir hem de sembolüdür.

Sonuç

Neoliberalizm, paranın tahakkümüne dayanan, eşitsizlikleri derinleştiren ve bunu sürdürürebilmek için insanoğlunun Aydınlanma ile ulaştığı tüm maddi ve manevi kazanımları ortadan kaldırmayı ve hatta insanlığı geri bırakmayı hedefleyen bir düzendir/sistemdir. Futbol bu düzenden payına düşeni fazlasıyla almıştır. Neoliberal düzende emekçilerden gasp edilen kazanımlar arasına futbol da eklenebilir. Bu temelde ve bu çalışma boyunca ortaya konulan bilgi, bulgu ve değerlendirmelerin ışığında da futbolun artık, sponsorların, medyanın/yayın şirketlerinin, bahis şirketlerinin ve bunlarla yakın veya organik bağı olan iş insanlarının, yöneticilerin kontrolünde,

² Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası ve Şampiyonlar Ligi final maçları için bkz: (TR.Wikipedia.org, 2022).

³ 2019’da Tottenham Hotspur, 2020’de Paris Saint Germain ve 2021’de Manchester City ilk kez finale çıksa da futbol piyasasının dev kulüpleri arasında yer alıyordu (TR.Wikipedia.org, 2022).

arenalara, alışveriş merkezlerine dönüşmüş stadyumlarda oynanan orta ve üst sınıf müşterilerin izleyebildiği, ruhunu kaybetmiş, halktan koparılmış, metalaşmış bir kapitalist ürüne dönüştüğü yorumu yapılabilir.

Futbol, dünyadaki neoliberal dönüşüm sürecine de uygun olarak 1970’lerde ticarileşmeye başlamıştır. Ardından, Thatcher yönetiminin İngiltere’de uygulamaya koyduğu neoliberal politikalar neoliberal futbolun yolunu açmış ve tüm Avrupa için model teşkil etmiştir. 1990’larda Premier Lig, Şampiyonlar Ligi ve Bosman Kararı ile futbol, tam anlamıyla neoliberal endüstriyel bir ürün haline almıştır. Ünlü tarihçi, yazar E. H. Carr (2015), yeni bir dünya savaşıyla sonuçlanan iki savaş arasını (1919-1939) incelediği pek bilinen çalışmasında dönemin uluslararası politikasını, Yirmi Yıl Krizi olarak ifade etmektedir. Uluslararası futbolda ise (yukarıda da bahsedilen öncesinde yaşanan değişimleri/dönüşümleri akılda tutarak) milat (Şampiyonlar Ligi), 1992 olarak kabul edilirse “Otuz Yıl Krizi” yaşanmaktadır ve maalesef daha devam edecek gibi görünmektedir. Futbolun kaybettiklerini geri kazanması yani krizin sona ermesi için ise, neoliberal düzenin getirdiği bu “futbol anlayışının” ve onun “futbol ekonomisinin” yerini; herşeyin gerçek anlamda futbol sevgisinin ön planda tutulduğu adil bir sportif rekabet üzerine inşa edilecek yeni bir futbol düzeniyle değiştirileceği bir zeminde, bu hedefe yönelik planlamaların yapılıp bunların da en kısa zamanda uygulamaya konulmasıyla mümkün olabileceği yorumu yapılabilir. Bunu gerçekleştirmek için de, yeni bir futbol anlayışı ve bu anlayışla geliştirilecek yeni bir futbol ekonomisine duyulan bu ihtiyacı, ülkeler özelinde de ama aynı zamanda uluslararası alanda da geniş futbol kamuyonunun görmesi ve anlaması gerekmektedir. Mevcut koşulların getirdiği futbol dinamikleri içinde, futbolun kaybettiklerini geri kazanması için şimdilik başkaca bir yol da pek mümkün görünmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aba, A. (2021, Nisan 25). "Bildiğimiz Futbolun Sonu", <https://www.birgun.net/haber/bildigimiz-futbolun-sonu-342516>
- Aktan, U. (2021, Aralık 21). "FIFA'nın planlarına göre 2 yılda bir Dünya Kupası ile fazladan 3.3 milyar sterlin gelir elde edilecek", <https://www.goal.com/tr/haber/fifa-nin-planlarina-gore-2-yilda-bir-dunya-kupasi-ile-fazladan-3-/bltfda665335d300460>
- Aktükün, İ. (2010). Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları, *Cogito Dergisi*, Sayı 63, 8-26.
- Carr, E. H. (2015). *Yirmi Yıl Krizi 1919-1939*. (C. Cemgil, Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- DW Türkçe, (2021, Mayıs 6). "1992-Modern Futbolun Doğduğu Yıl", <https://www.dw.com/tr/1992-modern-futbolun-do%C4%9Fdu%C4%9Fu-y%C4%B1/video-57173000>.
- Galeano, E. (2014). *Gölgede ve Güneşte Futbol*. (E. Önalp & M. N. Kutlu, Çev.). İstanbul: Can Yayınları.
- Gökçaftı, M.A. (2008). *Bizim İçin Oyna, Türkiye'de Futbol Ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Harvey, D. (2015). *Neoliberalizmin Kısa Tarihi*. (A. Onacak, Çev.). İstanbul: Sel Yayınları.
- Irak, D. (2013). *Hükmen Yenik! (Türkiye'de ve İngiltere'de Futbolun Sosyopolitiği)*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Koray, S. (2018, Ocak 1). "Çürüyen Kapitalizmin Eşliğinde Ticarileşen Futbol", <https://marksist.net/suphi-koray/curuyen-kapitalizmin-esliginde-ticarilesen-futbol> Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- Köymen, O. (2014). *Sermaye Birikirken Osmanlı, Türkiye, Dünya*. İstanbul: Yordam Kitap.
- McGill, C. (2006). *Futbolun Karhanesi*. (C. Cemgil, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- NTVspor, (2021, Mayıs 26). "Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nin para ödülleri açıklandı" <https://www.ntvspor.net/futbol/sampiyonlar-ligi-avrupa-ligi-ve-konferans-ligi-nin-para-odulleri-aciklandi-60ad7f975dcdfe193808b126>
- Talimciler, A. (2016). Endüstriyel Sporun/Futbolun Geleceği. *Sosyoloji Dergisi*, Armağan Sayısı, 167-184.
- TR.Wikipedia.org, (2022, Mart 10). "UEFA Şampiyonlar Ligi finalleri listesi", https://tr.wikipedia.org/wiki/UEFA_%C5%9Eampiyonlar_Ligi_finalleri_listesi
- Yiğit E. & Şişman, M. (2019). Neoliberal Dönemde Uluslararası Futbolcu Hareketliliği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 81-93.
- Yücel, R. (2010). *Neo-Liberal Çağda Futbolun Yaşadığı Yapısal Dönüşüm*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleğinin Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Kamuoyuna Tanıtılması: Bursa İli Özelinde Bir Araştırma Introducing the Market and Neighborhood Watchman Profession to the Public as a Public Relations Study: A Study in Bursa Province

Ferhat GÜCÜYETER¹

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş tarihi/Received:
11.04.2022

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
17.04.2022

Kabul tarihi/Accepted:
30.04.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Gücüyeter, F. (2022). Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleğinin Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Kamuoyuna Tanıtılması: Bursa İli Özelinde Bir Araştırma. *TAM Akademi Dergisi*, 1(1), 32–57. <https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.003.x>

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.003.x

Öz

2017 yılında bekçilik mesleğinin tekrar uygulamaya girmesi ve bekçi alımlarının başlamasıyla kamuoyunun gözü bekçilere yönelmiştir. Bu makalede bekçilik mesleğinin tekrar hayata geçirilmesiyle birlikte İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Başkanlığı'nın bu mesleği kamuoyuna tanıtmalarına yönelik yapılan halkla ilişkiler çalışmaları ve yazılı basında ses getiren haber içerikleri incelenerek ardından Bursa ili Yıldırım ilçesinde yaşayan vatandaşlara 20 soruluk bir anket uygulanıp elde edilen sonuçlar SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmayla vatandaşların ilgili kamu kurumlarının halkla ilişkiler çalışmaları ve medyada ses getiren haber içeriklerinden nasıl etkilendiği, bekçilik mesleğine yönelik algılanan imajın ne olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Amaç bekçilik ile ilgili medyaya yansıyan haber ve içeriklerin vatandaşta oluşturduğu imaj algısının ve vatandaşların bekçilik uygulamasıyla ilgili memnuniyet düzeyinin araştırılmasıdır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Başkanlığı'nın bekçiler ile ilgili yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmaları yetersiz kalmasına rağmen Bursa ili Yıldırım ilçesi özelinde yapılan anket çalışmasında vatandaşların bekçilik uygulamasından son derece memnun olduğu ve bekçi sayısının daha çok arttırılmasını istedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Asayiş, Çarşı ve Mahalle Bekçisi, Güvenlik, Yaya Devriye, Önleyici Hizmet

¹ Kocaeli Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, ferhatgucuyeter@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4168-3058

ABSTRACT

With the reintroduction of the watchdog profession in 2017 and the start of watchdog purchases, the eyes of the public turned to watchmen. In this article, with the re-activation of the guard profession, the public relations activities of the Ministry of Interior, the General Directorate of Security, and the Police Academy to promote this profession to the public, and the news content in the written press, after which a 20-question survey was applied to the citizens living in Yıldırım district of Bursa province. The results were evaluated using SPSS program. It has been tried to determine how the citizens are affected by the public relations works of the relevant public institutions and the news content that makes a sound in the media, and what is the perceived image of the guard profession. The aim is to investigate the image perception of the citizens by the news and content reflected in the media about the watchdog and the level of satisfaction of the citizens about the watchdog practice. According to the findings obtained because of the research, although the public relations studies of the Ministry of Interior, the General Directorate of Security and the Police Academy on the guards were insufficient, the survey conducted in the Yıldırım district of Bursa province stated that the citizens were extremely satisfied with the guarding practice and that the number of guards should be increased more. their wishes have been determined.

Keywords: Public Order, Bazaar and Neighborhood Watcher, Security, Pedestrian Patrol, Preventive Service

EXTENDED ABSTRACT

With this study, it has been tried to determine how citizens are affected by the public relations activities of the Ministry of Interior, the General Directorate of Security and the Police Academy Presidency about the guard profession and the news content that has been heard in the media, and what is the perceived image of the guard profession. The aim is to investigate the image perception of the citizens by the news and content reflected in the media about the watchdog and the level of satisfaction of the citizens about the watchdog practice.

Since it is the 4th largest city in Turkey (www.nufusu.com) in terms of population density and the crime rates are at a high level in parallel, the universe of this research is Bursa; The sample, on the other hand, was determined as Yıldırım district by applying the purposive sampling method due to time and cost constraints, as it is one of the central districts of Bursa and the population density is high. Since there are 3,101,833 people residing in Bursa, Yıldırım district has a population of 657,176 (www.nufusune.com), and the number of samples that can represent Bursa province is calculated as 384 people with 95% confidence level.

Although there are 81 provinces, 922 districts, and 32186 neighborhoods (www.e-icisleri.gov.tr) in our country, this study was carried out by taking into account the financial impossibilities and the breadth of the population and living in Yıldırım district of Bursa province between 29.11.2021 and 05.12.2021. It is limited to 384 people. In addition, the research was limited to the news and contents reflected in the media in parallel with the research questions and hypotheses, since not all of the news and content

in the media can be examined since 2017 for the watchdog system, which was implemented again in 2017.

In the context of public relations studies for the promotion of the guard profession, answers were sought to the following questions and hypotheses as a result of the news and contents reflected in the media about the profession.

Question 1: How is the perceived image of the profession's duties and authorities by citizens defined?

Question 2: To what extent are the citizens satisfied with the market and neighborhood watchdog practice?

Hypothesis 1: As a result of the news created in the public opinion, the citizens think that the level of education of the bazaar and neighborhood watchers is low.

Hypothesis 2: The public relations works carried out by the Ministry of Interior, General Directorate of Security and Police Academy Department for the watchers of the bazaar and neighborhood create the desired image of the guards in the citizens.

Hypothesis 3: Citizens who receive security services from the bazaar and neighborhood guards do not fully know the duties and authorities of the bazaar and neighborhood guards.

Hypothesis 4: Citizens who receive security services from the bazaar and neighborhood guards think that the bazaar and neighborhood guards and the police have the same authority in judicial and administrative terms.

Hypothesis 5: Citizens living in Yıldırım district of Bursa province are satisfied with the implementation of bazaar and neighborhood watchdogs.

While determining the method and technique of this study, in the first part, the news made by various media organs for the bazaar and neighborhood watchmen between 2017 and 2021 were analyzed by content analysis. In this context, some of the news that were accessed as a result of the internet scanning over the concept of 'bazaar and neighborhood watchmen' were subjected to content analysis. In addition, the media and public relations studies of the Ministry of Interior, the General Directorate of Security and the Police Academy Department were also examined by content analysis, which is one of the qualitative research methods, in reference to the news published in the media in these years and to introduce the bazaar and neighborhood guards to the public from time to time. In the second part, the questionnaire, which is one of the quantitative research tools frequently used in the field of social sciences, was used. Survey questions were prepared with the Google Drive Form application. In this context, the 20-question survey applied to citizens residing in Yıldırım district of Bursa province consists of 3 parts;

Section 1, consent to participate in the study,

Chapter 2, demographics,

Section 3; consists of questions for the guards.

The voluntary consent form in the first section is a mandatory approval question; 1 multiple-choice volunteer, 2 multiple-choice mandatory, 2 drop-down menu volunteer, 1 drop-down menu mandatory; in the third part; 2 multiple-choice volunteers, 8 multiple-choice mandatory, 1 drop-down menu mandatory, 1 linear scale mandatory (5-point Likert Scale 1. Not at all Satisfied – 2. Very

Satisfied) and 1 open-ended volunteers were asked questions that they could participate in. The questions asked in order to measure the hypotheses were set as mandatory on the Google Drive Form, so that the volunteers specifically answered these questions.

The data obtained as a result of this study, which was based on the Yıldırım district of Bursa province on a micro scale using quantitative and qualitative research methods, revealed the perceived image of the profession of bazaar and neighborhood watchman on the citizen residing in Bursa at macro scale.

Despite the negative news about the education levels of the bazaar and neighborhood watchmen in the public opinion, the citizens think that the guards are at least high school graduates, in line with the response given to the survey at a rate of 44.8%. However, this rate is 50.3% compared to the number of citizens who think they are associate degree graduates with 43.8% and 6.5% with undergraduate degrees. It can be said that the perception of the guard continues. Therefore, the H1 hypothesis was accepted.

When the public relations studies carried out by these public institutions are compared with the news contents and survey results, the H2 hypothesis has been accepted that the public relations studies conducted by these public institutions create the desired image.

It was concluded that the duties and responsibilities of the guards were known with a high level of participation by the citizens, with 366 people saying yes to the question about the carriage and use of guns by the bazaar and neighborhood guards, 372 people saying yes to the question about asking for identity, and 360 people saying yes to the question about body search. Therefore, the H3 hypothesis was rejected.

When asked to measure whether the bazaar and neighborhood guards and the police have the same authority, 350 people answered yes to the question, and they thought that there was no difference between the guards and the police. Therefore, the H4 hypothesis has been accepted.

According to the data obtained from the answers given by the citizens living in the Yıldırım district of Bursa, to the 5-point Likert-type question about the level of satisfaction, 366 people said that they were very satisfied. Therefore, the H5 hypothesis was accepted.

When all this survey study and content analysis is evaluated, it has been revealed that the citizens are aware of the duties and responsibilities of the guards who provide public order by performing pedestrian patrol at night, and they are extremely satisfied with this application, but they think that the guards should work during the day by increasing the number of guards they think are few in number. As a result of the survey, it was found that the guards were not given a wear share, they had heating problems in the winter and the working conditions were heavy. It was stated that the guards had difficulty in performing their duties, especially in rainy and cold weather in winter, so their productivity decreased.

Giriş

Bir ülkedeki kurum ve kurulların, devletin güvenliğini, kamu hizmetlerinin iyi işlemesi ve bireyler arasındaki ilişkilerde huzuru, hukuk ve ahlak kurallarına uygunluğu sağlamasıyla oluşan düzen, yasaların öngördüğü ve toplumun genelini ilgilendiren uyum hâline kamu düzeni denir.

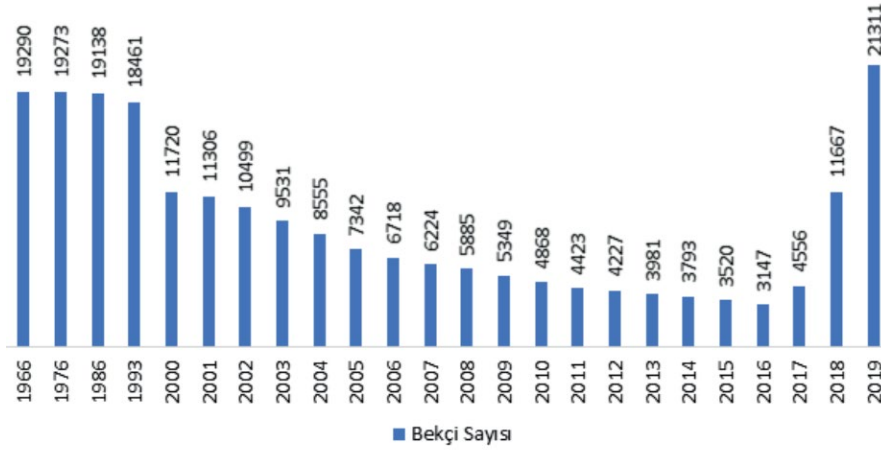
Gelişmiş demokratik ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kamu düzenini insan haklarına, meslek etik ve ilkelerine bağlı olan kolluk kuvvetleri yürütmektedir. Kolluk terimi kelime olarak kollamak kelimesinden türetilmiştir. Ülke genelinde genel asayiş sağlamak için görev yapan, kamu düzenini koruyan, suçları tespit eden, yakalayan, düzeni eski hâline getiren, iç güvenliği sağlayan, gerektiğinde zor kullanan kişiye kolluk (zabita) denilmektedir. Ülkemizde bu görevi ifa eden kolluk birimleri genel kolluk (polis, jandarma, sahil güvenlik), özel kolluk (gümrük muhafaza, orman muhafaza, belediye zabıtası, köy korucuları), genel kolluğa yardımcı kolluk (çarşı ve mahalle bekçisi, gemi kaptanı, özel güvenlik) görevlileri olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Geçmiş dönemlerde zamanın şartlarına uymadığı düşünülerek kaldırılmış olan bekçilik uygulamasına yönelik literatürde çok fazla akademik çalışmanın olmaması ve son zamanlarda bu mesleğin tekrar gündeme girmesiyle birlikte böyle bir çalışmanın yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada; 2017 yılında tekrar hayata geçirilen bekçilik uygulamasına yönelik olarak İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Başkanlığı'nın çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik yapmış oldukları halkla ilişkiler çalışmaları sonucunda bekçilik ile ilgili medyaya yansıyan haber ve içeriklerin vatandaşta oluşturduğu imaj algısının ve vatandaşların bekçilik uygulamasıyla ilgili memnuniyet düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmaya başlarken literatür kısmında bir kolluk kuvveti olarak çarşı ve mahalle bekçiliği mesleğinin dünden bugüne tarihsel gelişimine değinerek Osmanlı Devleti'nden günümüze kanuni anlamda geçirdiği değişimler incelenmiştir. Ardından kolluk kuvvetlerine yönelik imaj algısına değinilerek emniyet teşkilatında halkla ilişkilerin imaj algısı açısından önemine yer verilmiştir. Araştırmanın metodoloji kısmında ise medyada bekçilerle ilgili yayınlanan haberler, ilgili kamu kurumlarının çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili yapmış oldukları halkla ilişkiler çalışmaları içerik analiziyle incelenerek Bursa ili Yıldırım ilçesinde yaşayan vatandaşlara bekçilik uygulamasına yönelik 20 soruluk anket uygulanıp elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

1. Kolluk Kuvveti Olarak Çarşı ve Mahalle Bekçiliğinin Tarihsel Gelişimi

Oldukça eskilere dayanan bekçilik tarihinin ilk temelleri Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethiyle birlikte atılmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s.13; Lévy, 2008, s. 138). Evliya Çelebi Seyahatname'sinde (1898) 12000 bekçinin 17. yüzyılın ortalarında İstanbul'da görev yaptığını belirtmiştir.

Bekçilik mesleğine yönelik kanuni anlamda ilk düzenlemeler ise Osmanlı Dönemi'nde 1909 yılında çıkarılan 41 maddelik 'Mahalle Bekçileri Nizamnamesi' ile gerçekleştirilmiştir. Bu sayede bekçilik mesleği daha kurumsal bir yapı kazanmıştır. Daha sonrasında bekçilerin özlük hakları başta olmak üzere silah kullanma gibi görevlerine yönelik 1914 yılında bu nizamnameye ek maddeler getirilerek "Çarşı ve Mahallat Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat" yayınlanmıştır (Doğan, 2019, s. 266). Bu hâldeki bekçilik kurumu Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet Dönemi'ne miras kalarak 1960'lı yıllara kadar uygulanmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 17).

Şekil 1: Yıllara Göre Bekçi Dağılım Sayısı (2019 yılının ilk 6 ayı esas alınmıştır.)

Kaynak: (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 18)

1966 yılında, yerel halk tarafından ücreti ve ihtiyaçları karşılanan bekçilerin; tayin, ücret, izin ve görevlerine ilişkin olarak ıslahat yapılarak 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemeyle bekçilik kurumu resmi statüye tam manasıyla kavuşmuştur. Bu kanun ile bekçiler en büyük mülki amir olan valinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluş olarak tanımlanmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 16). Yapılan bu düzenlemeyle birlikte 1993 yılına kadar bekçi sayısı hep üst seviyelerde olmuştur. Bunun nedeni olarak bu yıllarda kırsal kesimden şehirlere olan göç hareketlerinin yoğun olduğu ve buna paralel olarak asayiş konusunda kentlerde bekçilere ihtiyaç duyulduğu unutulmamalıdır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 18).

1993 yılında zamana ayak uyduramadığı düşünülerek bekçilere verilen önem çeşitli sebeplerle azalmaya başlamış ve devlete bekçi alımı durdurulmuştur. 2016 yılındaysa yaya devriye hizmeti gerçekleştiren çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamasıyla asayiş sorunlarına karşı tedbir alınabileceği ve toplumun beklentilerinin önemini benimseyen emniyet uygulamalarının gerçekleştirilebileceği düşüncesi çerçevesinde bekçilik sisteminin tekrar uygulanması kararı alınmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2019, s. 10).

772 sayılı kanunun çıkarılmasıyla birlikte bekçilerin bekçilik görevinin dışında mahalle halkıyla irtibatı kalmamış ve mahalle halkından giderek uzaklaşmıştır (Koçu, 1973, s. 14). 1970'li yıllarla birlikte çarşı ve mahalle bekçilerine gereken önem verilmemeye başlanmış ve bekçi alımları her geçen yıl giderek azaltılmıştır (Çobanoğlu ve Bek, 2019, s. 1760).

1976'da yapılan düzenleme ile bekçilik kurumu Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) kadrosu içerisinde silahlı ve yardımcı kolluk gücü olarak istihdam edilmeye başlanmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 16).

2008 yılında 5757 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Madde 4 ile "YH - Yardımcı Hizmetler Sınıfı" olarak yer alan "çarşı ve mahalle bekçisi" unvanlı kadroların sınıfı "EMH - Emniyet Hizmetleri Sınıfı" olarak değiştirilerek bekçiler emniyet hizmetleri sınıfına dahil edilmiştir.

Yaya devriye hizmeti ile asayiş sorunlarına karşı önleyici tedbirlerin alınabileceğini ve toplumun beklentilerini karşılayan emniyet uygulamalarının, çarşı ve mahalle bekçiliği uygulaması ile gerçekleştirilebileceği düşüncesi çerçevesinde kentlerin asayiş sorunlarına çözüm bulabilmek amacıyla 2016 yılında çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamasına tekrar geçilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2019, s. 10).

Pilot uygulama olarak 2016 yılında Hakkâri, İstanbul, Diyarbakır, Mardin Şanlıurfa ve Şırnak olmak üzere sadece altı ilimizde uygulanan çarşı ve mahalle bekçiliği sistemi, 2018 yılında 20 ilde daha uygulanmaya başlanarak verimli sonuçlar alınması sonucunda 2019 yılı Mart ayı itibariyle Türkiye genelinde 81 ilimizde de uygulanmaya başlamıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 6 - 7).

Tablo 1’de görüleceği üzere 2017 yılına kadar Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki çarşı ve mahalle bekçilerinin sayısı devamlı gerilemiştir. 2017 yılından itibaren sürekli artan bekçi sayısı 2020 yılında 29504 kişiye ulaşmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 6). 1966 – 1993 yılları arasında istihdam edilen bekçi sayısı 18.000 – 19.000 civarlarında iken bu sayı, bekçi alımlarının 1993 yılında durdurulmasıyla birlikte düşüşe geçmiştir. Bekçilik kurumunun eski bir uygulama olması, zamanın şartlarına uyum sağlayamaması ve etkisiz kaldığı düşünülmesinden dolayı bu düşüş 2000’li yıllarda da devam ederek 2016 yılında bekçi sayısı 3147’ye kadar düşmüştür. (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 18).

2018 yılında mevzuatta yapılan değişikliklerle birlikte o zamana kadar valilikler tarafından yapılan bekçi alımı ve eğitimleri Polis Akademisi’ne devredilmiştir (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 19).

Bekçilik mesleği ile ilgili makro ölçekte Türkiye genelindeki tabloya baktıktan sonra mikro ölçekte gerek çarşı ve mahalle bekçiliğinin Fatih Sultan Mehmet zamanında kurumsal bir yapıya dönüşmeye başladığı yer olması; gerekse toplam nüfus olarak ülkemizdeki en büyük il olması nedeniyle İstanbul’a da bakmakta fayda vardır. 15 milyondan fazla nüfusu bulunan İstanbul, aynı zamanda bekçilik kurumu için bir ilkin daha öncülüğünü yaparak 13 Temmuz 2016’da Emniyet Genel Müdürlüğü’nden 1700 çarşı ve mahalle bekçisi talep eden ilk il olarak, çarşı ve mahalle bekçiliği sisteminin yeniden hayata geçirilmesinin ne kadar gerekli olduğunu göstermiştir. 2019 itibariyle İstanbul’da “Gece Kartalı” olarak adlandırılan 3864 çarşı ve mahalle bekçisi görev yapmaktadır. (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 24).

2. Kolluk Kuvvetlerine Yönelik İmaj Algısı

Genel olarak imaj kavramının tanımına değinecek olursak herhangi bir ürün, kişi, kuruluş veya durumla ilgili kişilerin sahip olduğu olumlu ve olumsuz görüşlerin tamamı imajdır (Zengin ve Gürkan 2009, s. 132). Algı ise beş duyu organımız tarafından taşınan duyuşsal verileri örgütleyerek, yorumlama ve insanların çevresindeki uyarıcıları anlamlandırma sürecidir. İnsanlar algıları aracılığı ile zihinlerinde değerler yaratıp, problemler oluşturmakta ve bu problemleri yine zihinlerinde çözmektedir (Bakan ve Kefe, 2012, s. 21).

Bu anlamda kolluk kuvvetlerine yönelik İçişleri Bakanlığı ve hiyerarşik anlamda diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları vatandaşta çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik olumlu bir imaj algısı oluşturmak için çeşitli halkla ilişkiler çalışmaları gerçekleştirmektedir. Hizmetinin niteliğinden dolayı polisin sürekli olarak halkla temas hâlinde olması, bir sorumluluk ve güven mesleği olan polisliğin toplumda saygınlık kazanması, polisin halka güven vermesine bağlıdır. Bu bağlamda halkla ilişkiler denildiğinde, birden çok ilişkiye yönelik ve sürekli olarak birden çok kişi ve kurumu ilgilendiren örgütsel yönetimler ve çevresiyle olan kişilerarası iletişim ilişkileri aklımıza gelmektedir. Yönetim olgusu içinde yer alan halkla ilişkiler bilimi yönetimin ayrılmaz bir parçası olarak tüm kurum ve kuruluşlarda halkın anlayış ve desteğini sürekli temin etme çabasını göstermelidir (Karaman ve Diğ., 2004, s. 115).

Ülkemizde cumhuriyetin kuruluşundan çok partili hayata geçilen 1946 yılına kadar görev yapan hükümetlerden yalnızca 1 Kasım 1946’da göreve başlayan Celal Bayar hükümetinin programında polisin halkla ilişkilerine dair bir hüküm yer almıştır. İktidarın demokratik seçimlerle değişmesiyle birlikte, devletle yurttaş arasındaki ilişkiler de daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır (Okay & Okay, 2005, s. 11). Bu nedenle gün geçtikçe halkla ilişkiler mesleği ülkemizde faaliyet gösteren gerek özel

gerek kamusal alanlarda yer alan tüm sektörlerde bir yönetim fonksiyonu olarak yer alması sonucunda hedef kitleye verilecek mesajların doğru ve anlaşılabilir olarak iletilmesi, kamuoyu desteğinin sağlanması, insanların toplumsal hayatın her alanında etkin ve sağlıklı iletişim kurmaları için sahip olmaları gereken birtakım niteliklere sahip olmaları ve bunu davranışlarında da uygulamalarını kapsayan bu sektörlerden biri olan güvenlik sektöründe de şüphesiz ki halkla ilişkilerin önemi yadsınamaz bir gerçektir (erzincanpomem.pa.edu.tr).

Dolayısıyla kolluk görevini yerine getiren emniyet personellerinin kurum içinde çalışma arkadaşları kurum dışında vatandaşlarla olan ilişkilerinde dikkat etmeleri gereken tutum, davranış ve iletişim konularını halkla ilişkiler kapsamaktadır (erzincanpomem.pa.edu.tr). Türkiye Polis Radyosu, gazeteler, polis dergisi, televizyon, basın bültenleri, yıllıklar, afişler gibi belli başlı araçlar polis halkla ilişkilerinde kullanılmaktadır.

3. Araştırmanın Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Özgünlüğü

Bu çalışmanın konusunu İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Daire Başkanlığı'nın çarşı ve mahalle bekçiliği mesleğini halka tanıtmak adına yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmaları ve bu halkla ilişkiler çalışmalarının kamuya yansması oluşturmaktadır.

Amaç bu kamu kurumlarının yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmaları sonucunda bekçilik ile ilgili medyaya yansıyan haber ve içeriklerin vatandaşta oluşturduğu imaj algısının ve vatandaşların bekçilik uygulamasıyla ilgili memnuniyet düzeyinin araştırılmasıdır.

Daha önce çarşı ve mahalle bekçileriyle ilgili çok kısıtlı bilimsel çalışmalar yapıldığı için araştırma bu yönüyle özgün bir nitelik taşımakta ve kendinden sonra yapılacak olan çalışmalarda yol göstermesi hedeflenmektedir.

3.2. Araştırmanın Evren, Örneklem ve Sınırlılığı

Nüfus yoğunluğu olarak Türkiye'nin en büyük 4. ili (www.nufusu.com) olması ve suç oranlarının buna paralel olarak yüksek seviyede olmasından dolayı bu araştırmanın evreni Bursa ili; örnekleme ise, Bursa'nın merkez ilçelerinden biri olması ve yine nüfus yoğunluğunun fazla olmasından dolayı, zaman ve maliyet kısıtlılıkları nedeniyle amaçlı örnekleme yöntemi uygulanarak Yıldırım ilçesi olarak belirlenmiştir. Bursa ilinde ikamet eden 3.101.833 kişi olduğu için Yıldırım ilçesi 657.176 nüfusu (www.nufusune.com) ile Bursa ilini temsil edebileceği örneklem sayısı % 95 güven düzeyi ile 384 kişi olarak hesaplanmıştır.

Her ne kadar ülkemizde 81 il, 922 ilçe, 32186 mahalle (www.e-icisleri.gov.tr) olsa da bu çalışma maddi imkansızlıklar ve ana kütlenin genişliği göz önünde bulundurularak 29.11.2021 – 05.12.2021 tarihleri arasında Bursa ili Yıldırım ilçesinde yaşayan 384 kişiyle sınırlandırılmıştır. Ayrıca 2017 yılında tekrar uygulanan bekçilik sistemine yönelik 2017 yılından itibaren medyada yer alan haber ve içeriklerin tamamı incelenemeyeceği için araştırma soru ve hipotezleriyle paralel olarak medyaya yansıyan haber ve içeriklerle araştırma sınırlandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Soruları

Bekçilik mesleğinin tanıtımı için yapılan halkla ilişkiler çalışmaları bağlamında meslekle ilgili medyaya yansıyan haber ve içerikler sonucu:

S1: Vatandaşlar tarafından mesleğin görev ve yetkilerine yönelik algılanan imaj nasıl tanımlanmaktadır?

S2: Vatandaşlar çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamasından ne derece memnundur?

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Kamuoyunda oluşturulan haberler sonucunda vatandaş çarşı ve mahalle bekçilerinin, eğitim düzeylerinin düşük olduğunu düşünmektedir.

H2: Çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Daire Başkanlığı tarafından yapılan halkla ilişkiler çalışmaları vatandaşta bekçilere yönelik istenen imajı oluşturmaktadır.

H3: Çarşı ve mahalle bekçilerinden güvenlik hizmeti alan vatandaşlar çarşı ve mahalle bekçilerinin görev ve yetkilerini tam olarak bilmemektedirler.

H4: Çarşı ve mahalle bekçilerinden güvenlik hizmeti alan vatandaşlar çarşı ve mahalle bekçileri ile polislerin adli ve idari anlamda aynı yetkiye sahip olduğunu düşünmektedirler.

H5: Bursa ili Yıldırım ilçesinde yaşayan vatandaşlar çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamasından memnundur.

3.5. Araştırmanın Yöntemi ve Tekniği

Bu çalışmanın birinci kısmında 2017 – 2021 yılları arasında çeşitli basın yayın organları tarafından çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik olarak yapılan haberler içerik analiziyle incelenmiştir. Bu çerçevede ‘çarşı ve mahalle bekçileri’ kavramı üzerinden internet ortamında yapılan tarama sonucu erişim sağlanan haberlerin bir kısmı içerik analizine tabi tutulmuştur. Ayrıca bu yıllarda basın yayın organlarında yayınlanan haberlere ithafen ve dönem dönem çarşı ve mahalle bekçilerini halkla tanıtmaya yönelik olarak İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Dairesi Başkanlığı’nın basın yayın ve halkla ilişkiler çalışmaları da yine nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi ile incelenmiştir.

İkinci kısımda ise sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan niceliksel araştırma araçlarından biri olan anket kullanılmıştır. Anket soruları Google Drive Form uygulaması ile hazırlanmıştır. Bu bağlamda Bursa ili Yıldırım ilçesinde ikamet eden vatandaşlara yönelik uygulanan 20 soruluk anket 3 bölümden oluşmaktadır;

1. Bölüm, çalışmaya katılma onayı,
2. Bölüm, demografik özellikler,
3. Bölüm ise; bekçilere yönelik sorulardan oluşmaktadır.

İlk bölümde yer alan gönüllü olur formu zorunlu onay sorusu olarak; ikinci bölümde yer alan demografik özelliklerle ilgili 1 çoktan seçmeli gönüllü, 2 çoktan seçmeli zorunlu, 2 açılır menü gönüllü, 1 açılır menü zorunlu olarak; üçüncü bölümde; 2 çoktan seçmeli gönüllü, 8 çoktan seçmeli zorunlu, 1 açılır menü zorunlu, 1 doğrusal ölçek zorunlu (5’li Likert Ölçeği ile 1. Hiç Memnun Değilim – 2. Çok Memnunum) ve 1 açık uçlu gönüllü katılım sağlayabilecekleri sorular sorulmuştur. Hipotezleri ölçmek amacıyla sorulmuş olan sorular Google Drive Form üzerinden zorunlu olarak ayarlanarak gönüllülerin özellikle bu sorulara cevap vermesi sağlanmıştır.

Nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak mikro ölçekte Bursa ili Yıldırım ilçesi baz alınıp yapılan bu çalışmanın sonucunda elde edilen veriler, makro ölçekte Bursa genelinde ikamet eden vatandaş üzerinde oluşan çarşı ve mahalle bekçiliği mesleğiyle ilgili algılanan imajı ortaya koymuştur.

Araştırma problemini bütüncül bir bakış açısı kullanarak ele alan nitel araştırma yöntemi ulaşılan sonuçları, bulguları yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimser. Olgular ve olaylar, bir kurama dayanılarak üzerinde araştırma yapılan konu ele alınır, insanların ona yüklediği anlamlar açısından yorumlanır. (Altunışık ve Diğ., 2010, s. 302).

Nitel araştırmada kullanılan yöntemlerden biri olan içerik analizinde asıl amaç elde edilen sonuçları açıklayacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguları ve sonuçları, belirli konular kapsamında bir araya getirilerek bunları bir düzene sokmak ve okuyucuya sunarak yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227; Neuman, 2012, s. 663).

Birincil verilerin toplanmasında kullanılan en yaygın yöntem olan anket ise; nicel araştırma yöntemlerinde en genel tanımıyla, cevaplayıcıların akademik, ticari ya da resmi bir amaçla daha önceden belirlenmiş sorulara cevap vermesi sonucu veri elde etme yöntemidir.

Birden fazla araştırma yönteminin kullanılması yoluyla herhangi bir olguya yönelik bütüncül anlayış elde edilebileceğinden (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 28) dolayı bu araştırmada her iki araştırma yönteminden de yararlanılması araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların geçerliğini ve güvenilirliğini arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 89).

3.6. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “**Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler**” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik Değerlendirmeyi Yapan Kurul Adı: Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Etik Değerlendirme Kararının Tarihi: 01.12.2021

Etik Değerlendirme Belgesi Sayı Numarası: 2021/15

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.12.2021-E.148248

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-199-148248
Kona : Ferhat GÜCÜYETER.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU MUDURLUGUNA

İlgili : 29.11.2021 tarihli, 146029 sayılı ve "Etik Kurul Başvurusu Hk." konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 01/12/2021 tarih ve 2021/15 nolu toplantısında alınan 19 sıra sayılı kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Karar No 19: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 29/11/2021 tarih ve 146029 sayılı yazısı görüşüldü. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ferhat GÜCÜYETER'in, Dr. Öğr. Üyesi (Doç. Dr.) Banu KÜÇÜKSARAÇ'ın danışmanlığında yürüttüğü "Çarşı ve Mahalle Bekçiliğinin Bir Halkla İlişkiler Çalışması Olarak Kamuoyuna Tanıtılması: Bursa İli Özelinde Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında yapacağı çalışmanın uygulanmasında, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. İbrahim ŞİRİN
Kurul Başkanı

Mevcut Elektronik İmzalar

İBRAHİM ŞİRİN (Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu - Kurul Başkanı) 03.12.2021 11:10

Belge Doğrulama Kodu: 305-030703Y1

Belge Doğrulama Adresi: <https://arkivya.gov.tr/kocaeli-universitesi-etk-kurulu>

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kocaeli Üniversitesi Ulaştırma Yürütme Birliği

İmza için: Peki CANALIK DOLGUN

41380, Kocaeli

Tel: +90 (262) 303 10 01 Faks: +90 (262) 303 10 33

E-Posta: makiletism@kocaeli.edu.tr Elektronik Ağı: <http://www.kocaeli.edu.tr>

Kep Adresi: kocaeli@univnet.tr

Raporlar

Telefon No: 303 30 49

Bu belge 6070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

3.7. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında bulgular üç adımda ele alınmıştır. Birinci adımda basın yayın organlarında bekçilerle ilgili ulaşılan haber kaynaklarına; ikinci adımda İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Polis Akademisi Dairesi Başkanlığı'nın yine bekçilerle ilgili yapmış olduğu basın yayın ve halkla ilişkiler çalışmaları şekil, biçim ve içerik yönünden incelenerek üçüncü adımda ise; Bursa ili Yıldırım ilçesinde ikamet eden vatandaşların 20 soruluk ankete katılmaları sonucu elde edilen araştırma bulguları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.7.1. İçerik Analizine Ait Bulgular

Basın Yayın Organlarında Yayınlanan İçerikler

Tablo 1: British Broadcasting Corporation (BBC) İçerik Analizi

Haberin Kaynağı?	Ne zaman yayınlandı?	Nerede yayınlandı?	Haberin başlığı?
BBC	22 Ağustos 2017	www.bbc.com	Bekçi Alımı: İstanbul Sokaklarına Geri Dönen Bekçiler Nasıl Karşılandı?
Haberin Konusu?	Haberin Amacı?	Meslekle İlgili (Bilgilendirme, Tanıtım, Olay, Eleştiri)	İçeriğin Durumu (Olumlu, Olumsuz, Nötr)
Bekçi Alımı	İstanbul Sokaklarına Geri Dönen Bekçilerin Vatandaş Tarafından Nasıl Algılandığının Kamuoyuna Yansıtılması	Bilgilendirme	Olumlu

Haberin içeriği incelendiğinde bekçi alımlarının vatandaş tarafından nasıl karşılandığı, İstanbul ilinin çeşitli semtlerinde yaşayan vatandaşlarla ve muhtarlarla yapılan görüşme sonucunda bekçilerin suç oranlarını düşürdüğü ve vatandaşların bu uygulamadan memnun olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca İstanbul İl Emniyeti Önleyici Hizmetler Şube Müdürü Arzum Nazman tarafından yapılan açıklamaya haberde yer verilerek bekçilerin vatandaşa hizmet odaklı çalışacakları bilgisi verilmiştir.

Haberde 1 dakika 34 saniyelik vatandaşlarla ve muhtarlarla yapılan röportaja yer verilmiştir. Bu röportajın içerisinde ara ara sokakta devriye gezerek düdük çalan bekçi unsurlarının göstergelerine yer verilmiştir. Ayrıca haber bir mahalle muhtarı ve mahallede yaşayan iki kadın vatandaşın fotoğrafı, iki çarşı ve mahalle bekçisinin fotoğrafıyla desteklenerek kamuoyuna sunulmuştur.

Haberin yayınlandığı web sitesi incelendiğinde web sitesinde haberin sosyal medyada paylaşılabilmesi amacıyla herhangi bir panelin olmadığı ve habere yönelik yorumların kapalı olmasından dolayı vatandaşlar tarafından habere herhangi bir yorum yapılmadığı ve web sitesinde okuyucu sayısına ulaşılmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 2: Time Türk İçerik Analizi

Haberin Kaynağı?	Ne zaman yayınlandı?	Nerede yayınlandı?	Haberin başlığı?
Time Türk	05.09.2019	www.timeturk.com	Bekçiler, Kişi ve Mal Varlığına Karşı İşlenen Suçları Düşürdü
Haberin Konusu?	Haberin Amacı?	Meslekle İlgili (Bilgilendirme, Tanıtım, Olay, Eleştiri)	İçeriğin Durumu (Olumlu, Olumsuz, Nötr)
Bekçilerin Ceraimleri	Elazığ'da Göreve Başlayan Bekçilerin Yaptıkları İcraatlara Yönelik Bilgi Verme	Bilgilendirme	Olumlu

Haberin içeriği incelendiğinde Elazığ ilimizde 6 ay önce alımı gerçekleştirilen 140 bekçinin yapmış olduğu çalışmalara yer verildiği gözlenmiştir. Bu ilde görev yapan bekçilerin mal varlığına karşı ve kişilere karşı işlenen suçlarda bu suç oranını düşürdüğü sayısal verilere dayanılarak kamuoyu bilgilendirilmiştir.

Haber iki çarşı ve mahalle bekçisinin fotoğrafıyla desteklenerek kamuoyuna sunulmuştur.

Haberin yayınlandığı web sitesi incelendiğinde web sitesinde haberin Facebook, Twitter, LinkedIn, Mail ve Pinterest ile paylaşılması amacıyla panellerin olduğu, web sitesinde habere yönelik yorumların açık olduğu fakat vatandaşlar tarafından habere herhangi bir yorum yapılmadığı ve web sitesinde okuyucu sayısına ulaşılmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 3: Anadolu Ajansı İçerik Analizi

Haberin Kaynağı?	Ne zaman yayınlandı?	Nerede yayınlandı?	Haberin başlığı?
Anadolu Ajansı	23.05.2020	www.aa.com.tr	Bekçilerin Ankara'da Bir Aileye Karşı Aşırı Güç Kullandığı İddialarına İlişkin Açıklama
Haberin Konusu?	Haberin Amacı?	Meslekle İlgili (Bilgilendirme, Tanıtım, Olay, Eleştiri)	İçeriğin Durumu (Olumlu, Olumsuz, Nötr)
Bekçilere Yönelik Mukavemet ve Görevi Yaptırmamak	Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'nün Basın Duyurusunun Haber Formatında Kamuoyunun Bilgisine Sunulması	Bilgilendirme, Olay	Olumsuz

Haberin içeriği incelendiğinde Ankara İl Emniyet Müdürlüğü tarafından zor kullanma konulu bir olay ile ilgili yapılan açıklamanın haber formatında sunulduğu görülmüştür. 17 Mayıs 2020 tarihinde pandemi nedeniyle sokağa çıkma kısıtlaması olan vatandaşların Ankara Etimesgut'ta çalışan ve o mahallede görevlerini ifa eden bekçiler tarafından bu konuda uyarıldığı fakat şahısların uyarıları dikkate almadıkları, görevli memura mukavemette ve hakarete bulunduğu ve yine bu şahıslar tarafından saldırıya uğramış olan bir bekçinin fotoğrafıyla birlikte olayın nasıl geliştiğine dair detaylar kamuoyuna sunulmuştur.

Haberin yayınlandığı web sitesi incelendiğinde web sitesinde Facebook, Twitter, LinkedIn ve Mail gibi kanallarla haberin paylaşılabilceği panellerin olduğu, habere yönelik yorumların kapalı olduğu, vatandaşlar tarafından habere herhangi bir yorum yapılmadığı, web sitesinde okuyucu sayısına ulaşılmadığı ve Ankara Emniyet Müdürlüğü, Bekçi, Etimesgut gibi hashtaglerle haberin web sitesinde kamuoyunun bilgisine sunulduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4: Halkların Demokratik Partisi İçerik Analizi

Haberin Kaynağı?	Ne zaman yayınlandı?	Nerede yayınlandı?	Haberin başlığı?
Halkların Demokratik Partisi (HDP)	3 Şubat 2020	hdp.org.tr	Daha Fazla "Güvenlik" Daha Fazla Tahakküm ve Güvencesizlik Getirir
Haberin Konusu?	Haberin Amacı?	Meslekle İlgili (Bilgilendirme, Tanıtım, Olay, Eleştiri)	İçeriğin Durumu (Olumlu, Olumsuz, Nötr)
Bekçi Alımları ve Bekçilere Yönelik Çıkarılan 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun Maddeleri	Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Görev ve Sorumluluklarını Düzenleyen Kanun Teklifine Yönelik Muhalefet Şerhi Koymak	Bilgilendirme, Eleştiri	Olumsuz

Haberin içeriği incelendiğinde muhalefet partilerimizden biri olan Halkların Demokratik Partisi (HDP)'nin 7245 sayılı çarşı ve mahalle bekçileri kanununa uyarı niteliğinde muhalefet şerhi koyduğu, nedenleri ve örnekleriyle ortaya konulmuştur. Muhalefet partisi olarak iktidarın bekçileri sokakta kendi kalkanları ve hafiyeleri olarak kullanmak amaçlı yeniden gündeme taşıdıkları bekçilik uygulamasının gereksiz olduğu ve füzuli masrafa sebep olduğu anlatılmıştır. Eurostat ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve suç ofisinin verilerine göre son on yılda ülkemizde bulunan polis sayısının % 36 arttığı buna paralel olarak Türkiye'de yaşayan her 185 kişiye 1 polis düşüyorken bekçilerinde buna eklenmesiyle birlikte iktidar parti olan AKP'nin toplumla savaş paradigmasının tahkim edildiği, 2017 yılında başlayan bekçi alımlarıyla birlikte bekçilerin hak ihlali yaptığı öne sürülen haberlerle desteklenerek kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Haber HDP logolu bir bayrak fotoğrafıyla desteklenerek web sitesinde yayınlanmıştır.

Haberin yayınlandığı web sitesi incelendiğinde web sitesinde haberin sosyal medyada paylaşılabilmesi amacıyla Facebook, Twitter, Whatsapp ve Telegram panellerinin olduğu, habere yönelik yorumların kapalı olmasından dolayı vatandaşlar tarafından habere herhangi bir yorum yapılmadığı ve web sitesinde okuyucu sayısına ulaşılmadığı gözlemlenmiştir.

Kamu Kurumları Tarafından Yapılan Halkla İlişkiler Çalışmaları

Tablo 5: Kamu Kurumları Tarafından Bekçilere Yönelik Yapılan Halkla İlişkiler Çalışmaları

Hangi Kamu Kurumu İçeriği Üretti?	Ne Zaman Yayınlandı?	İçeriğin Türü (Video, Haber, Afiş, Broşür, Basın Duyurusu, Rapor)	Konusu
İçişleri Bakanlığı	02 Mayıs 2019	Basın Duyurusu	Çarşı ve Mahalle Bekçileri Saha Araştırması Raporu
İçişleri Bakanlığı	26 Temmuz 2019	Video	Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleği Tanıtım Videosu
İçişleri Bakanlığı	05 Haziran 2020	Afiş	Polis Bekçi Yetki Karşılaştırması
İçişleri Bakanlığı	7 Nisan 2021	Afiş	Çarşı ve Mahalle Bekçisi Afiş Çalışması

Emniyet Genel Müdürlüğü	29 Kasım 2018	Basın Duyurusu	Bekçilerin Trafik Cezası Kesemeyeceği İle İlgili Basın Duyurusu
Emniyet Genel Müdürlüğü	21 Kasım 2019	Basın Duyurusu	Bekçilerin Kimlik Sorma Yetkisi
Emniyet Genel Müdürlüğü	31 Ocak 2020	Basın Duyurusu	Bekçilerin Eğitim Durumu
Polis Akademisi Başkanlığı	Şubat 2020	Rapor	Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik Bekçilik Örneği

İçişleri Bakanlığı'nın Bekçilerle İlgili Halkla İlişkiler Çalışmalarına Yönelik İçerik Analizi

- **Çarşı ve Mahalle Bekçileri Saha Araştırması Raporu**

İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı tarafından Çarşı ve Mahalle Bekçiliği mesleğinin gerekliliğine yönelik saha araştırması yapılmıştır.

Saha araştırmasının örneklemini oluşturan iller belirlenirken; suç oranları, turizm potansiyeli, mevsim şartları, iç göçün ve Suriyeli nüfusun yoğun olduğu iller ile çarşı ve mahalle bekçisi sayısı göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada, ilgili kamu kurumu idarecileri, çarşı ve mahalle bekçileri ve vatandaşlardan (esnaf, muhtar, mahalle sakini) oluşan (3) farklı görüşme grubu belirlenmiş; Ankara, Antalya, Bursa, Erzurum, Gaziantep, İstanbul illerinde söz konusu katılımcılara dönük hazırlanan soru formları vasıtasıyla (450) kişi ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir (www.icisleri.gov.tr).

Çalışma, iki ana başlık üzerine inşa edilmiştir. İlk başlıkta, çalışma kapsamında seçilen il profilleri ve illere ilişkin tespitler ele alınmıştır. İkinci başlıkta tespitlerden hareketle oluşturulan öneriler kategorik olarak ifade edilmiştir. Çalışma elde edilen genel kanıları içeren sonuç bölümü ile noktalanarak araştırmanın özeti Nizip İlçe Emniyet Müdürlüğü Polis Merkezi Amirliği'nde görev yapan çarşı ve mahalle bekçilerinin görseliyle birlikte İçişleri Bakanlığı'nın web sitesinde yayınlanmıştır (www.icisleri.gov.tr).

Web sitesinde yayınlanan içeriklerin kolayca paylaşılabilmesi adına web sitesinde Facebook, LinkedIn ve Twitter'da paylaşılmak üzere panel bulunmaktadır (www.icisleri.gov.tr).

- **Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Mesleği Tanıtım Videosu**

İçişleri Bakanlığı'nın 26 Temmuz 2019 tarihinde "Çarşı ve Mahalle Bekçileriyle Sokaklar Artık Daha Huzurlu" başlıklı yapmış olduğu açıklamada; şüandaki görevde bulunan bekçilerin mevcut sayısından gelecekte alımı devam eden bekçi sayısından ve hedeflenen bekçi sayısından ve mevcut bekçilerin icraatlarından bahsedilmiştir. 2018 Eylül ayından itibaren bu tarihe kadar bekçilerin 11 milyon 703 bin 894 şahıs sorguladığı, 27921 şahıs hakkında adli işlem yaptığı, 1372 hırsızlık olayına müdahale ettiği, 870 kayıp şahıs bulduğu, 313 kayıp çocuğu bularak ailelerine teslim ettiği, 12648 aranan şahısın yakalandığı gibi icraatlara bu açıklamada yer verilerek bekçilerin göreve başladıkları günden beri özellikle Ankara, İzmir, İstanbul gibi metropol illerde suç oranlarında düşüşler olduğuna değinilmiştir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü'nün çarşı ve mahalle bekçileri için hazırlamış olduğu 2 dakika 26 saniyelik çarşı ve mahalle bekçileri tanıtım videosuna yer verilmiştir (www.icisleri.gov.tr).

Huzurlu Sokaklar Güvenli Türkiye mottosuyla çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik hazırlanan bu tanıtım videosunda çarşı ve mahalle bekçilerinin 1966 yılından beri görev yaptığına, genel kolluğa yardımcı bir kolluk kuvveti olduğuna, Polis Akademisi Daire Başkanlığı'nda kanunlar, taşınması gereken teçhizatlar ile ilgili teorik ve uygulamalı eğitimler verildiğine son olarak da 2559 sayılı Polis Vazife ve

Salâhiyetler Kanunu Madde 16'ya göre bekçilerin de polis gibi silah kullanmaya yetkili olduklarına değinilmiştir. Yayınlanan bu içeriğin Facebook, Twitter ve LinkedIn'de paylaşılabilmesi için web sitesinde panel bulunmaktadır (www.icisleri.gov.tr).

Şekil 2: Polis Bekçi Yetki Karşılaştırması
Kaynak: (www.icisleri.gov.tr)

Aynı zamanda bekçilerin tanıtımlarına yönelik hazırlanan bu video 26 Temmuz 2019 tarihinde İçişleri Bakanlığı'nın resmi Youtube kanalı olan T. C. İçişleri Bakanlığı isimli 9,72 bin abonesi olan kanaldan yayınlanmıştır. Bu kanal üzerinde video ile gerçekleştirilen etkileşim incelendiğinde videonun 8798 kez görüntülediği, 16 yorum yapıldığı, 115 kişi tarafından beğenildiği ve hiç dislike almadığı görülmüştür. Videoya yapılan yorumlar incelendiğinde bekçilerin özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik yorumların yapıldığı, bekçilik mesleğinin kimse tarafından bilinmediği ve bu videonun bu konu hakkında aydınlatıcı bir video olduğu gibi olumlu ve olumsuz yorumlar yapılmıştır (www.icisleri.gov.tr).

- **Polis Bekçi Yetki Karşılaştırması**

5 Haziran 2020 tarihinde İçişleri Bakanlığı onaylı T. C. İçişleri Bakanlığı adlı 332 bin takipçisi olan resmi Facebook hesabından polis bekçi yetki karşılaştırmasını gösterir afiş şeklinde bir tablo paylaşmıştır. Bu tabloda adli ve idari yönden polis ve bekçilerin yetkilerinin olup olmadığı kıyaslanmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın yayınladığı bu afişi 2 bin kişi beğenmiş, 119 kişi yorum yapmış ve 1000 kişi de kendi sayfalarında paylaşmıştır. Yorumlar incelendiğinde genel olarak bekçilere daha fazla yetki verilmesi gerektiği gibi söylemler bulunurken bunun tam tersine bekçilere çok fazla yetki verildiği, özellikle silah kullanma yetkisinin neden verildiği gibi söylemlerde de bulunulmuştur. Ayrıca bekçilere verilen maaşları kimi vatandaşlar az bulurken kimi vatandaşlar da çok fazla maaş aldıklarından bahsetmişlerdir.

- **Çarşı ve Mahalle Bekçisi Afiş Çalışması**

Görsel 1: Çarşı ve Mahalle Bekçisi

Kaynak: (<https://www.facebook.com/malatyaemniyet/photos/a.1794661040601051/4026519917415141/>, Erişim Tarihi 31.05.2022)

Polis Teşkilatı'nın 176. kuruluş yıldönümü nedeniyle emniyette çalışan tüm branşlara yönelik kolluk kuvvetlerinde bulunması gereken özellikler üç kelime ile emniyet personellerinin fotoğraflarıyla birlikte afiş şeklinde hazırlanıp sosyal medyadan paylaşılmıştır. Aynı afişler karakollara gönderilerek karakolların çeşitli yerlerine asılması ve vatandaş tarafından görülmesi sağlanmıştır. Buna karşın İçişleri Bakanlığı'nın Facebook hesabı kontrol edildiğinde bekçilere yönelik hazırlanmış olan bu afişin paylaşılmadığı aksine bekçilik dışında birçok branşın paylaşıldığı görülmüştür.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Bekçilerle İlgili Halkla İlişkiler Çalışmalarına Yönelik İçerik Analizi

- **Bekçilerin Trafik Cezası Kesemeyeceği İle İlgili Basın Duyurusu**

Sosyal paylaşım platformları ve internet haber sitelerinde yer alan; cadde ve sokaklarda görev yapan gece bekçilerinin trafik para cezası uyguladıkları ve kaldırıma park eden araçlara 350 TL park cezası kestikleri şeklinde yapılan paylaşımlar ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü 29.11.2018 tarihinde basın duyurusu yaparak bekçilerin kanunen trafik para cezası uygulamaya yetkilerinin olmadığına değinmiştir. Ayrıca basın duyurusunda duraklama ve park etme gibi yasak olan yerler belirtilerek uygulanacak olan ceza bedelinin miktarı belirtilmiştir (www.egm.gov.tr).

Web sitesinde yayınlanan içeriklerin kolayca paylaşılabilmesi adına web sitesinde Facebook, LinkedIn ve Twitter'da paylaşılmak üzere panel bulunmaktadır.

- **Bekçilerin Kimlik Sorma Yetkisi**

İzmir ilinde 09.05.2018 tarihinde meydana gelen ve basında, "Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kimlik Soramayacak" şeklinde yayınlanan haber ile ilgili olarak bekçilerin kimlik sormaya yetkileri olduğuna dair Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından basın duyurusu yapılmıştır (www.egm.gov.tr).

Web sitesinde yayınlanan içeriklerin kolayca paylaşılabilmesi adına web sitesinde Facebook, LinkedIn ve Twitter'da paylaşılmak üzere panel bulunmaktadır.

- **Bekçilerin Eğitim Durumu**

772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İçişleri Komisyonu'nda kabul edilmesinin ardından, bekçilerin ehliyet, liyakat ve eğitim düzeyleri hakkında bazı basın yayın organlarının kamuoyuna yanlış bilgiler verilmesinden dolayı basın duyurusu çıkan Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilat bünyesine alınan bekçilerin en az 3 ay süreli Polis Meslek Eğitim Merkezleri'nde eğitim aldıklarına ve halen 21292 çarşı ve mahalle bekçisinin ülkemizde görev yaptığını; bunlardan 2016 yılından bugüne kadar alımı yapılan 19706'sının; 12001'i (% 60,90) lise, 3137'si (% 15,91) yüksekokul, 3943'ü (% 20) lisans ve 29'u (% 0,15) ise yüksek lisans mezunlarından oluştuğuna değinmiştir (www.egm.gov.tr).

Web sitesinde yayınlanan içeriklerin kolayca paylaşılabilmesi adına web sitesinde Facebook, LinkedIn ve Twitter'da paylaşılmak üzere panel bulunmaktadır.

Polis Akademisi Dairesi Başkanlığı'nın Bekçilerle İlgili Halkla İlişkiler Çalışmalarına Yönelik İçerik Analizi

- **Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik Bekçilik Örneği**

Şubat 2020 tarihinde Polis Akademisi Dairesi Başkanlığı tarafından Bekçilik mesleğine yönelik 57 sayfalık bir rapor yayınlanmıştır. Bu raporda destekleyici polislik birimi olarak bekçiliğin Türkiye'de tarihsel gelişimi, Türkiye'de bekçiliğin asayiş olaylarına etkisi, bekçiliğin kurumsal yapılanması ve yeni arayışlar, destekleyici polislik ve dünyadan uygulamalar gibi konulara yer verilmiştir (Polis Akademisi Başkanlığı, 2019, s. 1 - 57).

3.7.2. Saha Araştırmasına Ait Bulgular

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 6: Katılımcıların Uyuşu

	Frequency	Percent
Valid	5	1,3
T. C.	379	98,7
Total	384	100,0

Tablo 8'de katılımcıların uyruğu yer almaktadır. Ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu vatandaşlardan özellikle Suriyeli vatandaşların gerek yazılı medyada karşılaştıkları haberler, gerek güncel yaşamda karşılaştıkları bekçilerle ilgili algılarını ölçmek amacıyla sorulmuş olan bu soruda 379 (% 98,7) katılımcı Türk olduğunu belirtir iken 5 (% 1,3) katılımcı uyruğunu belirtmemiştir. Dolayısıyla bu soruyla ölçülmek istenen ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu vatandaşların bekçiler ile ilgili görüş ve düşüncelerine ulaşamamıştır.

Tablo 7: Katılımcıların Cinsiyeti

	Frequency	Percent
Valid	219	57,0
Erkek	165	43,0
Kadın	384	100,0
Total		

Tablo 9'da katılımcıların cinsiyeti yer almaktadır. Buna göre 219 (% 57,0) katılımcı erkek iken, 165 (% 43,0) katılımcı kadındır.

Tablo 8: Katılımcıların Yaşı

	Frequency	Percent
Valid	214	55,7
18-24	36	9,4
25-34	83	21,6
35-44	38	9,9
45-54	7	1,8
55-64	3	,8
65 ve Üzeri	3	,8
Total	384	100,0

Tablo 10'da katılımcıların yaş aralıkları yer almaktadır. Buna göre 214 (% 55,7) kişi yaşını belirtmez iken, sırasıyla 83 (% 21,6) kişi 25 – 34 yaşında olduğunu, 38 (% 9,9) kişi 35 – 44 yaşında, 36 (% 9,4) kişi ise 18 – 24 yaşında olduğunu belirtmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Durumu

	Frequency	Percent
Valid	218	56,8
İlkokul	11	2,9
Lisans	20	5,2
Lisansüstü	2	,5
Lise	73	19,0
Ortaokul	28	7,3
Ön Lisans	32	8,3
Total	384	100,0

Tablo11'de katılımcıların eğitim durumu yer almaktadır. Buna göre 218 (% 56,8) kişi eğitim durumunu belirtmez iken sırasıyla 73 (% 19,0) kişi lise, 32 (% 8,3) kişi ön lisans, 28 (% 7,3) kişi ortaokul, 20 (% 5,2) kişi ise lisans mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Yaşadıkları Mahalleler

	Frequency	Percent
Valid		
152 Evler Mahallesi	3	,8
75. Yıl Mahallesi	5	1,3
Akçağlayan Mahallesi	114	29,7
Anadolu Mahallesi	2	,5
Arabayatağı Mahallesi	8	2,1
Bağlaraltı Mahallesi	6	1,6
Balaban Mahallesi	17	4,4
Baruthane Mahallesi	24	6,3
Beyazıt Mahallesi	18	4,7
Cumalıkızık Mahallesi	24	6,3
Çınarönü Mahallesi	16	4,2
Davutdede Mahallesi	2	,5
Davutkadı Mahallesi	2	,5
Değirmenlikızık Mahallesi	5	1,3
Değirmenönü Mahallesi	5	1,3
Duaçınarı Mahallesi	2	,5

Eğitim Mahallesi	1	,3
Emirsultan Mahallesi	1	,3
Erikli Mahallesi	4	1,0
Ertuğrulgazi Mahallesi	2	,5
Esenevler Mahallesi	1	,3
Fidyekızık Mahallesi	1	,3
Güllük Mahallesi	4	1,0
Haciseyfettin Mahallesi	1	,3
Hacivat Mahallesi	2	,5
Hamamlıkızık Mahallesi	2	,5
Hocataşkın Mahallesi	1	,3
İsabey Mahallesi	3	,8
Kaplıkaya Mahallesi	3	,8
Karaağaç Mahallesi	2	,5
Karamazak Mahallesi	4	1,0
Kurtoğlu Mahallesi	1	,3
Maltepe Mahallesi	5	1,3
Mevlana Mahallesi	3	,8
Millet Mahallesi	2	,5
Mollaarap Mahallesi	1	,3
Musababa Mahallesi	4	1,0
Namazgah Mahallesi	1	,3
Ortabağlar Mahallesi	2	,5
Piremir Mahallesi	4	1,0
Samanlı Mahallesi	3	,8
Selçukbey Mahallesi	3	,8
Şirinevler Mahallesi	2	,5
Şükraniye Mahallesi	1	,3
Teferrüç Mahallesi	8	2,1
Ulus Mahallesi	7	1,8
Umurbey Mahallesi	2	,5
Vakıf Mahallesi	1	,3
Vatan Mahallesi	1	,3
Yavuzselim Mahallesi	8	2,1
Yenimahalle Mahallesi	6	1,6
Yeşil Mahallesi	1	,3
Yeşilyayla Mahallesi	3	,8
Yıldırım Mahallesi	16	4,2
Yiğitler Mahallesi	3	,8
Yunusemre Mahallesi	2	,5
Zeyniler Mahallesi	1	,3
Zümrütevler Mahallesi	8	2,1
Total	384	100,0

Tablo 12’de katılımcıların yaşadıkları mahalleler yer almaktadır. Bunlardan ankete katılanların yaşadıkları mahalleler sırasıyla 114 (% 29,7) kişi ile Akçağlayan Mahallesi başta olmak üzere Baruthane, Cumalıkızık, Beyazıt, Yıldırım Mahalleleri şeklinde ilerlemektedir. Yıldırım ilçesinde bulunan 69

mahalleden ankete katılım sağlamayan mahalle yoktur. Bu mahallelerden en az 1 kişi de olsa ankete katılım sağlanmıştır.

Tablo 11: Katılımcıların Mesleği

		Frequency	Percent
Valid	Akademisyen	5	1,3
	Cnc Kalıp İmalatı	1	,3
	Çalışmıyorum	37	9,6
	Çarşı ve Mahalle Bekçisi	2	,6
	Çiftçi	4	1,0
	Eczane Teknisyeni	1	,3
	Emekli	11	2,9
	Emniyet Mensubu	1	,3
	Esnaf / Tüccar	140	36,5
	Ev Hanımı	57	14,9
	Gemici	1	,3
	Güvenlik Görevlisi	1	,3
	İşçi	32	8,3
	Kendi İşimi Yapıyorum	18	4,7
	Memur	24	6,3
	Muhtar	1	,3
	Öğrenci	22	5,7
	Özel Sektör Çalışanı	17	4,4
	Serbest Meslek	9	2,3
	Total	384	100,0

Tablo 13’de katılımcıların çalıştığı işler yer almaktadır. Buna göre katılımcılardan 140 (% 36,5) kişi esnaf olarak çalışmaktadır. Bunu takiben 57 (% 14,9) kişi ev hanımı olduğunu belirtirken, 37 (% 9,6) kişi çalışmadığını belirtmiştir. Ankette sorulmuş olan meslek grupları dışında katılımcılar muhtar, güvenlik görevlisi, gemici, emniyet mensubu, eczane teknisyeni, çarşı ve mahalle bekçisi, cnc kalıp imalatı gibi meslek gruplarını diğerleri seçeneğini kullanarak kendileri belirtmişlerdir.

Anket Sonucunda Bekçilere Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tablo 12: Katılımcıların Bekçilik Mesleğini İlk Nereden Duydukları

		Frequency	Percent
Valid	Aile	1	,3
	Akrabamdan duydum.	1	,3
	Arkadaş	32	8,3
	Ben de o görevi icra ediyorum.	1	,3
	Duymadım	1	,3
	Gazete	11	2,9
	Geçmiş Zamanda Da Olduğu Gibi, Geçmişe Dayanık	1	,3
	İnternet	237	61,7
	Mahallede gördüm	1	,3
	Radyo	9	2,3
	Sokak	1	,3
	Sokakta gördüm.	1	,3
	Sosyal Medya	25	6,5
	Televizyon	62	16,1
	Total	384	100,0

Katılımcılardan 237 (% 61,7) kişi “Çarşı ve mahalle bekçiliği mesleğini ilk nereden duydunuz?” sorusuna internet yanıtını verirken, 62 (% 16,1) kişi televizyon, 32 (% 8,3) kişi ise arkadaşından duyduğunu belirtmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların Bekçiler ile Karşılığı

		Frequency	Percent
Valid		82	21,4
	Evet	211	54,9
	Hayır	91	23,7
	Total	384	100,0

Katılımcılardan daha önce bir yerde “Çarşı ve mahalle bekçisiyle karşılaştınız mı?” sorusuna 211 (% 54,9) kişi evet derken 91 (% 23,7) kişi hayır demiş, 82 kişi ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu sorudan elde edilen verilere göre Yıldırım ilçesinde faaliyet gösteren bekçilerin genel olarak görünür olmadığına ve vatandaşla yeterli düzeyde temasta bulunmadığı sonucuna ulaşabiliriz, zira bu soruyu boş bırakan 82 kişi daha önce çarşı ve mahalle bekçisiyle karşılaşmayan 91 kişiyle birlikte karşılaştırılınca azımsanamayacak düzeydedir.

Tablo 14: Katılımcıların Bekçilerin Eğitim Durumu Hakkındaki Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Doktora	2	,5
	İlkokul	7	1,8
	Lisans	25	6,5
	Lisansüstü	2	,5
	Lise	172	44,8
	Ortaokul	8	2,1
	Ön Lisans	168	43,8
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Çarşı ve mahalle bekçileri en az hangi eğitim düzeyinden mezun biliyor musunuz?” Sorusuna 172 (% 44,8) kişi lise, 168 (% 43,8) kişi önlisans, 25 (% 6,5) kişi lisans mezunu oldukları şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 15: Katılımcıların Bekçi Polis Arasındaki Yetki ve Görevlerine Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	350	91,1
	Hayır	34	8,9
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Sizce çarşı ve mahalle bekçileri adli ve idari yönden polis ile aynı yetki ve görevlere sahip midir?” sorusuna 350 (% 91,1) kişi evet derken 34 (% 8,9) kişi hayır demiştir.

Tablo 16: Katılımcıların Bekçilerin Silah Taşımaya ve Kullanma Yetkisine Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	366	95,3
	Hayır	18	4,7
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Sizce çarşı ve mahalle bekçilerinin silah taşımaya ve kullanmaya yetkileri var mıdır?” sorusuna 366 (% 95,3) kişi evet derken 18 (% 4,7) kişi hayır demiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Bekçilerin Kimlik Sorma Yetkisine Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	372	96,9
	Hayır	12	3,1
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Sizce çarşı ve mahalle bekçilerinin kimlik sorma yetkisi var mıdır?” sorusuna 372 (% 96,9) kişi evet derken 12 (% 3,1) kişi hayır demiştir.

Tablo 18: Katılımcıların Bekçilerin Üst Arama Yetkisine Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	360	93,8
	Hayır	24	6,3
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Çarşı ve mahalle bekçilerinin üst aramaya yetkisi var mıdır?” sorusuna 360 (% 93,8) kişi evet derken 24 (% 6,3) kişi hayır demiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Bekçilerin Gerekliliğine Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	373	97,1
	Hayır	11	2,9
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Bekçilerin olmasını gerekli buluyor musunuz?” sorusuna 373 (% 97,1) kişi evet derken 11 (% 2,9) kişi hayır demiştir.

Tablo 20: Katılımcıların Bekçilerin Gündüz Çalışmalarına Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	366	95,3
	Hayır	18	4,7
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Bekçilerin gündüzleri de görev yapmalarını ister misiniz?” sorusuna 366 (% 95,3) kişi evet derken 18 (% 4,7) kişi hayır demiştir.

Tablo 21: Katılımcıların Suç Oranlarında Yaşanan Düşmeye Yönelik Bilgileri

		Frequency	Percent
Valid	Evet	362	94,3
	Hayır	22	5,7
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Çarşı ve mahalle bekçileri göreve başladığından beri suç oranlarında bir düşme olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna 362 (% 94,3) kişi evet derken 22 (% 5,7) kişi hayır demiştir.

Tablo 22: Katılımcıların Bekçilere Yönelik Memnuniyet Düzeyi

		Frequency	Percent
Valid	1	5	1,3
	2	3	,8
	3	12	3,1
	4	28	7,3
	5	336	87,5
	Total	384	100,0

Katılımcılardan “Çarşı ve mahalle bekçiliği uygulamasından ne kadar memnunsunuz?” sorusuna 336 (% 87,5) kişi Çok Memnunum derken 28 (% 7,3) kişi memnunum, 12 (% 3,1) kişi kararsızım, 5 (% 1,3) kişi hiç memnun değilim, 3 (% 0,8) kişi ise memnun değilim şeklinde cevap vermiştir.

Sonuç

Kamuoyunda çarşı ve mahalle bekçilerinin eğitim düzeyleriyle ilgili olumsuz haberlerin yapılmasına rağmen % 44,8 oranında ankete verilen cevap doğrultusunda vatandaşlar bekçilerin en az lise mezunu olduğunu düşünmektedir. Fakat bu oran % 43,8 oranında önlisans mezunu, % 6,5 oranında lisans mezunu olduğunu düşünen vatandaşların sayısı ile karşılaştırılınca % 50,3 oranında yüksek bir oran çıktığından dolayı genel anlamda kamuoyuna bu konuyla ilgili yansıyan ve vatandaşların kendi aralarında konuşarak yayılmasına sebep olan ilköğretim mezunu bekçi algısının devam ettiği söylenebilir. Bu konuyla ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bekçilerin eğitim durumlarıyla ilgili yayınlamış olduğu basın duyurusu söz konusu yanlış algının kırılmasında etkili olmamıştır. Dolayısıyla H1 hipotezi kabul edilmiştir.

Söz konusu kamu kurumlarının yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmaları haber içerikleri ve anket sonuçlarıyla kıyaslandığı zaman bu kamu kurumları tarafından yapılan halkla ilişkiler çalışmalarının istenen imajı oluşturduğu H2 hipotezi kabul edilmiş bulunmaktadır.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin silah taşıma ve kullanmasıyla ilgili soruya 366 kişi evet derken, kimlik sormayla ilgili soruya 372 kişi evet, üst aramayla ilgili sorulara ise 360 kişi evet diyerek bekçilerin görev ve sorumluluklarının vatandaşlar tarafından yüksek bir katılım düzeyiyle bilindiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla H3 hipotezi reddedilmiştir.

Çarşı ve mahalle bekçileriyle polislerin aynı yetkiye sahip olup olmadığını ölçmeye yönelik sorulara 350 kişi evet diyerek bekçi ve polis arasında fark olmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla H4 hipotezi kabul edilmiş bulunmaktadır. Fakat çarşı ve mahalle bekçileri adli ve idari yönden polislerle tamamen aynı yetkilere sahip değildir. İçişleri Bakanlığı bu durumla ilgili 5 Haziran 2020 tarihinde polis bekçi karşılaştırmalı bir tablo yayınlamıştır. 2017 yılında tekrar alımı yapıp göreve başlayan bekçilerle ilgili medyaya çok fazla olumsuz haber içerikleri yansıdığı için 2020 yılında bu karşılaştırma tablosunun yayınlanması vatandaşta geçmişte oluşan bekçi polis aynı görev ve yetkilere sahip algısının değişmesini sağlayamamıştır.

Bursa ili Yıldırım ilçesinde oturan vatandaşların 5'li likert tipinde sorularla memnuniyet düzeyiyle ilgili sorulara verdiği cevaplardan elde edilen verilere göre 366 kişi çok memnun olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla H5 hipotezi kabul edilmiştir.

Bekçilerle ilgili basında yer alan haber ve karalama çalışmalarına yönelik İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Daire Başkanlığı'nın yapmış olduğu halkla ilişkiler

çalışmaları yetersiz kalmaktadır. Öyle ki tüm bu lobcilik ve halkla ilişkiler çalışmaları genel olarak değerlendirildiğinde vatandaşın hâlen daha bekçi ve polis arasındaki farkları tam anlamıyla bilmediğini; vatandaşların bir bölümünün adli ve idari yönden bekçi ve polislerin aynı görev ve yetkilere sahip olduğunu düşünürken, bir bölümün ise bekçilerin görev ve yetkilerinin adli ve idari yönden polislerden farklı olduğunu düşünmektedirler. Bu kamu kurumlarının yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmalarının tam anlamıyla istenen etkiyi sağlayamamasının altında yatan nedenler incelendiğinde 2017 yılında alımı yapılan bekçilerin göreve başlamasına rağmen çarşı ve mahalle bekçiliği mesleğinin tanıtım videosu 2019 yılında çıkarılmıştır. Ayrıca bekçilerin göreve başlamadan önce 2016 yılında pilot uygulama olarak Hakkâri, İstanbul, Diyarbakır, Mardin Şanlıurfa ve Şırnak illerinde faaliyet göstermelerine rağmen bu mesleğin gerekliliği ile ilgili yapılan saha çalışmasında Ankara, Antalya, Bursa, Erzurum, Gaziantep, İstanbul gibi illerde mesleğin gerekliliği saha çalışmasıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Pilot uygulama ile saha çalışması İstanbul ili hariç farklı illerde yapılmıştır. Bundan dolayı net ve güvenilir sonuçlara ulaşamadığı düşünülmektedir. Ayrıca bekçilerle ilgili kamuoyuna yansıyan olumsuz bir haberde bu kamu kurumlarının birbirinden bağımsız hareket etmesi, bir kamu kurumunun konuyla ilgili basın duyurusu yayınlarken diğer kamu kurumunun bu konuda herhangi bir halkla ilişkiler çalışması yapmaması bekçilerle ilgili oluşan olumsuz algının kırılması noktasında etkisini yitirmektedir. Hiyerarşik anlamda bakıldığında Polis Akademisi Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olduğundan dolayı İçişleri Bakanlığı'nın özellikle kolluk kuvvetleri ve bekçilerle ilgili yapmış olduğu halkla ilişkiler çalışmalarına destek vererek bunları gerek kendi web sitelerinde gerek sosyal medya hesaplarında paylaşıp sadece bekçilere yönelik değil kolluk kuvvetine yönelik yapılan asparagas haber ve siyah propaganda faaliyetlerinin önüne geçerek yüzyıllardır faaliyet gösteren bu köklü kurumun ve bu kurumun tüm temsilcilerinin yıpranmasının önüne geçecektir.

Tüm bu anket çalışması ve içerik analizi değerlendirildiği zaman vatandaşların geceleri yaya devriye görevi ifa ederek kamu düzenini sağlayan bekçilerin görev ve sorumluluklarının bilincinde olduğu ve bu uygulamadan son derece memnun olduğu fakat sayı olarak az olduğunu düşündükleri bekçilerin sayısının arttırılarak bekçilerin gündüzleri de çalışmaları gerektiğini düşündüğü ortaya çıkmıştır. Yapılan anket sonucunda bekçilere yıpranma payının verilmediği, kışın ısınma sorunu yaşadıkları ve çalışma şartlarının ağır olduğu gibi bulgulara da rastlanmıştır. Özellikle kışın yağışlı ve soğuk havalarda bekçilerin görevlerini ifa ederken zorlandıkları bundan dolayı verimlerinin düştüğü belirtilmiştir.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda yaya devriye olarak kolluk hizmeti veren çarşı ve mahalle bekçilerine yönelik bir anket çalışması yapılarak bekçilerin kurum içi memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi gerçekleştirilebilir. Bekçilerin her ilde ve ilçede Türkiye genelinde farklı bir sistemle çalıştığı göz önüne alınırsa ileride yapılacak olan çalışmanın bu çalışma sistemleri de göz önüne alınarak farklı illerdeki çalışan bekçileri de kıyaslayabilecek şekilde yapılması daha verimli sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya Yayıncılık.
- Bakan, İ. & Kefe İ. (2012). Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 19 - 34.
- Çobanoğlu, Ş. A. & Bek, A. (2019). Çarşı ve Mahallelerde Yardımcı Genel Kolluk Hizmeti Olarak Bekçilik. (Bildiri). 13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu. 1755 - 1767.
- Doğan, C. (2019). Eski İstanbul'da Mahalle Bekçisi ve II. Meşrutiyet'te Bekçi Teşkilatının Düzenlenmesi Bağlamında Mahalle Bekçileri Nizamnamesi (1908 - 1918), *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 6 (14), 257 - 273.
- Evliya Çelebi Mehmed Zillî İbn-i Derviş. (1898). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi I (Haz. Ahmed Cevdet)*. İkdam Matbaası.
- Gemici, O. O. (2021, Kasım 11). Bekçilerin Ankara'da bir aileye karşı aşırı güç kullandığı iddialarına ilişkin açıklama. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/bekcilerin-ankarada-bir-aileye-karsi-asiri-guc-kullandigi-iddialarinailiskin-aciklama/1851693>
- İçişleri Bakanlığı (2019). Çarşı ve Mahalle Bekçiliği Saha Araştırması.
- Karaman, R., Tuncay, S. & Durmaz, M. (2004). Bir Kamu Kurumu Olarak Polis Teşkilatında Halkla İlişkilerin Önemi, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11 (2), 115 – 127.
- Koçu, R. E. (1973). Bedesten ve Kapalı Çarşı. *Hayat Tarih Mecmuası*, 1 (1), 57 - 58.
- Lévy N. (2008). *Yakından Korunan Düzen: Abdülhamid Devrinden İkinci Meşrutiyet Dönemine Bekçi Örneği. Osmanlı'da Asayiş, Suç ve Ceza 18. - 20. Yüzyıllar. (Der: Noémi Lévy ve Alexandre Tourmarkine)*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I - II. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Okay Ayla, Aydemir Okay. (2005). *Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları 2. Basım*. İstanbul: Der Yayınları.
- Öztürk, F. (2021, Kasım 14). Bekçi alımı: İstanbul sokaklarına geri dönen bekçiler nasıl karşılandı? BBC. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41002954>
- Polis Akademisi Başkanlığı (2019). Güvenliğin Kurumsal Yönetiminde Destekleyici Polislik: Bekçilik Örneği. Polis Akademisi Yayınları. Rapor No: 32. ISBN: 978-605-7822-33-8.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. ve Gürkan, Z. (2009). Konaklama Sektöründe Kurumsal İmajın Önemi ve Tüketici Tercihlerine Etkileri, *Journal of Azerbaijani Studies*, 12. 132 – 157.
- 04.07.1934. Polis Vazife ve Sâlahiyet Kanunu, 2559
- 11.06.2020. Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 7245
- 14.07.1966. Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, 772.
- 24.04.2008. Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 5757.
- (2021, Kasım 5). Mülki İdare Birimleri. İçişleri Bakanlığı. <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>

- (2021, Kasım 8). Bursa Yıldırım Nüfusu. Nufusune. <https://www.nufusune.com/yildirim-ilce-nufusu-bursa>
- (2021, Kasım 10). Trafik Uygulamaları Konusunda Yapılan Yanlış Haberlerle İlgili Basın Açıklaması. Emniyet Genel Müdürlüğü. <https://www.egm.gov.tr/29-11-2018-tarihli-basin-aciklamasi>
- (2021, Kasım 10) 31.01.2020 Tarihli Basın Açıklaması. Emniyet Genel Müdürlüğü. <https://www.egm.gov.tr/31012020-tarihli-basin-aciklamasi>
- (2021, Kasım 11). Bekçiler kişi ve mal varlığına karşı işlenen suçları düşürdü. Time Türk. <https://www.timeturk.com/bekciler-kisi-ve-mal-varligina-karsi-islenen-suclari-dusurdu/haber-1194095>
- (2021, Kasım 11). Çarşı ve Mahalle Bekçisi Saha Araştırması. İçişleri Bakanlığı. <https://www.icisleri.gov.tr/icguvenlik/carsi-ve-mahalle-bekciligi-saha-arastirmasi-projesi>
- (2021, Kasım 11). Daha fazla 'güvenlik', daha fazla tahakküm ve güvencesizlik getirir. Halkların Demokratik Partisi. <https://hdp.org.tr/tr/daha-fazla-guvenlik-daha-fazla-tahakkum-ve-guvencesizlik-getirir/13930/>
- (2021, Kasım 14). Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Kimlik Sorma Yetkisi Hakkında Basın Açıklaması. Emniyet Genel Müdürlüğü. <https://www.egm.gov.tr/carsi-ve-mahalle-bekcilerinin-kimlik-sorma-yetkisi-hakkinda-basin-aciklamasi>
- (2021, Kasım 14). Türkiye'nin En Kalabalık İlleri 2021. Nufusu. <https://www.nufusu.com/turkiyenin-en-kalabalik-sehirleri>
- (2021, Kasım 30). Çarşı ve Mahalle Bekçileriyle Sokaklar Artık Daha Huzurlu. İçişleri Bakanlığı. <https://www.icisleri.gov.tr/carsi-ve-mahalle-bekcileriyle-sokaklar-artik-daha-huzurlu>
- (2021, Aralık 23). Görsel 1: Çarşı ve Mahalle Bekçisi. Facebook. <https://www.facebook.com/malatyaemniyet/photos/a.1794661040601051/4026519917415141/>, Erişim Tarihi 31.05.2022
- (2021, Aralık 23). Şekil 2: Polis Bekçi Yetki Karşılaştırması. Facebook. <https://www.facebook.com/653644441335845/photos/a.662030060497283/3362361677130761/>, Erişim Tarihi 31.05.2022
- (2022, Şubat 14). Erzincan Polis Meslek Eğitim Merkezi Ders İçerikleri. Polis Akademisi. <https://erzincanpomem.pa.edu.tr/ders-icerikleri.html>

Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi Certification of Distance Education Institutions

Ekrem ÇANKIRLI¹

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş tarihi/Received:
15.04.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
30.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
31.05.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Çankırlı, E. (2022). Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi. *TAM Akademi Dergisi*, 1(1), 58–70. <https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.004.x>

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.004.x

ÖZ

Dünya’da yaşanan COVID 19 pandemi döneminde ve sonrası öğretim kurumlarının uzaktan eğitim adı altında verdiği çevrimiçi derslerin içerik ve kalite sorunu olduğu tartışılmaktadır. Çevrimiçi dersler yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmaktadır. Özellikle yüz-yüze eğitim veren okullarda çevrimiçi uygulamalar kapsamında uzaktan eğitim adı altında eğitim verme çalışmaları da devam etmektedir. Fakat ilk, orta, yükseköğretim kurumlarının çoğunda uzaktan eğitim öğretim tasarımlarına ve süreç uygulamalarına yönelik yoğun bir deneyim bulunmamaktadır. Bir standardın olmaması, kurumlar arası uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli tartışma konusu olmaktadır.

Bu makalede, uzaktan eğitim veren kurumların ders programlarındaki kalite sorunu nedeniyle uzaktan eğitim alanında kalite yeterlilik sisteminin yapılandırılması analiz edilecektir. Akredite bir standart ile uzaktan eğitim kurumlarının düzenli olarak denetlenmesi, uzaktan eğitim sistemini doğrulanması ve belgelendirilmesi konusunda bir öneride bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Kalite Güvencesi, Akreditasyon, Standart, Belgelendirme

¹ *Anadolu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, ekremcankirli@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2861-9206*

ABSTRACT

It is argued that the online courses given under the name of distance education by education institutions during and after the COVID 19 pandemic in the world are a content and quality problem. Online courses are compared to face-to-face courses. Especially in schools providing face-to-face education, studies to provide education under the name of distance education continue within the scope of online applications. However, most of the primary, secondary and higher education institutions do not have extensive experience in distance education design and process applications. The lack of a standard, the differences in inter-institutional practices and the low quality of the courses are the most important topics of discussion.

In this article, the structuring of the quality qualification system in the field of distance education will be analyzed due to the quality problem in the curricula of distance education institutions. A recommendation will be made to regularly audit distance education institutions, verify and certify the distance education system with an accredited standard.

Keywords: Distance Education, Quality Assurance, Accreditation, Standard, Certification

EXTENDED ABSTRACT

The subject of the research is that the distance education institutions do not have a certification standard or program within the scope of quality assurance. Its aim is to contribute to the establishment and operation of an accredited certification system in the field of distance education by offering a sustainable, accredited new quality management system method and program, and a different proposal instead of the result, to be implemented in the processes to increase the quality level holistically in distance education programs.

What is the statistical status of educational institutions that have the potential to implement distance education in Turkey? What are the problems experienced in the teaching process in distance education institutions? Is quality assurance work carried out in distance education institutions in Turkey? Is there a standard or program for quality assurance for distance education institutions? If so, is it enough? What has been done for a quality teaching process? Are there any competent national institutions or institutions that apply different standards in the field of distance education? Is there a national accredited conformity assessment body that implements a program for distance education quality assurance? Are distance education institutions documented under an accredited standard? Questions will be taken into account. Based on these questions, the support of the findings will be discussed and a general evaluation will be made and a result will be tried to be reached.

In order to increase the quality of distance education within the scope of Open and Distance Education, a general evaluation will be made for certification processes within a standard or program within the scope of accreditation. Within the scope of the questions determined, open sources on the internet produced in the literature, existing articles, the results of field studies, if any, survey, individual and institution interviews will be evaluated as a source. Resources related to the subject will be examined purposefully, information will be discussed critically and in depth. As a result of the evaluation, the ideas revealed by other studies will be summarized and synthesized, and new combinations will be tried to be reached by making descriptions based on the obtained ones.

To offer solutions to the problems experienced in quality education in the field of distance education. Educational institutions have a quality management system in distance and digital education

programs, verifying, documenting and having a standard/program with a sustainable, quality process from start to finish.

When these findings are evaluated, there is no concrete distance education standard or program implemented, including primary, secondary and higher education. Applied programs do not seem sufficient in this field.

Today, with the intense technological developments and the beginning of the information age, it is shifting towards an area where learning methods are changing. Traditional learning methods are discussed. The acceleration of internet access and accessibility have increased in places. Everyone has mobile devices in their hands and the rate of computer usage is increasing. For this reason, the expectation of course learning designs to keep up with the technological development has increased on the part of the learners. The turmoil and failure in face-to-face education, especially during the pandemic process, once again brought up the importance of distance education. In addition to face-to-face education, mixed, flipped education models and synchronous and asynchronous models have come to the fore. In addition, the use of technology-oriented e-learning materials in course designs in distance education and their more technologically correct use in related software and hardware are on the agenda. All this information confusion creates an irregularity in the field of education and the desired quality adequacy cannot be achieved in the applications.

In the context of this information, there is a need for an accredited program of educational institutions with application areas and the evaluation and verification of the applicability of their processes within the scope of this program in order to establish the field of distance education correctly, to eliminate the confusion and to gain this great potential in the field of distance education.

Giriş

Dünyada yaşanan Covid19 pandemi süreci nedeniyle devlet yönetimlerinin çoğu hazırlıksız yakalanmıştır. Öğrenciler dışarı çıkma yasağı nedeniyle evlerindeyken, eğitim sisteminde bu duruma yönelik etkin bir eylem planı oluşturulamamıştır. Panik halinde anlık yöntemlerle ihtiyaçlar karşılanmaya, sorunlar giderilmeye çalışılmıştır. Okulların kapanması ile de benzer bir durum yaşanmıştır.

Çözüm için eğitim süreçlerine yönelik acil bir eylem planı yapılmıştır. Birçok ülkede Acil Uzaktan Eğitim (Emergency Remote Education) uygulamasına geçilmiştir. Fakat mevcut ve anlık hazırlanan öğretim programları ile çevrimiçi verilen derslerin öğretene-öğreneni etkileşimi düşük olmuştur. Sonuçları beklentileri karşılamamıştır. Verilen eğitimin kalitesi sorgulanmıştır. Ders program ve uygulamalarının yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi derslerin kalitesi gündeme gelmiştir. Dersler geleneksel yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmıştır. Özellikle geleneksel yüz-yüze eğitim veren okullarda uzaktan eğitim alanında öğretim tasarımlarına ve süreç uygulamasına yönelik yoğun bir tecrübe ve standart bulunmamaktadır. Kurumlar arası uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli tartışma konusu olmaktadır.

Bu nedenler kapsamında konu değerlendirildiğinde, öğretim kurumlarında kaliteli eğitim ve öğretim tasarımı için uzaktan eğitim süreçlerinde kalite yeterlik sisteminin kurulması ihtiyacı gündeme gelmektedir. Ulusal düzeyde kabul görecektir akredite alternatif bir standarda ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim alanında ortak bir standarda göre öğretim kurumlarının ve öğretim tasarımlarının kalite yeterliklerinin doğrulanması gerekmektedir. Ayrıca standarda göre doğrulamaları yapacak akredite uygunluk değerlendirme/belgelendirme kuruluşlarına da ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim veren kurumların akredite olmuş özgün bir standart ve belgelendirme kuruluşu tarafından düzenli olarak

denetlenmesi, öğretim sisteminin doğrulanması ve belgelendirilmesi önemli ve değerlidir. Bu çalışmada Türkiye’de yükseköğretimde uzaktan eğitim alanında yapılan mevcut kalite ve akreditasyon çalışmaları, akademik makaleler/yayınlar, ulusal akreditasyon sistemi, mevzuat ve uzaktan eğitim veren ilgili kurumların çalışmaları incelenecektir. Bu kapsamda YÖKAK-Yüksek Öğretim Kalite Kurulu¹ Uzaktan Eğitim ve Kalite Güvencesi Sistemi referans alınarak uzaktan eğitim alanında bir akreditasyon programı ve uygulaması olup olmadığı detaylandırılacaktır. Dolayısıyla Türkiye’de uygunluk değerlendirme faaliyetlerini akredite etmek üzere yetkili tek kurum olan TÜRKAK- Akreditasyon Kurumu² kapsamındaki standart ve programlar incelenecektir. Ayrıca uzaktan eğitim programlarında bütünsel olarak kalite seviyesinin artırılması için süreçlerde uygulanmak üzere, sürdürülebilir, akredite yeni bir kalite yönetim sistemi yöntemi ve programı ile sonuç yerine farklı bir öneri sunularak uzaktan eğitim alanında akredite bir belgelendirme sisteminin kurulabilmesi ve işleme alınabilmesi için katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

1. Yöntem

Uzaktan Eğitim Ana Bilim dalı Açık ve Uzaktan Eğitim kapsamında Uzaktan eğitiminde kalitenin artırılması için akreditasyon kapsamında bir standart ya da program dâhilinde sertifikasyon süreçlerine yönelik genel bir değerlendirme yapılacaktır. Belirlenen sorular kapsamında alan yazında üretilmiş internet üzerinden açık kaynaklar, mevcut makale, varsa saha çalışmalarının sonuçları, anket, birey ve kurum görüşmeleri sonucunda elde edilen bilgiler kaynak olarak değerlendirilecektir. Konu ile ilgili kaynaklar amaçlı biçimde incelenecek, bilgiler eleştirel ve derinlemesine tartışılacaktır. Değerlendirme sonucunda diğer çalışmaların ortaya koyduğu fikirler özetlenip sentezlenecek, elde edilene dayalı betimlemeler yapılarak yeni bileşimlere ulaşılmaya çalışılacaktır.

1.1. Teori

Uzaktan eğitim alanında kaliteli öğretim konusunda yaşanan sıkıntılara çözüm önerisinde bulunmaktadır. Öğretim kurumlarının uzaktan ve dijital öğretim programlarında kalite yönetim sistemine sahip olması, doğrulanması, belgelendirilmesi ve baştan sona sürdürülebilir, kalite sürecine sahip bir standarda/programa sahip olmasıdır.

Teknolojik gelişmeler nedeniyle soyut/somut teknolojiler bağlamında uzaktan eğitim veren kurumlar internet erişimi, donanım, yazılım uygulamalarını yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Gelecekte sistemin kurumsal yapısında, programlarında, öğretim tasarımlarında; analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme aşamalarının uygulanması önemli bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle kalite yönetimi ya da kalite güvencesi kapsamında öğretim kurumlarının yönetim yapısında, uyguladığı programlarda ve programlara bağlı derslerde teknolojik altyapının doğru kurgulanması, bu yapının düzenli olarak denetlenmesi ve güncellenmesi gerekmektedir. Ayrıca uzaktan eğitim sisteminin dijitalleşme yaklaşımı ile öğrenen merkezli olacak şekilde motive edilmesi gerekecektir. Dolayısıyla bu kapsamda, yapılan çalışmalarda kalitenin doğrulanması ve kanıtlanabilmesi için bağımsız bir program ve değerlendirmeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim sisteminde farklı uygulamalar nedeniyle öğretimin verimliliği açısından asgari normlarda bir birleşme ve uzlaşma görünmemektedir. Ayrıca muhtemel bir uzlaşma ve eğitimin kalitesini doğrulamak için; belli kurallar ile denetlenmiş, belgelenmiş öğretim kurumlarının artması, kaliteli uzaktan eğitimin gelişmesi ve yaygınlaşması bir gerekliliktir. Bu nedenle tekil bir kalite yönetim

¹ YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu: Yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim, araştırma faaliyetleri ve idari hizmetlerine yönelik uluslararası standartlara göre kalite seviyelerini değerlendirmektedir. Akreditasyon sürecini yürütmektedir.

² TÜRKAK-Türk Akreditasyon Kurumu: Ulusal ve uluslararası standartlara göre UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarını akredite etmektedir. UDK’ların düzenlediği belgelerin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü sağlamaktadır.

programı önerisinde bulunulacaktır. Hedef bu teorinin ulusal düzeyde gerçekleşmesidir. Uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarının kurumsal yapısı dâhil programlarında ve öğretim tasarımlarında kalite seviyesinin yükseltilmesi için akreditasyon kapsamında mevcut uygulamaları destekleyici ulusal ve uluslararası kabulü olan farklı bir uygulama yöntemi gösterilecektir.

1.2. Konu Bağlamında Problem

Eğitim alanında öğretim süreçlerine yönelik acil mevcut ve anlık hazırlanan öğretim programları ile çevrimiçi verilen derslerin öğretene-öğrenen etkileşimi düşük olmuştur. Sonuçları beklentileri karşılamamıştır. Verilen eğitimin kalitesi sorgulanmıştır. Ders program ve uygulamalarının yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi derslerin kalitesi gündeme gelmiştir. Dersler geleneksel yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmıştır. Öğretim kurumlarında uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli problem olarak görünmektedir.

Türkiye’de 2020/2021 yılı MEB rakamlarına göre örgün eğitim okul sayısı 67.125 adet olup toplam 18.085.943 öğrenci bulunmaktadır.

Yüksek Öğretimde ise Yüksek Öğretim Kurumu rakamlarına göre 207 adet üniversite olup toplam 7.791.280 öğrenci bulunmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye’deki uzaktan eğitim veren ve vermeye çalışan öğretim kurumlarında kaliteli öğrenme tasarımları için kalite yeterlik sisteminin kurulması ihtiyacı bulunmaktadır. Türkiye genelinde kabul görececek akredite bir standarda ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim alanında ortak bir standarda göre öğretim kurumlarının ve öğretim tasarımlarının kalite yeterliklerinin doğrulanması gerekliliğinden yola çıkarak genel değerlendirme yapılacaktır.

1.3. Kuramsal Çerçeve

Türkiye’deki öğretim kurumlarının akreditasyon uygulamaları ile uygulamalar sonucunda elde etmeye çalıştıkları kalite yeterlikleri konusunda yeni yaklaşımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle pandemi ile yaşanan sorun eğitim-öğretim sisteminin kalitesini tartışılır hale getirmiştir. Geleneksel öğretim yöntemleri, müfredat uygulamaları bu dönemde yetersiz kalmış ve uzaktan eğitim alanına adapte olamamıştır. Maalesef uzaktan eğitimin nasıl uygulanacağı noktasındaki kavram kargaşası örgün öğretimde okullar arasında farklı uygulama yöntemlerine neden olmuştur. Bu çerçevede Kalite, Standart, Akreditasyon, Belgelendirme, Uzaktan Eğitim kavramlarının içi doldurulması gerekmektedir. Farklı fikirlerin, görüşlerin birbiri ile tartışılması ve örgün-yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin beraber uygulanması yöntemleri denenmeli ve/veya sadece uzaktan eğitim vermek isteyen kurumların önünün açılması gerekmektedir. Bu kapsamda kuramsal olarak standart, belgelendirme ve kalite kavramlarının ihtiyaç noktasında değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.3.1. Kalite Yeterliliği

Kalite bir ürün veya hizmetin belli standarda, kriterlere göre uygunluklarının doğrulandığı bir kavram olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda Özcan’a göre; ürün ve hizmetin kullanım amacına bağlı satış fiyatındaki uyumlulukta önemlidir. Bu doğrultuda kalite eşittir performans bölü beklenti (Kalite=Performans/Beklenti) formülü uyumluluk noktasında bir sonuca ulaştırabilir. Performans beklenti oranı rakamsal olarak bir değerinden büyükse ürün ve hizmet satın alması sonrası müşteri memnuniyeti artar ve daha iyi bir izlenime sahip olunmaktadır. Ürün hizmet performansı ile beklentisi tamamen algıya bağlıdır. Bu bağlamda müşteri beklentisi ve talepler devamlı artmaktadır. Kalite anlayışı bu nedenle kişiden kişiye de değişebilir.

Herkesin kendine göre öznel bir tanımı olabilmesinin yanında kalite kavramı ile ilgili kişi veya kurumların farklı tanımları olabilmektedir. Gereksinimlere ve spesifikasyonlara uygunluk; kullanıma uygunluk; uygunsuz olmayan sistemler; müşteri beklentileri kapsamında ürün ve hizmetin pazarlanması, imalat, bakım, mühendislik karmalarının toplamı; Kriterleri ve gereksinimleri yerine getirme derecesi gibi kısa tanımlarda mevcuttur (Özcan, 2018, s.7).

Bu kapsamda kalite yeterliliğinin sağlanabilmesi için eğitim süreçlerindeki performansın beklentinin üzerinde olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

1.3.2. Standart veya Program

Ürün ve hizmet kapsamında tüm öğelerinin sistematik ve doğru çalışması için baştan sona kararlaştırılan yol ve süreçtir. Ürünün üretiminden ve bir hizmetin sağlanmasından itibaren sürecin yönetilmesi, malzemelerin tedarikini kapsayabilir. Dolayısıyla müşteri dâhil tüm faaliyetleri içerebilir. Standart ve programlar uzmanlıkların yer aldığı, kurumların ihtiyaçlarının tartışıldıktan ve bir bilgi birikimi oluştuktan sonraki safhada üreticiler, satıcılar, alıcılar, meslek örgütleri/birliklerinin de bilgi birikimlerinin dâhil olduğu süreçlerdir. Yönlendirici, düzenleyici, doğrulayıcı bir bilgi birikimi mekanizmasıdır.

Standartlar veya programlar; Kurumsal yapılarda yenilikleri harekete geçirir ve verimi artıran güçlü araçlardır. Süreçlerin yapılarda kolay, başarılı, güvenli ve sağlıklı olmalarını sağlar. Hedef her zaman ürün ve hizmetle ilgili beklentileri karşılarken güvenilir bir zemin oluşturmaktır. Öncelikle temel hedef; tüketiciyi korumak, sürdürülebilirlik, verim, tasarruf, süreçleri kolaylaştırmak ve güveni sağlamaktır. (BSİ, 2021).

Ürün ve hizmet faaliyetlerinin sonuçlarıyla ilgili kuralları, kılavuzları kapsayan dokümanlardır. Dokümanlar üzerinde mutabık kalınmış, kabul edilmiş ve bir kuruluş tarafından onaylanmıştır. Mevcut şartlarda en uygun seviyede bir düzen kurulmasını amaçlar. (TÜRKAK, 2017).

Bu tanımlar kapsamda uzaktan eğitim süreçlerinde bilgi birikiminin değerlendirilip yenilikçi, verimliliği artıracak, başarılı, öğrenenlerin hayatını kolaylaştıracak güvenilir, etkileşimli bir standart veya programa ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç çerçevesinde de öğrenene yönelik kalite olgusunu sunacak örgütlenmeler, standart uygulayıcısı uzaktan eğitim kurumları olabilir.

1.3.3. Uygun Değerlendirmesi ve Belgelendirme/Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu

Bir ürün veya hizmetin, kuruluşun standart veya programa uygun olup olmadığı değerlendirilir. Bu bağlamda ürün, süreç, hizmet, sistem, kişi/kuruluşlar dâhilinde kriterlerin uygulanıp uygulanmadığını gösteren süreç uygunluk değerlendirmesidir.

Üretim ve hizmet kapsamında yeterlik deneyi, muayene, ölçümlene, doğrulama, belgelendirme gibi faaliyetlerin uygunluk değerlendirmesini yapan kuruluşta UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu olarak tanımlanmaktadır (TÜRKAK, 2017).

Belgelendirme kuruluşu veya diğer adıyla Uygunluk değerlendirme kuruluşu standart kapsamında değerlendirme yapan, burada tanımlanmış kurallara göre ilgili kurumlarda kanıt arayan ve doğrulayan, sonucunda ilgili kurumu standarda uyumluluğu konusunda onaylayarak, belgelendiren kuruluştur. Bu bilgiler ve tanımlar çerçevesinde uzaktan eğitim veren kurumlarda bilimsel ve pratik bilgi birikimi ile bir akredite standardın oluşturulması, bu standart kapsamında yine akredite bir belgelendirme/uygunluk değerlendirme kuruluşu tarafından öğretim kurumlarının faaliyetlerinin doğrulanması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Kalite yeterliliğinin sağlanması için bu süreçlerin uygulanması çerçevesinde konun değerlendirilmesi ve tartışılması gerekmektedir.

1.3.4 Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim öğrenen ve öğretenlerin birbirinden uzak olduğu farklı mekân ve zamanlarda okul olmadan ve/veya okula gelme zorunluluğu olmadan bilgisayar teknolojileri aracılığı ile sanal ortamda eş zamanlı/eş zamansız e-öğrenme malzemelerinden faydalanılarak, eğitim alınan bir öğrenme sistemidir. Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını başlıklı bir araştırmadaki tanıma ve anlatıya göre (Bozkurt, 2017). Uzaktan eğitim sınırlıkları kaldırmaktadır. Öğrenen, öğreten ve öğrenen malzemeleri arasında bu sınırlıkları kaldırmaya çalışmaktadır. Bilgi iletişim teknolojilerini kullandığı için pragmatist yaklaşımdır. Uzaktan eğitim disiplinler arası bir alandır.

Uzaktan eğitimin tarihsel süreci içinde Bozkurt’a (2017) göre; bilişim tabanlı 4. Dönem, bu süreci doğrulamaktadır. Dördüncü dönem ana akımın bir parçası olan bilişim ve web tabanlı internet (1996) altyapısı ile yükseköğretim öğrencilerinin yaklaşık yarısına yer vermiştir. Dönem boyunca gerçekleşen yeni, farklı gelişmeler uzaktan eğitimin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye’de birçok yükseköğretim kurumunda açık öğretim uygulamalarına başlanmış ve uzaktan eğitim disiplinler arası bir alan olmuştur. Akademik çalışmalarda makalelerin artması, bilişim tabanlı açıktan ve uzaktan eğitim düşünce ve uygulamalarının yaygınlaşması, bu öğrenme anlayışına doğru bir eğilime zemin hazırlamıştır. Eğitimde fırsat eşitliği, öğrenen merkezli, yaşam boyu öğrenme süreci, açıklık felsefesi önemli hale gelmiş ve kabul görmüştür. Öğrenme malzemelerinin de bilgisayar ve internet teknolojilerine dayalı hale gelerek e-öğrenme malzemelerine dönüşmesi, eğitim alanındaki birçok kuruluşun açık ve uzaktan eğitim sürecine girmelerine zemin sağlamıştır (Bozkurt, 2017, s.117).

Bu bilgiler ışığında uzaktan eğitimin daha özgür olması, bilgi teknolojilerini kullanması ve eğitimin teknolojiden etkilenmiş olması ile öğrenen sayısı ve talep her geçen gün artmıştır. Eğitim çağındaki kitlenin yanında yaşam boyu eğitim anlayışına sahip yetişkinlerin taleplerine çözüm olmuştur. Dolayısıyla önemli konulardan biri şeffaflık ilkesiyle taleplerin karşılanması ve kalite yeterliliğine sahip öğretim kurumlarının, öğrenme içeriklerinin ve uygulamalarının sağlanmasıdır. Bu bağlamda uzaktan eğitim alanında olan veya olmak isteyen tüm öğretim kurumlarının kalite yeterlikleridir. Uzaktan eğitimde kalitenin sağlanması ile eğitim-öğretim alanında performansın beklentinin üzerinde olacağı öngörülmektedir.

1.4 Araştırma Soruları

Makalede, Türkiye’de uzaktan eğitim uygulayabilecek potansiyele sahip öğretim kurumlarının durumu nedir? Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Türkiye’de uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmakta mıdır? Uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik kalite güvencesine yönelik bir standart veya program var mı? Varsa yeterli mi? Kaliteli bir öğretim süreci için neler yapıldı? Uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal kurum ya da kurumlar var mı? Uzaktan eğitim kalite güvencesine yönelik bir program uygulayan ulusal akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu var mı? Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmekte midir? Soruları esas alınacaktır. Bu sorulardan yola çıkarak bulguların da desteği konu tartışılacak ve genel bir değerlendirme yapıp bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

2. Bulgular

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulayabilecek potansiyele sahip öğretim kurumlarının durumu nedir? Sorusuna kısa cevap şu olabilir. Türkiye’de uzaktan eğitim potansiyeline sahip öğretim kurumlarının durumu değerlendirildiğinde kurumların çok büyük bir çoğunluğunda örgün eğitimle

öğretim yapılmaktadır. Milli Eğitim rakamlarına göre açık öğretimin oranı %8,7 iken Yükseköğretim kurumuna göre yükseköğretimde açık ve uzaktan öğretimin oranı %28,6 görünmektedir.

2020 ve 2021 yılına ait MEB örgün eğitim verileri kapsamında; eğitim kademelerine göre 2020/21 öğretim yılı okul ve öğrenci sayıları aşağıdaki (Tablo 1) gibidir.

Tablo 1: Eğitim Kurumlarının Sayısı

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Örgün Eğitim Toplamı	67.125	18.085.943
Örgün Eğitim (Resmi)	53.620	15.194.574
Örgün Eğitim (Özel)	13.501	1.310.605
Örgün Eğitim (Açık Lise)	4	1.580.764

2020 ve 2021 yılına ait Yükseköğretim kurumları verilerine göre öğretim yılı okul ve öğrenci sayıları aşağıdaki (Tablo 2) gibidir.

Tablo 2: Eğitim Kurumlarının Sayısı

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Yüksek Öğretim Kurumu Toplamı	210	10.925.169
Üniversite (Resmi)	129	7.217.286
Üniversite (Özel)	78	573.994
Açık ve Uzaktan öğretim (Resmi)	3	3.133.889

Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler soyut ve somut teknolojiler anlamında yeni fırsatlar sunarken, bu fırsatlardan yararlanabilmek de önemli katma değerler sağlamakta ve yapılan iş süreçlerinde daha rekabetçi olunması için zemin hazırlamaktadır. Eğitim öğretim alanı da bu teknolojik gelişmelerden fayda sağlamaya çalışırken geleneksel eğitim süreçlerini açık ve uzaktan eğitim sistemi ile bütünleşmiş bir hale getirmeye çalışmaktadır. Pandemi süreci ile yaşanan eğitim süreçlerinde teknolojik imkânlardan faydalanarak ağırlıklı çevrimiçi dersler ile uzaktan eğitim altında eğitimler uygulanmaya çalışılmıştır. Bu uygulamalarda hızlı geçiş sürecinden dolayı bazı problemler yaşanmıştır.

Zorunlu olarak yapılmak durumunda kalınan uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi eğitimlerde yaşanan sorunlarla ilgili Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşleri başlıklı bir araştırma (Kaya, 2020, s.136). Öğretim elemanları, öğrenciler ve kurumlar kapsamında farklı sorunlar olduğunu göstermektedir.

Bu sorunlar öğretim elemanlarında; ölçme değerlendirme öğrenci denetimi zorluğu, öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojilerindeki yetersizlikleri, pandemi sürecinde tüm paydaşların hazırlıksız yakalanmaları, çevrimiçi derslere uygun derslerin hazırlanamaması ve uygulanamaması, öğretmenlerin yetersizliği olarak gündeme gelmiştir. Öğrencilerde ise; öğrencilerin yeterli internete erişimine sahip olmamaları, bilgisayarı olmayan öğrencilerin dersleri takip etmekte yaşadıkları olumsuzluklar ve kullandıkları cep telefonlarının uyumlu olmaması, öğrencilerde motivasyon eksikliği ve katılım azlığı, uzaktan eğitime ön yargılı bakmaları ve olumsuz tutumları, kendi kendine öğrenme becerilerinin olmaması ve öğrenme sorumluluğuna sahip olmaması, bilgisayar kullanma becerilerinin

yetersizliği, derslerin öğrenci beklentilerini karşılamaması, çevrimiçi öğrenme deneyimine sahip olamamaları, öğrencilerin derslere aktif katılımının sağlanamaması ve bir süre sonra dersten kopmaları olarak sıralanabilir. Kurumsal sorunlar ise; Üniversite'deki teknolojik ve internet altyapı eksikliği, uzaktan eğitimdeki yetersizliği, uzaktan eğitim malzemelerinin eksikliği, sistemsel bağlantı sorunları olarak sıralanmaktadır (Kaya, 2020, s.136).

Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi eğitimler sonrası bir uzaktan eğitim modeli olarak fırsatların ve çözüm önerilerinin bulunduğu diğer bir araştırmada (Ülger, 2021, s.399). Yüz yüze eğitimdeki ilişkilerin kolay sağlanmaması, kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere destek sağlanamaması, uygulamaya konulan dersler açısından öğrencilerin, beceri ve tutumlarına yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde etkili olunamaması gibi sorunlar sıralanmaktadır. Sorunlar; İnternet erişimindeki yetersizlik. Teknolojik araçları yeterli derecede kullanamamak. Öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler. Eğitim sisteminde eşitsizliklerin artması. Okuldan uzak kalan öğrenciler ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyması. Uygulamalı derslerin pratiğe dönüşmemesi, öğretmenlerin teknolojiye adapte olamamaları, e-öğrenme kapsamında malzeme ve etkinlik yetersizliği, çevrimiçi telafi ders yapılamaması, kalabalık ve etkileşim olmayan dijital ders ortamı, katılım düşüklüğü nedeniyle derslerin yapılamaması olarak listelenmektedir.

Türkiye'de uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmakta mıdır? Uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik kalite güvencesine yönelik bir standart veya program var mı? Uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal kurum ya da kurumlar var mı? Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmekte midir? Bu sorular kapsamında konu değerlendirildiğinde iki önemli yapılardan biri olan ve ilk, ortaöğretimin üst kurumu MEB-Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı bir Kalite çerçevesi kılavuzu bulunmaktadır. MEB'e bağlı kurumlar için Uzaktan Eğitim alanında kalite güvencesi ve akreditasyona yönelik belirli bir Uzaktan Eğitim Akreditasyon Programı görülemez. Dolayısıyla bu çerçevede bir programa ihtiyaç olduğu görülmektedir. İlk ve Ortaöğretimde ihtiyaç olmasının yanında akreditasyon çalışmaları genelde yükseköğretim kurumlarına yönelik yoğunlaşmakta ve uygulanmaya çalışılmaktadır.

Yükseköğretimde ise YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından üniversitelere yönelik bir kalite güvence sistemi kurulmuştur. Kalite güvence sistemi kurumsal anlamda ve akreditasyon programı dâhilinde uygulanmaktadır. Yükseköğretim Kalite Kurulu Uzaktan eğitimi; genel anlamda öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynaklarının farklı fiziksel mekânlarda bulunduğu, derslerin bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak yürütüldüğü zamandan ve mekândan bağımsız esnek bir eğitim biçimidir. Yapısı gereği örgün eğitime kıyasla belirgin farklılıklar içermektedir (YÖKAK, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır. YÖKAK' a göre nitelikli uzaktan eğitim sisteminin bileşenleri uzaktan eğitim politikası, altyapı olanağı, erişim durumu, kullanım yeterliği, eğitim/öğretim süreci, uzman insan kaynağı, destek hizmeti, bilgi güvenliği ve etikdir (YÖKAK, 2021).

Uzaktan eğitimde kalite güvencesi standardı veya programı uygulayan ulusal akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu var mı? Sorusuna cevaben konu değerlendirildiğinde YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından hazırlanmış ve uygulanan Kurumsal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Programı bulunmaktadır. Program iki farklı dış değerlendirme uygulamasıdır.

Birincisi; KDDP-Kurumsal Dış Değerlendirme Programı ve İkincisi; KAP-Kurumsal Akreditasyon Programı adı ile uygulanmaktadır. İlgili programlar kapsamında YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından alınan kararlar; *Tam Akreditasyon* (beş yıl süreli), *Koşullu Akreditasyon* (iki yıl süreli) ve *Koşulları gerçekleştirilemeyenler için ilgili Yükseköğretim kurumuna kalite güvencesi uygulamaları kapsamında destek verilmesi* şeklindedir. Programın yayınlamış bir kullanım kılavuzu bulunmaktadır. Uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak, program kapsamında değerlendirmeler yapan,

yükseköğretim kalite kurulunun tanıdığı ve tescil süresi devam eden 19 adet dernek statüsünde kuruluş bulunmaktadır. Ayrıca akredite olan 9 adet üniversite bulunmaktadır (YÖKAK, 2021).

2.1 Verilerin Analizi, Bulguların Betimlenmesi ve Yorum

MEB kaynaklı ilk ve orta öğretim kurumlarına yönelik uzaktan eğitim alanına yönelik bir akreditasyon programı bulunmamaktadır. Yükseköğretim Kalite Kurulu kapsamında ise bir program olmasına, uzaktan eğitim kalite güvencesi tanımlanmasına rağmen programda genel uygulanmış dış değerlendirme ve akreditasyon ölçütleri bulunmaktadır. Fakat uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik ve uluslararası düzeyde uzaktan eğitim anabilim dalı kapsamında ve uygulama gereklerini içeren, öğrenme tasarımlarını ve e-öğrenme malzemelerini soyut/somut teknolojiler çerçevesinde değerlendiren, ölçen, uygulanabilir bir program görülememiştir. Bu kapsamda kurumların değerlendirilebilmesi için uzaktan eğitim akreditasyonu dâhilinde standart bir program ile ürünlerin, süreçlerin veya hizmetlerin belgelendirilmesi gerekmektedir. Mevcut YÖKAK uygulama programında üniversiteler Türk Akreditasyon Kurumu-TÜRKAK kapsamında 17065 standardına göre akredite olmayan UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları tarafından denetlenmektedir. Ayrıca mevcut denetime esas YÖKAK programı; ürün, süreç veya hizmetlerin belgelendirilmesi kapsamında ve uzaktan eğitim alanında yapılan denetim ve kontrolleri içeren bir kontrol listesine sahip görünmemektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu-YÖKAK tarafından hazırlanan bu program ayrıca TÜRKAK tarafından akredite edilmemiştir. Bu kapsamda hem program sahibinin hem programı uygulayan, YÖKAK tarafından tescillenen uygunluk Değerlendirme Kuruluşunun uluslararası TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi standardı kapsamında TÜRKAK tarafından akredite edilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Yönetmeliklere göre ülkemizde bir programın ve UDK- Uygunluk Değerlendirme Kuruluşunun akreditasyonu ile bu kuruluşların verecekleri belgelerin TÜRKAK işareti taşınması konusunda tek yetkili kurum TÜRKAK olarak yetkilendirilmiş görünmektedir.

Türkiye’de akreditasyon faaliyetlerinin yükseköğretim kapsamında gelişim sürecinde olduğu, üniversitelerin tümünde uygulamalara başlanmadığı ve sadece YÖKAK tarafından bu sürecin kalite güvencesi sistemi kapsamında yürütüldüğü görülmektedir.

Açık ve uzaktan eğitime yönelik spesifik olarak hazırlanmış bir kalite güvencesi çalışmasının tam anlamıyla gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Koçdar ve Aydın’a (Koçdar & Aydın, 2012, s.72) göre; Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenmenin kalite güvencesi kapsamındaki akreditasyon faaliyetleri gelişme aşamasındadır. Bir üniversitede bulunan tüm anabilimleri ve/veya programları için kapsayıcı bir sistemin oluşabilmesi, YÖK-Yükseköğretim Kurumu bünyesinde bulunan Uzaktan Eğitim Komitesi tarafından değerlendirilmekte ve yeni programlar bu değerlendirme sonucu açılabilir. Açılan programlarda ise sistematik değerlendirici ve mevcut bir mekanizma bulunmamaktadır. Uzaktan eğitimdeki süreçler ve elde edilen çıktılarda kalite olgusunu sağlamaktan önce erişim, eşitlik ve kapasite yaratma konularına önem verilmiştir. Uzaktan eğitim çalışmaları kapsamında öğretim kurumlarında yapılan uygulamalarda da kalite güvencesi sistemine öncelik verilmesi ve bir kalite güvencesi sistemi olması gerektiği belirtilmektedir. Her geçen yıl uzaktan eğitim kurumlarının, üniversitelerin artmasının bu gerekliliği ön plana çıkardığı söylenmektedir. Uzaktan eğitim alanında Türkiye’de ve Dünya’da farklı görüşlerin bulunduğu ifade edilmektedir. Geçmişten günümüze kadar gerçekleşen kalite güvence ve akreditasyon uygulamalarında teknoloji geliştikçe çeşitliliğinin de değiştiği, akreditasyon ve kalite faaliyetlerinde yeni yöntem ile yaklaşımlara ihtiyaç olduğu açıklanmaktadır. Bu bağlamda çevrimiçi ortamların da akreditasyon faaliyetlerine dâhil edilmesi ve paralel hareket edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Koçdar & Aydın, 2012, s.72).

Dolayısıyla farklı görüşler değerlendirildiğinde mevcut uygulanan akreditasyon sisteminin tartışmaya ve gelişmeye açık olduğu anlaşılmaktadır. Uzaktan eğitim alanında yakın dönemde

teknolojik destek ile çok büyük gelişmeler yaşanacağı kesindir. Bu gelişmelerin tetikleyicisi durumu bilgi teknolojilerinin gelişimine endekslidir. Teknolojik gelişmenin hızlanması ve bireylerin birçok işini ve faaliyetini mobil cihazlar ve bilgisayar ile gerçekleştirmesi önemli bir göstergedir. Bu gelişmelerin yarattığı yeni durum uzaktan eğitime olan ihtiyacı, yönelimi ve potansiyeli artırmaktadır.

3. Sonuç Ve Öneriler

Bu bilgiler bağlamında; uzaktan eğitim uygulayabilecek öğretim kurumlarının durumu nedir? Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Diye konu değerlendirildiğinde, öğretim kurumlarında yönetsel ve teknolojik yeterlilik anlamında problemler olduğu, öğretim tasarımlarının bu alt yapıda öğrenen merkezli olmadığı görülmektedir. Covid-19 pandemi döneminde geleneksel müfredatlar ile uygulanmaya çalışılan acil uzaktan eğitim modelinin web tabanlı uygulamalarda canlı derslerle uygulanmasının, öğrenme çıktıları açısından beklentileri karşılamaması problemin en önemli sebeplerinden biridir. Türkiye’de uzaktan eğitim kapsamında olmasa da örgün eğitim veren bazı yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmaktadır. İlk ve Ortaöğretim de eğitim ve öğretim tasarımlarına uygun kurumsal bir kalite yönetim standardı veya programı görülememiştir. Ayrıca uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik uzaktan eğitim alanını kapsayıcı bir kalite standardı veya programı bulunmamaktadır. Uzun yıllardır eğitimde kaliteli güvencesi konusunda akademik makaleler yazılmakta, araştırmalar yapılmaktadır. Yüksek Öğrenimde “*European Network for Quality Assurance in Higher Education*”- Kalite Güvencesi için Avrupa Ağı (ENQA) Kalite Güvencesi için 2003 yılında standartlar ve Yönergeler oluşturmuştur. Türkiye’de YÖKAK Yükseköğretim Kalite Kurulu bu kapsamda hizmet vermektedir. Dolayısıyla kurumsal anlamda ENQA kalite güvencesi programı dâhilinde sadece yükseköğretim kurumlarında YÖKAK’ın uyguladığı kalite güvencesi akreditasyon süreci olduğu görülmüştür. Somut, uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal ya da özel kuruluş bulunmamaktadır. YÖKAK bünyesinde hizmet veren dernek statüsündeki kuruluşlar hariç *uzaktan eğitim kalite güvencesine* yönelik program uygulayan bir kurum ve uygunluk değerlendirme kuruluşu mevcut değildir. Bu sonuca göre de; Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmemektedir. Özetle uzaktan eğitim alanında ilk, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil uygulanmakta olan somut bir uzaktan eğitim standardı veya programı bulunmamaktadır. Aslında teknolojik gelişmeler ve yenilikler göz önünde bulundurulduğunda tüm öğretim kurumlarının geleneksel yüz yüze eğitim ile beraber veya ayrı uzaktan eğitim programlarını uygulayabilir. Uzaktan, karma, harmanlanmış eğitim modelleri ile uygulama imkânı bulunmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim kurgusuna göre öğretim kurumları isterse tüm disiplinlerde uzaktan eğitim modelini uygulama imkânını değerlendirebilir. Mevcutta uygulanan kalite güvencesi programları da spesifik olarak uzaktan eğitim alanına yeterli görünmemektedir.

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarına yönelik uygulanan akreditasyon çalışmasında kurumsal akreditasyon programı kapsamında yükseköğretim kurumlarını, Yükseköğretim Kalite Kurulu-YÖKAK akredite etmektedir. Her yıl Kurumsal Akreditasyon Programı-KAP’a dâhil edilecek yükseköğretim kurumları YÖKAK tarafından belirlenmekte ve belirlenen bu yükseköğretim kurumlarının yapısına uygun olarak değerlendirme takımları oluşturulmaktadır. Söz konusu değerlendirme takımları tarafından ilgili yükseköğretim kurumlarına ön ziyaret ve saha ziyareti olarak iki ziyaret gerçekleştirilmektedir. Bu ziyaretleri neticesinde değerlendirme takımları tarafından Kurumsal Akreditasyon Raporları (KAR) hazırlanmakta ve bu raporlar göz önünde bulundurularak akreditasyona ilişkin karar verilmektedir. YÖKAK tarafından KAP kapsamındaki denetim sonucunda yapılan değerlendirmeye göre ve alınan kararla yükseköğretim kurumuna; Tam akreditasyon (beş yıl süreli); Koşullu akreditasyon (iki yıl süreli); Yükseköğretim kurumuna kalite güvencesi uygulamaları bağlamında destek verilmektedir (YÖKAK, 2022). Kalite güvencesi kapsamındaki mevcut uygulamalar yükseköğretim kurumlarına yönelik gerçekleşmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim veren ilk-orta-

yükseköğretim dâhil tüm kurumlara yönelik daha belirleyici ve uzaktan eğitimin yönetimi bağlamında çalışmalar yapılmalıdır.

Günümüzde yaşanan yoğun teknolojik gelişmeler ve bilgi çağının başlamasıyla öğrenme yöntemlerinin değiştiği bir alana doğru kayılmaktadır. Geleneksel öğrenme yöntemleri tartışılmaktadır. İnternet erişiminin hızlanması ile yer mekân olarak ulaşılabilirlik ve etkileşim artmıştır. Herkesin elinde mobil cihazlar bulunmakta bilgisayar kullanım oranı da artmaktadır. Bu nedenle öğrenenler tarafında ders öğrenme tasarımlarının teknolojik gelişmeye ayak uydurma beklentisi de artmıştır. Özellikle pandemi sürecinde yüz yüze eğitimde yaşanan kargaşa ve başarısızlık uzaktan eğitimin önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Yüz yüze eğitimin yanında karma, harmanlanmış, ters yüz eğitim modelleri ile çevrimiçi eşzamanlı ve eşzamansız öğrenme modelleri gündeme gelmiştir. Ayrıca uzaktan eğitimdeki ders tasarımlarında teknoloji odaklı e-öğrenme malzemelerinin kullanımı ve açık öğrenme kaynaklarının dağıtımına yönelik yazılım ve donanımların daha etkili ve doğru şekilde kullanılmalarına yönelik tartışmalar gündemdedir. Tüm bu bilgi kargaşası eğitim alanında bir düzensizlik yaratmakta ve yapılan uygulamalarda arzu edilen kalite yeterliliği sağlanamamaktadır. Bulgular/Tablo 1 ve Tablo 2’de görüldüğü üzere Türkiye’de uzaktan eğitim potansiyeline sahip çok büyük bir öğrenci kitlesi bulunmaktadır. Bu kitlenin dışında yaşam boyu eğitim anlayışına sahip bir o kadar daha uzaktan eğitim sistemi ile uzaktan eğitim alanına dâhil olabilecek yetişkin öğrenci olabileceği öngörülmektedir.

Harvey ve Green (1993). kaliteyi yükseköğretim bağlamında “olağanüstü”, “mükemmellik” (sıfır kusur) olarak (Latchem,2014). Juran ve DeFeo (2010). gibi yazarlar ise kaliteyi “amaca uygunluk” olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla eğitimde kalite; “Öğretimi tamamlama oranı, öğrenci performansı ve öğrenme tecrübelerinin değerlendirilmesi, nicel bileşenlerin yanında öğretim yöntemleri, öğrenme ortamları, materyaller, öğrenme süreci, etkinlikler, içerik ve öğrencilere sunulan destek hizmetleri gibi nitel bileşenlerin nasıl etkili ve verimli uygulanabileceğini göstermektedir (Gümüšoğlu, Toprak, Şakar, 2019).” Bu bilgiler bağlamında uzaktan eğitim kurumlarında öğretim tasarımları ve açık öğrenme kaynaklarının dağıtımına yönelik ve kalite tanımlarına uygun, tartışmaları sonlandırabilecek, rehberlik edecek yönetsel ve teknik alt yapının bir kılavuz olarak oluşturulması gerekmektedir. Uzaktan eğitim alanında kılavuzluk edebilecek yegâne olgu; “Doğru uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik kalite standardı veya programıdır.” Böyle bir standart veya programın kurgulanması ile uzaktan eğitim alanının gereksinimleri, tüm öğretim kurumlarına rehberlik edebilir. Doğru uzaktan eğitim uygulamaları ile doğru öğretim tasarımları kargaşanın ortadan kaldırılmasına, öğrenen merkezli motivasyonun yükseltilmesine destek olacaktır. Uzaktan eğitim alanının gelişmesi adına sayısal olarak büyük potansiyel geleneksel öğretim kurumlarının uzaktan eğitim uygulamaları dâhilinde kazanılabilirliği için; onlara rehberlik edecek gelişim alanlarını gösterecek, akredite bir standart veya programa, bu kapsamda süreçlerinin uyguladığının değerlendirilmesine ve doğrulanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaç kapsamında YÖKAK kalite güvencesi dâhilinde “Uzaktan Eğitim” başlığında bir kapsam açılarak yükseköğretim kurumlarında bir değerlendirme alanı yaratılabilir. Alternatif olarak TÜRKAK bünyesinde TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi yapan kuruluşlar için şartlar standardı referans alınabilir. Bu standart kapsamında “ Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi” programı başlığında bir standart/program ilgili paydaşlar ile oluşturulabilir. Oluşturulan bu akredite program ölçütlerine göre standart/program sahibi, 17065 akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak programı uygulayabilir. Ayrıca TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi programına sahip kurum akredite bir uygunluk değerlendirme kuruluşuna programını da açabilir, program dâhilinde uzaktan eğitim veren öğretim kurumları belgelendirilebilir ve belge izlenebilirliği sağlanabilir. Oluşturulacak yeni uzaktan eğitim standardı ya da programında sırasıyla bazı önemli süreçler uygulanmalıdır. Bu süreçler 17065 standardına göre; *başvuru süreci, başvurunun gözden geçirilmesi, uzaktan eğitim veren*

kurumların uzaktan eğitim gereksinimlerine uygun bir kontrol listesi ile yerinde denetlenmesi, öğrenme yöntemi ve çevrimiçi derslerin uygulama testleri/teknolojik teknik gereksinimleri/test talimatları, gözden geçirme ve belgelendirme kararlarını içermesi ile yıllık ara gözetimlerin sağlanması gerekmektedir. Uzaktan eğitim standardı/programı; şartları kapsamında uzaktan eğitim veren ya da vermek isteyen kurumların uygunluklarını kontrol edecektir. Dolayısıyla, her denetimde kurumların uzaktan eğitim kalite süreçlerinde gelişmelerine zemin hazırlanacağı öngörülmektedir. Türkiye’de MEB-Milli Eğitim Bakanlığı örgün eğitim okul adetleri ve öğrenci sayıları (Tablo 1) değerlendirildiğinde 18.085.943 öğrenci 67.125 okul ve ortalama okul başına 269,3 öğrenci sayısı ile okullarda çok sayıda öğrenen bulunmaktadır. Yükseköğretimde ise açık öğretim sayıları hariç 7.791.280 öğrenci 207 üniversite ile bu ortalama okul başına 37.639 öğrenci (Tablo 2) olarak görünmektedir. Sayısal olarak uzaktan eğitim sistemindeki çevrimiçi (MOOC)³ verilecek derslere uygun olan öğrenci sayısı ortalaması ile örgün eğitim ile uzaktan eğitimin birleştirilmesi, etkin bir eğitim sistemi kurulmasına yardımcı olabilir. Program oluşturulduktan sonra uzaktan eğitim veren kurumların yoğun bir şekilde programa başvurması ile orta vadede örgün eğitim sistemi üzerine veya bağımsız olarak yeniden kurgulanacak uzaktan eğitim alanında, kaliteli bir yapının oluşabileceği öngörülmektedir. Bu bilgiler bağlamında uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak ve/veya program sahibi; *Yükseköğretim Kurumu/Üniversite, Birlik veya herhangi bir bağımsız bir kuruluş* olabilmektedir. Kalite güvencesi kapsamında mevcut uygulamalara alternatif bir çalışma olarak akreditasyon için program sahibi 17065 standardına göre TÜRKA’ a başvuru yapabilmektedir. Bu çerçevede hazırlanabilecek Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi programı kapsamında uzaktan eğitim veren kurumlar belgelendirilebilir. Bu ihtiyaç kapsamında da YÖKA kalite güvencesi dâhilinde “Uzaktan Eğitim” başlığında bir kapsam açılması ve yükseköğretim kurumlarında bir değerlendirme alanı yaratılması değerlendirilmelidir. Alternatif olarak; tüm öğretim kurumlarını kapsayıcı uzaktan eğitim alanında TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi yapan kuruluşlar için şartlar standardı referans alınabilir. Bu standart kapsamında öğretim kurumlarına kılavuzluk edecek, normlar ile gelişim alanlarını gösterecek “Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi” programı başlığı altında bir standart veya program oluşturulabilir.

³ MOOC: Massive Open Online Courses-Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler

KAYNAKÇA

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd*, 3(2), 85-124
- BSİ, (2021). Standart nedir, Standartların Faydaları, <https://www.bsigroup.com/tr-TR/Standartlar/Standartlar-Hakkinda-Bilgiler/Standart-Nedir/>
- Kaya, S. (2020). Zorunlu Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar: Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşleri, *EJER Congress 2020 Bildiri Özetleri Kitabı*, S.136 https://www.researchgate.net/publication/344194093_Zorunlu_Uzaktan_Egitimde_Karsilasilan_Sorunlar_Ogretim_Elemanlari_ve_Ogrenci_Gorusleri
- Koçdar, S ve Aydın, C.H. (2012). *Açık ve Uzaktan Öğrenmede Kalite Güvencesi ve Akreditasyon*, s.72, https://www.academia.edu/11896507/Uzaktan_E%C4%9Fitimde_Kalite_G%C3%BCvencesi_ve_Akreditasyon
- Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2021). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/2021*, https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424
- Özcan, T. (2018). *İstatiksel Kalite Kontrolü*, S. 7, http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/endustrimuhlt_ue/istatistikselkalitekontrolu.pdf
- Türk Akreditasyon Kurumu, TÜRKAK. (2017). Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının Akreditasyonu Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171103-5.htm>
- Türk Akreditasyon Kurumu, TÜRKAK. (2021). Hakkında, <https://www.turkak.org.tr/kurumsal/hakkinda.html>
- Ülger, K. (2021). UZAKTAN EĞİTİM MODELİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR-FIRSATLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (1) , 393-412. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjces/issue/64208/869328>
- Yüksek Öğretim Kurumu, YÖK. (2021). 2020-2021 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Hakkımızda, <https://yokak.gov.tr/hakkinda>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Akreditasyon Kuruluşları, <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Akredite Kurumlar, <https://yokak.gov.tr/raporlar/akredite-olan-kurumlar?termYear=2019>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Kurumsal Dış Değerlendirme Programı ve Kurumsal Akreditasyon Programı’nın Tanımı ve Temel Özellikleri <https://portal.yokak.gov.tr/makale/kdd-ve-kap-temel-ozellikleri/#kurumsal-akreditasyon-programinin-asamalari>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Kurumsal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kılavuzu, Ocak 2020 (Sürüm 2.0) https://www.yokak.gov.tr/Common/Docs/Site_degerlendirme_prog_doc_v_2_0/Kurumsal_Dis_Degerlendirme_ve_Akreditasyon_Kilavuzu_Surum_2.0.pdf
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Yükseköğretim Kurulu Uzaktan Eğitim ve Kalite Güvence Sistemi <https://portal.yokak.gov.tr/makale/uzaktan-egitim-ve-kalite-guvence-sistemi/>

Journalism in Cameroon: A Brief History and Phases

Kamerun'da Gazetecilik: Kısa Bir Tarih ve Aşamalar

Male Aichetou MAKWEN¹

Derleme Makale Review Article

Geliş tarihi/Received:
27.04.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
25.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
30.05.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Makwen, M. A. . (2022).
Kamerun'da Gazetecilik: Kısa Bir
Tarih ve Aşamalar. *TAM Akademi
Dergisi*, 1(1), 71-85. [https://
doi.org/10.58239/
tamde.2022.01.005.x](https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.005.x)

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.005.x

ABSTRACT

Since the liberalization of public life in Cameroon in 1990, aesthetics, technique and ethics have best characterized the evolution of journalism, highlighting the key phases that have characterized its history, namely the era of journalism without journalists. In this period, journalism was practiced by other professional groups for entertainment purposes, mixed with political struggle and religious humanism. It then moves on to the next stage, where it asserts its freedom from other social activities overshadowed by journalism, then sets its own scope and standards. This research aims to monitor the different phases of journalism in Cameroon, public and private media in Cameroon, a country where freedom of the press and human rights are affirmed as priority, and how the regional press is covered in their countries and regions. Therefore, we ask ourselves whether there is really respect for freedom of speech in Cameroon for both the public and private media.

Keywords: Professionalism, Freedom of Expression, Morals, Ethics, Regional Press, Private Press, Public Press

¹ Selçuk University, Journalism, Graduate Student, aichamale@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-2098-935X

ÖZ

1990'da Kamerun'da kamusal hayatın liberalleşmesiyle estetik, teknik ve etik, gazeteciliğin evrimini en iyi şekilde karakterize etmiştir ve bu dönem gazetecilerin olmadığı bir gazetecilik dönemi olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde gazetecilik, diğer meslek grupları tarafından eğlence amaçlı, siyasi mücadele ve dini hümanizmle karıştırılarak uygulanmıştır. Sonrasında Kamerun'da gazetecilik gölgesinde kaldığı diğer sosyal faaliyetlerden bağımsızlığını ilan etmiş ve bir sonraki aşamaya geçerek kendi kapsamını ve standartlarını belirlemiştir. Bu araştırma, basın özgürlüğünün ve insan haklarının öncelikli olarak kabul edildiği Kamerun'da kamu ve özel medyanın farklı aşamalarını, yerel basının bölgelerde ve ülke genelinde nasıl yer aldığını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada Kamerun'da hem kamu hem de özel medya için ifade özgürlüğüne gerçekten saygı duyulup duyulmadığı sorusuna yanıt aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Profesyonellik, İfade Özgürlüğü, Ahlak, Etik, Bölgesel Basın, Özel Basın, Kamu Basını

Introduction

Journalism is a profession with main tool as freedom of expression. With the system of democracy applied today in majority of countries, people can let know their own opinions. Yet in Cameroon, this right seems to be violated. Indeed, the country is ranked 134th out of 180 in the "Reporters without Borders" (rsf.org/fr) according to the world press freedom index in 2020.

Under German protectorate (1884-1916), there is no Cameroonian press. The Germans ensured full control of the press by maintaining the publishing and printing of newspapers in Germany, even those in local languages. When the British arrived in 1916, the German rules were abandoned to join the less restrictive rules governing the Nigerian press. At the same time under the French administration, there is a Cameroonian press. This situation is subject to a policy of discrimination. Imports of newspaper-making equipment and local newspapers are heavily taxed in order to promote the circulation of the metropolitan press. Before the First World War, the only publications existing in Cameroon were administrative newspapers, written and published by the colonial administration, and confessional newspapers, working for the evangelization of black people. The first local periodicals appeared in 1920 and quickly took a unionist turn, which was immediately censored.

Following the Brazzaville conference in 1944, a highly politicized opinion press emerged which began to address the issue of independence. Among these newspapers, we can cite L'Union, L'Écho du Cameroun, Ma patrie le Kamerun, or La Voix du Cameroun, published by the political party Union of the Populations of Cameroon (UPC), the nationalist party militant for immediate independence and without conditions. The success of these newspapers is accompanied by sanctions against them. This is how La Voix du Cameroun was particularly targeted by the censorship apparatus, with numerous lawsuits against it until it was finally banned in 1955, when the UPC went underground. In the English-speaking area, freedom of the press was severely restricted during this same period.

1. A Brief History

In Cameroon, the European missionaries produced the first newspapers in the early 1900's with no aim to inform the people but to persuade them to agree with their point of view. These newspapers were presented to the population in their native languages with objective to teach them their norms and values. This was a way to introduce a "modern civilization" to the local tribes and encourage the inhabitants to respect and serve their colonial dominance. At this time, there were no journalists of profession, evangelists, local columnists or authorities were the ones writing the articles.

The first “opposition” press produced by Cameroonians to challenge the European power gave birth in Cameroon during the French colonial period in 1920’s. These press had as main role to be the means of expression, a weapon for the colonized ones and to play a role in the integration of the dominated African masses (Ndongo & Valentin, s. 30). Yet, the press at this time faced difficulties like;

1. The presence of lack of adequate means of production and distribution. This was confirmed with the small number of Africans handling printing press.
2. In addition, the level of illiteracy of the population and finally the political arouse among Cameroonians, gave rise to anger and fear on the part of the colonists and brought seizures and censorships to the press.

These sanctions hindered the capability of the press to consolidate a mass hearing. For example, “The Truth” from Mbale is a paper written and printed by Cameroonians in France in the past. This paper was purpose to reveal the “hidden truth” to the people. The colonial authorities were not influence by this paper and shut it down after three affairs in 1929.

The colonial rule permitted a nationalist essence between 1945 to 1959. A discharge of political propaganda started and from the 71 newspapers already existing at that period, at least 40 of them were attached directly to one of the 91 political parties in the country (Ekoudi & François Marie, s. 17). These papers did not attempt to hide their political prejudices and opinion, and those writing were not journalist, but those with love of letters like editors, lawyers, teachers etc. These writers used their ability to put actions down with words for propaganda favoring the political believes and flourishing their actions.

The opposition press in Cameroon lost impact in the territory after the country gained independence in 1960. Public papers started appearing, particularly “La Presse du Cameroun”, the press with the highest impact on the people. Both Cameroon parts, the British and French colony combined in this period, yet the French government style was imposed to continue ruling in the country after been emerged. This generated tensions between the people as the West part had been familiar to the Anglophone tradition, they were then suddenly faced by sanctions and censorship from the Francophone part of Cameroon.

Ahmadou Ahidjo (the first Cameroonian president elected in 1947) started tensing his power on all opposition especially the press domain in 1962. Divers journalists were arrested, legal changes weren’t implemented and the law of silence irrigated the nation’s previous eagerness for newspapers. With this, Ahidjo in 1966 delivered a new press law that was not welcomed by everyone especially by those against his governing. They saw the law as suspicious, not favoring the opposition. It is important to know that Cameroon uses similar text law to France that is “Liberty of the press is guaranteed throughout the territory of the Federal Republic of Cameroon” but then added, “This liberty is exercised within the limits of the provisions of the present law”.

In article 11 of the law, editors are required to give two copies of their papers to both the office of the Minister of Territorial Administration (MINAT) and the local prefect four hours before publication. In this way, MINAT has the power to suspend a publication if they find it misleading or if it is considered to be against the morality of the people. In addition, without authorization from MINAT, a paper could not be published. The violation of this law was sanction with different types of punishments like imprisonment, seizure of printed copies or closure of press houses. With this strictness, journalist putted a name on this law as the “penal code of the press”.

This law was hopefully made to bring back unity and legitimate justification considering the differences faced by different tribes, religions or languages that divided the country. However, another function of the law is told to have served keep the opposition quiet on Ahidjo's new sole political party UNC administration, created four months before the law statement was released. In an inter of five years, papers published in the country dropped from 30 to 9 and no new papers appeared till the government inverted a publishing house in 1974 known as " Société de Presse et d'Editions du Cameroun" (SOPECAM) and the public newspaper "Cameroon Tribune". Cameroon Tribune witnessed favors from the government, fully covered government activities and national events and almost had a total pattern in kiosks for distribution of their papers.

In the 1970's, journalism witnessed a low point. Papers appeared and disappeared with no reasonable reason and majorities of papers in this period oriented to sports than politics in order to save themselves from sanctions. Ahidjo was replaced by President Paul Biya in 1982 and the refreshing period followed with lot of promises like renewing interest in politics and the press. People though asked themselves if really this acts were whether a way to free the press. Paul Biya's democratization program known as the "New Deal" until some points really made the field practicable for journalists. Many unconventional papers made their appearance and were seen by those supporting Biya's politics as a new democratic period. Nevertheless, the 1966 press law was still a reference even though it lost in strictness, writers were still discouraged to cross the line and write down their opinions.

"For a couple of years after November 1982 the press was "free" as long as it criticizes Ahidjo and his government. As soon as the same press attempted a more critical look at the present government and situation, the return was firm, leading to a large number of arrests and detentions of media practitioners than the numbers realized by Ahidjo's government (Nyamnjoh & Francis Beng, 1990)."

Cameroon Tribune with all this then announced itself as the main press body for the second ruling power of the country, which is known as Cameroon People's Democratic Movement (CPDM) under President Paul Biya. A democratization period started by President Biya at that time was faced to different interpretations from political opponents. Some of them claim that Biya was forced to accelerate his "New Deal" program by the public pressure, which seemed to have lost path after the coup d'état attempt in 1984. Others confirmed the intentions of Biya to be sincerely interested in a further level of liberalization but running towards the traditionalist side of his regime CPDM. Meanwhile during this period, Biya's government confirmed to control the situation and affirmed everything was proceeding exactly as planned by the regime towards democracy for the country.

The country's National Assembly of that time under the supervision of Biya released new laws in December 1990 concerning rights and liberties of the people. The most important law from a political aspect was the return of multi-Party political system in the country. In addition, the law for social communication, still in practice as of May 1991, had both positive and negative effects on the press. While reconfirming the fact that freedom of communication is a central pillar for democracy in the country, the National Assembly also added, *"this freedom of expression, more than any other, can be a great danger for democracy if it is over exercised"* (Tchieneham & Jean-Vincent).

Under the influence of this law, the publication of a paper could proceed without need of authorization. For this, you just needed a notification of the paper from the authorities in command. In this way, the law favors more state information, a situation that was restricted by the former regime. The total or partial censorship system was kept in use by the authorities from MINAT yet tightened to any publication judged dangerous for the people's safety and peace. For the decision to be taken on

the sort of a publication, the censor could be appealed to a judge with a month to make a decision and pronounce the verdict.

2. Phases of the Press in Cameroon

The history of journalism in Cameroon reveals, in the background, a development strongly marked by the socio-political context and the issues inherent in the profession. Indeed, at each phase of political revolution especially for countries under colonial forces in time, adapted journalism. The 1990s however inaugurated another era, which of the implosion of authoritarian political systems, swept away by the democratic gust. Citizens' demands leave behind the settler-invader and his "civilizational" values and now aim for the liberation of speech and political action long sacrificed at the altar of national cohesion. Political option ideologies and embodied by the single party, perceived as the only way of salvation for a nation in the making, as the centrifugal forces backed by the problem of multi-ethnicity in the world seem difficult to master and often giving rise to eruptions of violence.

The socio-historical transformation of the press in Cameroon was mostly marked through three phases of its evolution. A period of journalism without journalists. Followed by the period of journalism without newspapers where the profession feels the need to professionalize and gain autonomy, and the current era of newspapers without journalists, when these are subject to practices at the antipodes of the rules ethics and professional conduct governing activity. At each of these stages, the press undergoes profound changes linked to a conjunction of political and structural factors such as the professionalization, empowerment and legitimation of the profession and obeys internal logics that shape it (Lemieux, 2000, s. 25). In this perspective, MATHIEN's assertion is all the more relevant:

"The genesis of professional journalism did not happen in a day, but spread over several generations under different conditions depending on the country and following specific procedures for each of them (Mathien, 2003, s. 122)."

The permanence of the quest for professionalism constitutes an essential characteristic of the press, illustrating a certain recursion in its evolution. Those practicing have lost legitimacy and professional codes acquired during the second phase, which nevertheless saw the profession assert, its technical nature and its autonomy. This search for professionalism proceeds by a linear trajectory following "aesthetic, technic and ethic" which, in its chronological inscription, proceeds by a succession of periods when journalism is in major the fact of non-professional applicants. Then follows a phase where professionals emerge and the profession, already organized and autonomous, certainly obeys rules, but lacks appropriate supports, information being confined to the sole service of a power rejecting forms of expression that does not conform to the official ideological line. Finally, the current period, or although it has regained total freedom, with in particular the unlimited creation of press organs and the presence of professionals justifying recognized expertise, the press has rather lost its credibility; and voices are raised to call for the cleaning up of the profession and a return to morality (Ruellan, 1997, s. 16-19).

3. The Public and Private Media in Cameroon

3.1. The Public Media in Cameroon

In Cameroon, as in many economically developing nations, the regime in power have almost total control in all the different sectors. With this, it is obvious for the government to as well control the press. After independence, different restrictions and sanctions created hugely affected the information sector, which the state intervened to fill. The Cameroonian government next to its

different sectors also created the information industry and saw the possibility to inform its citizens “correctly” as said by the president Paul Biya:

We intend to declare our thoughts that a knowledgeable native is well informed of the truth of his environment, turn his consciousness to the different national changes, his choices, viewpoints and efficiently the ability of a native to complete the duties of his nation (Bamenda, March 1985).

Unfortunately reign in power of these countries are mostly seen to control the press process, not with aim of protecting the interest of their nations but rather to protect their personal causes and reputation. We then understand from this point of view that these regimes acknowledge the huge menaces freedom of expression can arise for both the togetherness of its nation and to its reputation. The concept of control on the press implemented by President Ahidjo was a direct linear copied from how the colonial believed regime had to apply in order to have a total control on their natives and the information sector. Cameroon Tribune was not the only newspaper after its creation by the government in 1974, yet the harsh censorship on other newspapers intercepted the public from having access to contrasting information.

Cameroon Tribune is the main public writing press in the country facing direct rivalry from other writing press in the country. Cameroon Tribune is known to ignore at times the existence of other private papers and condemn others irresponsibility without mentioning specific articles or names while commenting. Cameroon Tribune appears per day in French and twice in a week in English with its printing base in Yaoundé. This paper is known for its sided publications supporting the regime opinions and plan of action. It is then sure to see the president pictures and enticing titles the next day of his public statements, acts or interviews. This paper can as well be reviewed for days, weeks or even months in other to always remind the effect of the event especially when it was benefic for the people. Generally, Cameroon Tribute’s both normal and special editions are printed in favor of the regime.

“In 1990, Paul Biya frequently refused offers for multi-party politics, confirming it had no interest in Cameroon. Cameroon Tribune reported this act and praised Biya’s decision. Yet, the multiparty politics system still appeared in December. With this, Cameroon Tribune was forced to reverse its position and congratulate the taken move confirming it as a great one towards democracy.”

Lately, Cameroon Tribune has shown growth and changes that seem to let go an awareness of wider range of information. This situation has been accepted and respected by the regime. With this, the people then wonder if it is a strategy is a result of pressure from opponent papers or if it is part of Biya’s liberalization scheme.

In 1985 was the period Cameroon met with the Television. This mass communication form attracted the natives. At that time, there was only a government channel with limited broadcast hours in both English and French. Viewers then watched the programs and discussed their thoughts at the end. Yet the public television resisted to give airtime to those with different political points of view creating a huge powerful medium at the disposal of the ruling regime. The press monopoly system in Cameroon is seen challenged in four ways;

1. The appearance of several foreign press branches sponsored by France like Radio France Internationale, Afrique No.1 and BBC. These radios serve westbound news report mostly contradicting CRTV reports. Cameroonians especially opponent natives often turn to their reports for uncensored debriefs of events happening in the country.

2. The appearance of foreign magazines and newspapers in the country. One of the most influential magazines is seen as "Jeune Afrique Economie". This magazine is based in Paris and is known for its sharp critics towards the Cameroonian government. Yet its high purchase cost limits its accessibility.
3. The well-organized information system enlarged over years, the hand-to-hand passing of magazine and of course, the high rumor level in the country is in its own is a whole industry.
4. Lastly, the private press regularly erodes the credibility and reputation of the regime despite censorship. However, the risks taken by them is still not enough to remedy their own reliability towards the people.

Radio is known as one of the most important mass communication structures in Cameroon due to its affordability and sureness. This source of information is very important especially for the rural population with limited resources. Regional radios broadcast in native languages like Ewondo, Ffulde, Bamoun etc. meanwhile national radio transmit using both the colonial languages. The possession of private television and radio stations was legalized in December 1990 by the "Rights and Freedoms" law. However, this purchase remained a challenge to be reached by the citizens. The state-run Société camerounaise de radio et de télévision (CRTV) continued having the ownership of transmit in Cameroon since 1991.

Cameroon Tribune of today shows difficulties covering private events due to its fidelity to the government in power. In their coverings, CPDM covers almost the totality of the first page and still dominate the magazine with more articles. However, Cameroon Tribune is showing signs of acceptance towards opposition. In their redaction, we see publication not related to the regime with little or no edition Also, the television news also show an openness to freedom of speech, with this, debates conducted by opponent and where opinions are openly shared could be seen.

3.2. The Private Media in Cameroon

Since the liberalization of public life in Cameroon in 1990, relations between the private press and the government have been stormy, often tense and always marked by mutual mistrust. Hundreds of trials have already been held and journalists imprisoned. These figures earned by the regime in place often have gain concern of the press freedom organizations in particular and human rights in general. The repression of the media scene in Cameroon, which in 1996 had 1,300 titles declared to the Territorial Administration, is variable (Phillippart, 2000). It ranges from the legal framework, which allows abuses of all kinds, to death threats made against journalists, including imprisonment, bullying and harassment of all kinds. It mobilizes a plurality of agents and has given rise to specific functions. This domination of the media by the political field has harmful effects. In addition to the violence it generates and to which it has recourse, it contributes significantly to deconstruct and less formal the journalistic sector. This contribution analyzes the means used by the Cameroonian government to suppress "private journalism", that is, any press that goes against the ruling power.

In the aftermath of independence and throughout the period of the single party (1960-1962 to 1990), social communication and freedom of expression were controlled by the authorities. Any independent press was strictly prohibited. By claiming to liberalize public life in 1990 under the street and Paris pressure, which now intended to condition official development assistance to democratic openness, the Cameroonian regime surreptitiously reintroduced provisions in the new so-called social communication laws that had caused terror under the one party. The law n° 90/052 declared on December 19, 1990 amended on January 4, 1996, organizes social communication in Cameroon.

Since 1990, article 113 of the penal code provides that “anyone who issues or propagates news misleading when this news is seen as a treat to negatively affects or harm the current regime or the people coherence”. The resemblance between the texts is striking to say the least; both revolve around undermining the respect due to public authorities, public order, national cohesion or unity, a concept that neither defines. These texts are modeled from the French law of July 29, 1881 (article 69) on freedom of expression. In both cases, by taking over this law on its own, the Cameroonian State has killed its founding spirit, which posits as an inalienable principle "the free communication of opinions and thoughts" (Nyamnjoh Beng, 1996) .

The laws of the pre-1990 period was intended to stifle any desire of freedom of speech. After 1990, self-censorship was encouraged. Detention (sometimes even preventive), sentences to large fines and payment of large damages are common practices. The inflation of press trials was due to the establishment of “reading cells” in the courts. The results have been catastrophic. For example, the daily Mutations, founded in 1996, already totals more than ten lawsuits that is, more than one lawsuit per year alone. In 1998, this newspaper applied to the judge for interim measures to request the cancellation of the ban that the Ministry of Territorial Administration had taken against them. The newspaper won the case, a rare occurrence in Cameroon where, since 1990, journalists have regularly referred cases to the courts without the latter even deigning to call some of the cases brought to their attention (Tchindji, December 1990).

The laws on which the courts rely to imprison and tax journalists exist above all to repress writing that is not deemed favorable to the regime in place. Relying on these provisions, the magistrates put many press organs in difficulty. A journalist and the newspaper for which he writes can be prosecuted for biased comments, removal of administrative documents, destruction of documents, etc., often without tangible proof. All this being left to the discretion of the public prosecutor, the exercise of the profession of journalist becomes problematic, to say the least.

In addition to judicial repression, journalists and newspapers have long had to face the “steamroller” of the Cameroonian bureaucratic apparatus. Until 1996, before going to the printers, each publisher had to submit all of what he intended to publish for reading by an official of the Territorial Administration. The latter decided what deserved to be edited or not. It was then common to open a newspaper to find blank or crossed out pages, which often had the opposite effect to the one intended by the authorities. These censored pages tended, rightly or wrongly, to convince readers that the newspapers thus reduced to silence were reliable. On the other hand, the Minister of Territorial Administration has not always ordered seizures. With the law of January 4, 1996, anyone who feels defamed or insulted can request and obtain the seizure of a newspaper. Since its illegal creation on November 17, 1979, *Le Messenger* (the most active private press) has experienced over 527 seizures and censorships of its writings “*La Nouvelle Expression*” (Atenga, 2004).

Arrests and brutality are legion in Cameroon. For many journalists, this violence is an integral part of their daily lives and shows that, since 1990, actors in the journalistic field have been privileged targets, both for the police and for individuals seeking justice. Since the media emerged as important cogs in the process of liberalizing public life, journalists have become key players in this story still being written. They have acquired a relative power which puts them in the center of the stage. When their work is appreciated, they are celebrated and rewarded; when it is deemed prejudicial to the interests that both defend, and depending on the nature of the harm, individuals, groups or institutions do not hesitate to retaliate against them.

Alongside physical abuse often inflicted as a sign of state control demonstrating its power, its “power to kill” imprisonment is one of the most common techniques for repressing journalists (octobre

1982). Those to whom this fate is reserved undergo unproportioned sanctions to the “crime” they are supposed to have committed. They are treated not as civilians who have broken the law, but as political offenders. Paddy Mbawa, publication director at the Cameroon Post (Bernault, 1999), is the journalist who has spent the longest continuous time in prison (twelve months). Yet Pius Njawé remains the most famous journalist-prisoner, in particular for having stayed ten months in New-Bell prison in Douala for spreading false news: in December 1997, He wrote a paper affirming a fact in which the President Biya had endured a heart attack while attending a Cameroonian football match during the final cup.

In Cameroonian prisons, there are “districts” reserved for personalities, even those who have been guilty of embezzlement of public funds or similar crimes. They often receive consideration and other preferential treatment in order to “soften” their confinement. Imprisoned journalists, for their part, obviously do not benefit from this type of treatment (Bernault, 1999). The internment of journalists is indeed the emanation and the putting into practice of a power relationship (Njawé, 1998, s. 15). Disciplinary apparatuses such as prison, and the way in which coercion is used in a country are, as we know, revealing the nature of the regime in place. The more the legitimacy of a power is real, solid, the more it can do without coercion. In addition, the situation of imprisoned journalists in Cameroon says a lot about the state that locks them up.

3.3. Regional Media in Cameroon

Regional media is an old reality for different countries (Martin, 2002). This model of production and dissemination of information was consolidated from the second half of the 19th in one of its colonial power, France. It asserted itself in its contemporary form at the end of the 1930s. In Cameroon, the pioneering media had above all a local or regional ambition (Sah, 1975). We can cite by way of illustration: Newspaper of the villages of Nyong and Sanaga, The news of Mungo, The bamiléké, The future of Adamaoua, The Kwifo, Mulee Nguea, etc. None of these newspapers created before independence in 1960 no longer appears today. The model has evolved depending, among other things, on technological developments and the strategies of national and multinational media. The offensive of large groups has given the impression that local or regional media could disappear. However, beyond the explosion of the written press in Cameroon since the beginning of the 1990s (Boh, 1998), more than 300 radio stations and a hundred television channels whose activities are limited to part of the territory only were administratively declared between 2000 and 2017. We thus observe in this country, despite the competition, a certain boom in regional media, which arouses curiosity.

The studies that have been devoted to regional media in Cameroon firstly show that regional media report on the life of the territories to which they are devoted according to a worldview that simplifies social relations by favoring community cohesion (Loïc, 2008, s. 148-149). These media generally perform five main functions. That is informative, integrative, unifying, identity and citizen wellbeing (Michel, Debeaurain, & Hélène and Diaz, 2001, s. 287-289). They are generally “consensual” even if some display their neutrality and a critical sense in relation to the established powers. Some reflections expose their shortcomings as to how they take care of the needs of their audiences; this has contributed in particular to the acceleration of some communication by local and regional authorities. Some studies emphasize the importance of local and regional media for the development of the territories of which they participate in the construction (Isabelle, 1993).

We can a priori think that the current growth of regional media in Cameroon is a consequence of the effective liberalization of the audiovisual sector in the year 2000 (Michel T. E., 2001), and especially of the implementation, as early as 2008, of decentralization (Alawadi, 2018) that they accompany. If this explanation can be received, it seems insufficient in a context where there is fierce

competition between the media as well as an unprecedented deployment of new technologies that give all products a chance to express themselves by making it possible to connect the local to the global more (Anderson, 2007). Hence the need to prolong the reflection by questioning the specific positioning of these media. Taking inspiration from a marketing conceptualization that Dussart and Cloutier (1992), for example, question, positioning, here, refers both to the place that a publication wishes to occupy in a competitive environment and to the perception that social actors have of it to justify membership in this publication and, therefore, its existence (Dussart & Michel Cloutier, 1992). This positioning can be studied by grasping several aspects of the existence of regional media. Above all, they are products of the imagination, the success of which depends above all on the strength of the concept, that is, on a vision corresponding to what an audience wants. That is why we choose to analyze the positioning of regional media based on their editorial lines.

The editorial line is a set of ideal considerations that form the basis for the existence and functioning of a media outlet. The choice of subjects and their treatment, as well as possibly the way of making them available for public consumption, espouse norms and principles contained in these considerations. These are expressed based on a way of seeing based on certain values and, in the case of regional media, a particular way of considering the past, present and future situation of a territory and, consequently, of the social groups attached to it. Some speak of it in terms of an “editorial line” that they conceive as “the vision of the world and of current events to which a whole team of journalists adheres and which they want to share with their audience” (Fra & Ngangue Eyoun, 2018, s. 22). To be published, a media content is thus judged according to its degree of conformity with the editorial line, which defines, in its practical dimension, “the priorities and fields of interest of editorial content. The editorial line thus affirms the personality of a media specifies its offer in a market and validates the role it is called to play.

In some countries, it has become customary to analyze the editorial lines of the media by classifying them on the left, center or right, according to a classic structuring of the political field. This classification inspired by Marxist and capitalist ideologies seems inoperative with regard to regional media. It is even less so in African contexts where one would have “imposed” on the peoples a democracy “ignorant” of the particular modalities of organization of societies under colonial domination (Rignault, 2012, s. 59-71). The non-realization of these classical benchmarks complicates the analysis of the editorial lines of the media considered here. Therefore, this contribution proposes to unravel this complexity by answering the question of according to what logic the editorial lines of regional media in Cameroon are designed to position them and guarantee their existence. We apprehend logics here as underlying structures of meaning that permanently orient the understanding of an object.

The understanding of the regional media landscape in Cameroon is primarily based on that of the notion of “region” and the phrase “regional media”. It is thus useful to proceed to their terminological clearing before proposing an overview of regional media in the Cameroonian territory. According to the works of some geographers like (Keerle, 2004), the region can be considered according to criteria of biophysical homogeneity, cultural continuity and economic coherence, political-administrative interest, etc. These criteria are applied here to Cameroon. Cameroon is located in both the central and western part of Africa with a population of 27,730,780 inhabitants spread over 472,710 Km² according to the World Bank. Administratively, the Constitution of January 18, 1996 organizes the country into ten Regions. The Adamawa, the East, the Extreme North, the Center, the Littoral, the North, the Northwest, the West, the South and the Southwest. Each (administrative) Region comprises several Departments, which, in turn, group administrative districts, each administrative district corresponding in principle to a community. We could also, thanks to the

linguistic heritage inherited from colonial rule, talk about the Anglophone region (former Southern Cameroon under mandate and then under English tutelage) and the Francophone region (former eastern Cameroon under mandate and then under French tutelage). It is from this heritage that the expressions "Francophone press" and "Anglophone press" come from. The contours of a region in Cameroon therefore depend essentially on the interest that guides the delimitations.

Inspired by the works of (Ballarini, 2008), regional media can be perceived as any mass information medium like written newspaper, radio, television, online news site, etc. These mediums produces and disseminates in a given region and if necessary in a particular language content that, reflecting concerns specific to it, are likely to have an influence on life in the territorial space considered. With the evolution of production and dissemination technologies, (Noyer & Raoul Bruno, 2011, s. 5) propose to retain as a fundamental criterion for the identification of a regional media the publication of content from a point of view:

Anchored territorially, argued in the light of regional or local issues and interests, where information - its selection as well as its processing and its dissemination - is often the object of a pre-framing in which interest in its natural form is dominant. What distinguishes these media is the image they project of a region according to the issues that mobilize them. Therefore, they put into perspective facts that occur in their region of interest and make them perceive in a special way the facts that occur elsewhere.

State-owned media assert their presence in the regions through dismemberments. The Press and Publishing Company of Cameroon, publisher of Cameroon Tribune, Cameroon Business Today, Nyanga, The Week-end, etc., has headquarters in each capital of the Region. None of these publications, however, has a regional edition. Just recently, the "national bilingual daily French/English", Cameroon tribune, offers "Regional" pages inside its editions. The television component of the country national station "Cameroon Radio Television CRTV", for its part, has in the regions only the units incorporated in the regional sound broadcasting stations. It offers newspaper editions on the daily news of the Regions as well as some special programs dedicated to the regions. Unlike the press and television, the CRTV Radio side has, in addition to the "National Post" located in Yaoundé (capital of the country), ten "regional stations" as well as "local FM" stations. They relay some programs of the Poste-national, mainly the major editions of newspapers and some magazines including Cameroon Calling, Sports and Rhythms. However, the main part of their program schedules still consists of a regional menu.

"These regional stations have their headquarters in the regional capitals: For CRTV Adamaoua, the headquarter is in Ngaoundéré. That of CRTV East, is in Bertoua, CRTV Extreme North is in Maroua, CRTV Center is in Yaoundé, CRTV Littoral in Douala, CRTV North in Garoua, CRTV North-West is in Bamenda, CRTV West is in Bafoussam, CRTV South is in Ebolowa and that of CRTV South-West is in Buea region. There is as regional radio stations FM 94 in Yaoundé, FM 105 Suellaba in Douala, Mount Cameroon FM in Buea, Poala FM in Bafoussam, Kousseri FM in Kousseri, Yagoua FM in Yagoua, Kribi FM in Kribi, etc."

The liberalization of the audiovisual sector in Cameroon was enshrined in the 1990 law on social communication, but it was only on April 3, 2000 that the decree implementing this law was published. After the effective liberalization of the audiovisual sector from April 2000, there has been a frantic creation of radio stations in all regions of the country. By way of illustration, we can cite the four Regions that are often considered to be the least well-off in terms of media: the East, Adamawa, the North and the Far North. According to data collected from the regional Communications

delegations in March 2016, the East had 16 private radio stations; Adamawa 8; North 9 and Far North 9. These are only the declared stations. In the opinion of the regional delegates, some issue intermittently and without reporting to the authorities. Private television, as far as it is concerned, also asserts a presence in the Regions. Compared to the 90s when it did not exist, regional television is experiencing significant penetration. In 2013, according to the ministry of communication of Cameroon, the Adamawa region had 1 private television channel, the North-West 5, the West 4, the South 1, the South-West 2 and the North 2 (www.mincom.gov.cm). Today, there is an increase in numbers with no precise record.

In addition to the public network, there are many private initiatives in the print and audiovisual media that meet the criteria for identifying regional media. In print media, the initiatives are plethoric if we rely on the statistics that can be collected from the decentralized services of the Ministry of Territorial Administration. Thus, in the Western Region, for example, there are 28 print media outlets, including 7 in the Mifi Department, 8 in the Ndé, 5 in the Haut-Nkam, 3 in the Noun and 2 in the Bamboutos (Augustine, 2017).

Conclusion

As in majority parts of the world, the ruling power has a massive influence on the press of the country. The end of political extremity and the adoption of laws on freedoms in the 1990s inaugurated a new era for the press in Cameroon, which regained all its freedom of tone and its dynamism, the authorities taking the option of leaving the journalist facing their conscience and the judgment of their peers. However, very quickly the press fell back into its lacks, opening the door to all excesses and vindicating the supporters of the thesis that journalism cannot be conceived without control. Thus, paradoxically, the loosening of controls, which favored the abundance of titles, corresponds rather to a loss of quality, prestige and credibility of the press. Failing to respect the rules that govern their profession, journalists commit devastating excesses and criticisms multiply in the face of the dangers of an irresponsible press. The profession in Cameroon is entering a new crisis: precariousness, divisions, absence of fellowship, recurring legal and administrative sanctions are the common lot of it.

The demand for a return to morality in the profession is becoming more and more pressing, the excesses to regained freedom is obviously causing a security withdrawal not necessarily to the advantage of the press. The image of journalists, once admired, is rapidly deteriorating in Cameroon and the aesthetic, technical and ethical triptych is indeed the thread of the analysis for the revolution of the press marked by the permanence of the quest for professionalism.

At the same time, this situation emerges from the above developments that regional media are an ancient reality in Cameroon, of course, but that their development has undergone an unprecedented evolution in recent years. Thanks to the liberalization of the audiovisual sector in the year 2000, the implementation of decentralization and taking advantage of new technologies, this category of media is now "saturating" the Cameroonian media landscape. Regional media in the country discourse displayed, through their proper names and the indications that accompany them, illustrates well the idea that they believe and defend. For most of them, their main aim is to promote their regions and by making the territory present in the denomination; the media updates its existence and challenges, in particular, those who feel concerned by its situation. In view of the evidence obtained from the field, defending and illustrating the regional interest is as same as calling the regional, national and even international audience attention to their region. This press type in the country is therefore there to maintain the link between the natives of the region in such a way that everyone is sensitive to the need to contribute to the development of the said region and to take care of the cord that binds it to its origin. It is to establish, in its editorial approach, a relationship between

the current situation of the region and its future. In this way, generally the journalists or even the population of the region feel more motivated in the addition to the trust they have already while feeling closer to the reporting made generally in their local languages.

As a whole, we can say after this work that the hypothesis formulated at the beginning, namely whether there was freedom of speech for both the private and public journalism in Cameroon is seen with a huge control of the government on how and what to produce follow with different sanctions for those not coping. This none shocking situation can be traced in different other countries in the world and we then ask ourselves what will be the future of this profession, is journalism condemned to a perpetual dissymmetry in power for its different sectors and journalists?

REFERENCES

- (N.D.). rsf.org/fr. adresinden alindi
- Le pouvoir de tuer . (octobre 1982). *Politique africaine*.
- Alawadi, Z. (2018). *Décentraliser au Cameroun : dynamiques institutionnelles et logique des acteurs*. L'Harmattan.
- Anderson, C. (2007). *La longue traîne. La nouvelle économie est là*. Pearson.
- Atenga, T. (2004). Contrôle de la parole et conservation du pouvoir. Analyse de la répression de la presse écrite au Cameroun et au Gabon depuis 1990. *Université Paris-I*.
- Augustine, A. F. (2017). *Regards pluriels de l'autorité administrative sur les fonctions de la presse régionale*. Bafoussam, Cameroon.
- Ballarini, L. (2008). *Presse locale, un média de diversion*. Réseaux.
- Bamenda, G. p. (March 1985, March). *Cameroon Tribune*.
- Bernault, F. (1999). *Enfermement, prison et châtements en Afrique du XIXe siècle à nos jours*. Paris: Karthala.
- Boh, H. (1998). *L'état de la presse au Cameroun*. Yaoundé : FES/Saagraph Bonnel.
- Cameroon Tribune, English*. (16 April 1991).
- Dussart, C., & Michel Cloutier. (1992). *Positionnement et 4 P : une partition plus que parfaite . Recherche et Applications en Marketing*. Paris.
- Ekoudi, M., & François Marie. (1987). *Presse privée et déséquilibre de l'information au Cameroun*. Yaoundé: Thesis, Department of Sociology, University of Yaoundé,.
- Fra, D., & Ngangue Eyoum . (2018). *Créer, gérer et animer une publication*. Saint Etienne: Gret.
- Isabelle, P. (1993). *Les Territoires de la communication*. Grenoble : PUG.
- Keerle, R. (2004). *Région. Notion* . Paris: Encyclopaedia Universalis.
- Lemieux, C. (2000). *Mauvaise Presse*. Paris: Ed. Métailie.
- Loïc, B. (2008). *Presse locale, un média de diversion*. Réseaux.
- Martin, M. (2002). *La presse régionale. Des Affiches aux grands quotidiens*. Fayard.
- Mathien, M. (2003). *Les journalistes et le pacte républicain. Les fondements historiques de la professionnalisation*. Hermes, France.
- Michel, B., Debeaurain, & Hélène and Diaz. (2001). *Presse locale et organisations territoriales . la presse hebdomadaire régionale*.
- Michel, T. E. (2001). *Démonopolisation, libéralisation et liberté de communication au Cameroun : avancées et reculades*. Paris: L'Harmattan.
- Ndongo, N., & Valentin. (1987). *Information et démocratie en Afrique: l'expérience camerounaise*. Yaoundé: Editions Sopecam.
- Njawé, P. (1998). *Bloc-notes du bagnard*. Paris: Mille et Une Nuits.
- Noyer, J., & Raoul Bruno. (2011). Le « travail territorial » des médias. Pour une approche conceptuelle et programmatique d'une notion. *Études de communication*.

- Nyamnjoh Beng. (1996). *Mass Media and Democratisation in Cameroon*. Yaoundé: Fondation Friedrich-Ebert.
- Nyamnjoh, & Francis Beng. (1990). *How to kill an underdeveloped press: Lessons from Cameroon*. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Phillippart, M. (2000). *Afrique centrale: des médias pour la démocratie*. Karthala.
- Rignault, G. R. (2012). Identité et démocratie en Afrique. Entre hypocrisie et faits têtus. . *Afrique contemporaine*.
- Ruellan, D. (1997). *Les pro du journalisme*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.
- Sah, I. L. (1975). *Contribution à l'histoire de la presse écrite de langue française au Cameroun des origines à l'autonomie*. Paris: Université de Paris II, France.
- Tchieneham, & Jean-Vincent. (February 1991). "Les lois de la liberté". *Jeune Afrique Economie Magazine*, pp. 119-139.
- Tchindji, P. (December 1990). *Le Régime camerounais de répression judiciary des infractions de presse. Analyse critique du système contenu dans la loi 90/052*. Yaounde: Fondation Friedrich Ebert.

TAM | A K A D E M İ D E R G İ S İ

J O U R N A L O F T A M A C A D E M Y

www.tamde.org
www.tamuskon.org
www.toplumsalarastirmalarmerkezi.org

TAM | TOPLUMSAL
ARAŞTIRMALAR
MERKEZİ